

การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

นายชุมพล ชะนะมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

DANCE CREATION FROM THE ROCK PAINTING AT KHAO CHAN NGAM

Mr. Choomphon Chanama

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Thai Dance

Department of Dance

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

โดย

นายชุมพล ชะนะมา

สาขาวิชา

นาฏศิลป์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุฒาทิตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์สถาพร สนทอง)

ชุมพล ชะนะมา : การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม. (DANCE CREATION FROM THE ROCK PAINTING AT KHAO CHAN NGAM) อ. ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : ศ.ดร.นราพงษ์ จรัสศรี, 219 หน้า.

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” นี้ ผู้วิจัยต้องการค้นหารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่ได้นำภาพเขียนสีเขาจันทรงาม มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นคำถามในการวิจัยถึง: ผลงานการแสดงจากงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” ว่าจะเป็นอย่างไร และจะมีแนวคิดในการสร้างสรรค์งาน เป็นอย่างไร ทั้งนี้การแสดงมีขอบเขตในการสร้างสรรค์งานแสดงจากความคิดและจินตนาการของผู้วิจัย บนพื้นฐานของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในเขตเขาจันทรงาม บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และบริเวณใกล้เคียงเป็นหลัก ฉะนั้นจึงได้ทำการศึกษาถึง ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ความคิดเห็นและการแสดงที่เกี่ยวกับภาพเขียนดังกล่าว

เครื่องมือ 6 ชนิดที่ใช้ในการวิจัยแบบสร้างสรรค์ในครั้งนี้คือ การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินในการสำรวจความคิดและวัดผลการแสดงจากผู้ชม การจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้กับนักเรียนนาฏศิลป์ เกณฑ์มาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ ตลอดจนสื่อสารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย การเก็บข้อมูลได้ดำเนินการอยู่ในช่วงของเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนพฤษภาคม 2555 ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การสัมภาษณ์ได้รวมไปถึง นักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปะการแสดง โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างงานนาฏศิลป์แบบสร้างสรรค์ ข้อมูลทั้งหมดได้ถูกนำมาวิเคราะห์ และได้ตอบคำถามงานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ คือผลงานการแสดงและแนวคิดในการสร้างสรรค์งาน “การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ภาควิชา .. นาฏศิลป์ ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา .. นาฏศิลป์ไทย .. ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ปีการศึกษา .. 2554

5386604035: MAJOR THAI DANCE

KEYWORDS : THE ROCK PAINTING/ DANCE CREATION/ KHAO CHAN NGAM/
 CHOOMPHON CHANAMA: DANCE CREATION FROM THE ROCK
 PAINTING AT KHAO CHAN NGAM. ADVISOR: PROF. NARAPHONG
 CHARASSRI, Ph.D.219pp.

The research “Dance Creation from The Rock Painting at Khao Chan Ngam” is objected to find out patterns of creative dancing art, which is inspired by the painting piece named The Rock Painting at Khao Chan Ngam. Therefore, the presupposition in the thesis is to examine the evaluation and the conception in producing the dancing performance from the research “Dance Creation from The Rock Painting at Khao Chan Ngam” As the confines of the research are concentrated on the historical information collected from the area of Khao Chan Ngam, Baan Lerd Sawas, Tambon Lad Bua Kwao, Amphoe Si Que, Nakornratchasima and nearby areas. The painting piece named The Rock Painting at Khao Chan Ngam, creative dancing art, comments and other performances involved with the painting are hereby discussed.

Six tools are employed in the research i.e. the survey of data documents, expert interviews, evaluations of the audience and its assessment, workshops for dance students, standard criteria of national artists and other media and information technology involved with the research. The data collection takes place from May 2011 to May 2012, regionally and nationally. Interviews of high school students, university students and experts in fields of science and performing art, especially those involved in producing creative art of dancing, are included. All data are analyzed and the result consequently corresponds the objective of the thesis “Dance Creation from The Rock Painting at Khao Chan Ngam”.

Department : Dance Student's Signature _____
 Field of Study : Thai Dance Advisor's Signature _____
 Academic Year : 2011

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏยศิลป์ไทยและนาฏยศิลป์ร่วมสมัย ที่ได้ให้ข้อมูล คำแนะนำ ตลอดจนความรู้และเทคนิคทางการสร้างสรรค์งานแสดงทางนาฏยศิลป์ ตลอดจนความรู้ทางประวัติศาสตร์ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยและสร้างสรรค์งานแสดงในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.วิษุตา วุฑฒิตย์ อาจารย์สถาพร สันทอง ประธานกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นอันเปี่ยมไปด้วยคุณค่า ขอขอบคุณอาจารย์วิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์ อาจารย์จิรายุทธ พนมรักษ์ อาจารย์อมรรัตน์ เรืองพระยา คุณนิพนธ์ วรรณมรินทร์ คุณสมชาย ไตวิทวงศ์ คุณนราฤทธิ์ เขียมศิริ คุณนวลรวี จันทร์ลุน ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ความรู้และคำปรึกษาแก่ผู้วิจัย เป็นผลให้การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมไปถึงนักแสดงทุกท่านที่เสียสละเวลามาร่วมแสดง เพื่อนร่วมหลักสูตร ตลอดจนบุคลากร คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษา การดำเนินการวิจัย ทั้งเป็นกำลังใจให้กันมาโดยตลอด

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่ได้ให้ทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย ครอบครัวของผู้วิจัย คุณอลาดดา เชื้อเพชร ที่ให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษาและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด อนึ่ง ความรู้ทางด้านนาฏยศิลป์ไทย โขน ละคร และนาฏยศิลป์แขนงอื่นๆ ที่ผู้วิจัยได้สั่งสมประสบการณ์มาจากอดีตนั้น ได้รับการถ่ายทอดและอบรมสั่งสอนจากคณาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา และคณาจารย์จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งผลให้ผู้วิจัยมีองค์ความรู้ และความสามารถเพียงพอที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมาบัณฑิต

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณ คณาจารย์และผู้บริหาร ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้าศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทมาบัณฑิตในครั้งนี้ ส่งผลให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และความสามารถทางด้านนาฏยศิลป์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้วิจัยได้ใช้ความรู้และความสามารถนี้สร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและเยาวชนรุ่นหลังในอนาคตต่อไป หากเกิดข้อผิดพลาดประการใดในงานวิจัยนี้หรือการรวบรวมข้อมูลต่างๆเพื่อทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขออภัยมา ณ ที่นี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉม
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
1.6 วิธีการดำเนินงาน.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.8 สรุปบท.....	6
บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐาน.....	7
2.1 อารัมภบท.....	7
2.2 นิยามศัพท์.....	7

หน้า

2.2.1 นาฏยศิลป์.....	7
2.2.2 นาฏยศิลป์ร่วมสมัย.....	8
2.2.3 สร้างสรรค์.....	11
2.2.4 มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์.....	12
2.2.5 ภาพเขียนสี.....	12
2.2.6 เขาจันทรงาม.....	12
2.3 ศิลปะถ้ำ.....	12
2.3.1 แหล่งค้นพบศิลปะถ้ำ.....	13
2.3.2 เหตุของการสร้างศิลปะถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์.....	14
2.3.3 ลักษณะของภาพเขียนสี.....	17
2.3.4 เทคนิคการเขียนภาพศิลปะถ้ำ.....	18
2.4 ภาพเขียนสี เขาจันทรงาม.....	22
2.4.1 ที่ตั้ง.....	22
2.4.2 สภาพที่ตั้งของภาพเขียนสี.....	24
2.4.3 การค้นพบภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	27
2.4.4 ลักษณะของภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	28
2.4.5 การแบ่งกลุ่มภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	28
2.5 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์.....	38

หน้า

2.5.1 ความหมายของนาฏยศิลป์สร้างสรรค์.....	38
2.5.2 ข้อคำนึงถึงการสร้างงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์.....	38
2.6 การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียน.....	41
2.6.1 งานนาฏยศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางจากภาพ.....	41
2.6.2 งานนาฏยศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพ.....	45
2.6.3 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์.....	58
2.7 สรุปบท.....	64
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน.....	66
3.1 อารัมภบท.....	66
3.2 รูปแบบงานวิจัย.....	71
3.2.1 งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์.....	66
3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับการสร้างสรรค์.....	67
3.3 การออกแบบงานวิจัย.....	68
3.3.1 คำถามในงานวิจัย.....	68
3.3.2 แนวคิด.....	69
3.3.3 ขอบเขตและข้อตกลงเบื้องต้น.....	69
3.3.4 วัตถุประสงค์.....	70
3.3.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	70

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	70
3.4.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร.....	70
3.4.2 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม.....	71
3.4.3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	71
3.4.4 วาทกรรมและการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น.....	73
3.4.5 แบบสอบถาม.....	75
3.4.6 สื่อสารสนเทศสื่อที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย.....	76
3.5 ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัย.....	77
3.6 กำหนดการดำเนินงาน.....	78
3.7 สรุปบท.....	85
บทที่ 4 การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ และวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
4.1 อารัมภบท.....	86
4.2 บทการแสดง.....	90
4.3 การออกแบบลีลาสำหรับการแสดง.....	90
4.3.1 การออกแบบลีลา.....	90
4.3.2 ลีลาในผลงานการสร้างสรรค์.....	97
4.3.3 การแปรแถวในผลงานการสร้างสรรค์.....	115
4.4 เครื่องแต่งกาย.....	123

หน้า

4.4.1 การออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1.....	123
4.4.2 การออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2.....	125
4.4.3 เครื่องแต่งกายในการนำเสนอครั้งที่ 3.....	126
4.4.4 เครื่องแต่งกายที่ใช้ในผลงานการสร้างสรรค์.....	127
4.5 เสียง และดนตรีสำหรับการแสดง.....	134
4.5.1 การออกแบบเสียงและดนตรีครั้งที่ 1.....	135
4.5.2 การออกแบบเสียงและดนตรีครั้งที่ 2.....	135
4.5.3 เสียงและดนตรีที่ใช้ในผลงานการสร้างสรรค์.....	136
4.6 การออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง.....	137
4.7 การออกแบบแสงสำหรับการแสดง.....	141
4.8 อุปกรณ์สำหรับการแสดง.....	141
4.8.1 หม้อดินเผา.....	141
4.8.2 ลำไม้ไผ่.....	145
4.8.3 ฟางข้าว.....	147
4.9 นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดง.....	148
4.9.1 จำนวนนักแสดง.....	148
4.9.2 ทักษะและความสามารถของนักแสดง.....	149
4.10 การนำเสนองานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	150

หน้า

4.10.1 การนำเสนอครั้งที่ 1.....	151
4.10.2 การนำเสนอครั้งที่ 2.....	156
4.11 สรุปบท.....	162
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	163
5.1 อารัมภบท.....	163
5.2 ผลจากงานวิจัยแบบสร้างสรรค์.....	163
5.2.1 ผลงานแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	163
5.2.2 แนวคิดในการสร้างสรรค์งานจากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	175
5.2.3 ผลจากแบบสอบถาม.....	176
5.3 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	179
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	182
รายการอ้างอิง.....	183
ภาคผนวก.....	188
ภาคผนวก ก.....	189
ภาคผนวก ข.....	201
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	219

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตารางกำหนดการดำเนินงานวิจัย ในปี พ.ศ.2554.....	78
ตารางที่ 2 ตารางกำหนดการดำเนินงานวิจัย ในปี พ.ศ.2555.....	79
ตารางที่ 3 ตารางกำหนดการสัมมนา.....	79
ตารางที่ 4 ตารางกำหนดการข้อมการแสดงผลและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....	83
ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์บทบาทประกอบการแสดง.....	89
ตารางที่ 6 ตารางวิเคราะห์การสร้างสรรคศิลปะ.....	98
ตารางที่ 7 ตารางแสดงการแปรแถวในการสร้างสรรคนาฏยศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียน สี่เขาจันทรงาม.....	116
ตารางที่ 8 ตารางแสดงรายละเอียดเครื่องแต่งกายของนักแสดงชาย.....	128
ตารางที่ 9 ตารางแสดงรายละเอียดเครื่องแต่งกายของนักแสดงหญิง.....	131

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 ภาพเขียนสี เขาจันทรงาม ตำบลเลิศสวัสดิ์ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.....	18
ภาพที่ 2 ภาพลายเส้น ที่ถ้ำมีม ภูเจ้า อำเภอโนนพลึง จังหวัดอุดรธานี.....	18
ภาพที่ 3 ภาพแผนที่จังหวัดนครราชสีมา แสดงที่ตั้งอำเภอสีคิ้ว.....	23
ภาพที่ 4 ภาพทางเข้าวัดเขาจันทรงาม สถานที่ตั้งของภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	23
ภาพที่ 5 ภาพทางเดินขึ้นไปสู่ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	24
ภาพที่ 6 ภาพทางเดินขึ้นไปสู่ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	25
ภาพที่ 7 ภาพโขดหินที่ตั้งอยู่ ตลอดระยะทางขึ้นสู่บริเวณภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	25
ภาพที่ 8 ภาพโขดหินที่ตั้งอยู่ ตลอดระยะทางขึ้นสู่บริเวณภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	25
ภาพที่ 9 ภาพทางขึ้นไปยังกลุ่มโขดหินที่อยู่สูงกว่า บริเวณภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	26
ภาพที่ 10 ภาพลานกว้างที่อยู่ระหว่างช่องกลางของโขดหินที่ตั้งขนานกันอยู่ บริเวณผนัง ด้านขวาของภาพคือที่ตั้งของภาพเขียนสีเขาจันทรงาม.....	26
ภาพที่ 11 ภาพช่องหลืบเล็กๆที่อยู่ใกล้บริเวณที่พบภาพเขียนสี ซึ่งปรากฏภาพเขียนสีที่ผนัง ทั้งด้านขวาและซ้ายของหลืบนั้น.....	26
ภาพที่ 12 ภาพที่ตั้งของภาพเขียนสีที่อยู่สูงจากพื้นประมาณ 4 ถึง 5 เมตร.....	27
ภาพที่ 13 ภาพหมายเลขที่ 1.....	29
ภาพที่ 14 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 1.....	30
ภาพที่ 15 ภาพหมายเลขที่ 2.....	30

หน้า

ภาพที่ 16 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 2.....30

ภาพที่ 17 ภาพหมายเลขที่ 3.....31

ภาพที่ 18 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข3.....31

ภาพที่ 19 ภาพหมายเลขที่ 4.....32

ภาพที่ 20 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข4.....32

ภาพที่ 21 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 5.....33

ภาพที่ 22 ภาพหมายเลขที่ 5.....33

ภาพที่ 23 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 6.....33

ภาพที่ 24 ภาพหมายเลขที่ 6.....34

ภาพที่ 25 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 7.....34

ภาพที่ 26 ภาพเขียนสีหมายเลข 7.....34

ภาพที่ 27 ภาพเขียนสีหมายเลข 8.....35

ภาพที่ 28 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 8.....35

ภาพที่ 29 ภาพหมายเลขที่ 9.....36

ภาพที่ 30 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 9.....36

ภาพที่ 31 ภาพหมายเลขที่ 10.....36

ภาพที่ 32 ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 10.....37

หน้า

ภาพที่ 33 ภาพตัดคล้ายของภาพหมายเลข 11.....	37
ภาพที่ 34 ภาพตัดคล้ายของภาพหมายเลข 12.....	38
ภาพที่ 35 ประติมากรรมรูปพระวิษณุหรือพระนารายณ์ ศิลปะสมัยสุโขทัย.....	43
ภาพที่ 36 ระบำสุโขทัย.....	43
ภาพที่ 37 ภาพเทวรูปศิวนาฏราช ศิลปะอินเดียใต้ สมัยโลหะ ราวพุทธศตวรรษที่ 16.....	47
ภาพที่ 38 ทำรำศิวนาฏราชหรือตระนาฏราช โดยครูอากาศ สายาคม.....	47
ภาพที่ 39 ภาพจิตรกรรมประกอบบทพระราชนิพนธ์พระมหาชนก.....	48
ภาพที่ 40 ลีลาในการแสดง มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก ในองค์ที่ 2 ความพยายาม.....	48
ภาพที่ 41 ลีลาในการแสดง มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก ในองค์ที่ 4 ในมหาสมุทร.....	49
ภาพที่ 42 ลีลาในการแสดง มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนกในองค์ที่ 4 ในมหาสมุทร.....	50
ภาพที่ 43 นางรำเรียงเป็นแถวถวายไตรโลกยวิชัย ภาพสลักบนทับหลังที่ปราสาทหินพิมาย ราว พ.ศ. 1650 อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา.....	51
ภาพที่ 44 การแสดงแสงเสียง ชุด วิมาลปุระ แดนเทวานฤมิต ที่อุทยานประวัติศาสตร์ พิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา.....	51
ภาพที่ 45 ภาพโปสเตอร์รณรงค์โฆษณาบุหรี่อียิปต์เขียน ไดแอตตี ซิกาเรต (Egyptian Dieties Cigarettes).....	52
ภาพที่ 46 ภาพการแสดงชุด อียิปตา (Egypt) ของ รุท เซนต์เดนนีส (Ruth St Denis).....	53

หน้า

ภาพที่ 47 ภาพการแสดงชุด อียิปตา (Egypt) ของ รุท เซนต์เดนนีส (Ruth St Denis).....	53
ภาพที่ 48 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์.....	55
ภาพที่ 49 ภาพการแสดงลีลา ในการแสดงวรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์อวตาร”.....	55
ภาพที่ 50 ภาพการแต่งกายและแต่งหน้า ในการแสดงวรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์อวตารที่เลียนแบบจากภาพเขียน.....	56
ภาพที่ 51: ท่าพรมนิ้ว ปรากฏในการแสดงที่สร้างสรรค์โดยผู้วิจัย.....	91
ภาพที่ 52: ท่าทวงฮัก กวักซู้ ที่นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลีลาของผู้วิจัย.....	92
ภาพที่ 53: ลีลาเลือกใช้ในการสร้างสรรค์ แบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย.....	94
ภาพที่ 54: ลีลาที่เลือกใช้ในการสร้างสรรค์ แบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย.....	96
ภาพที่ 55: ลีลาที่มีแรงบันดาลใจจากการเต้นรำแบบดั้งเดิม.....	96
ภาพที่ 56: ลีลาที่มีแรงบันดาลใจจากการเต้นรำแบบดั้งเดิม.....	96
ภาพที่ 57: ภาพต้นแบบ.....	123
ภาพที่ 58: ภาพร่างเครื่องแต่งกายประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสื่อถึง ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ครั้งที่1.....	124
ภาพที่ 59: ภาพร่างเครื่องแต่งกายประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสื่อถึง ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ครั้งที่ 2.....	126
ภาพที่ 60: เครื่องแต่งกายประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขา จันทรงามในการซ้อมใหญ่.....	127
ภาพที่ 61: เครื่องแต่งกายของนักแสดงชาย.....	128
ภาพที่ 62: เครื่องแต่งกายของนักแสดงหญิง.....	131

หน้า

ภาพที่ 63: สถานที่ที่ปรากฏภาพเขียนสีเขาจันทรงาม (ภาพเขียนสีอยู่มุมขวามือด้านบน).....	139
ภาพที่ 64: ช่องระหว่างขีดหินที่สามารถเข้าอาศัยได้ (ภาพเขียนสีอยู่มุมขวามือด้านบน).....	139
ภาพที่ 65: บริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	140
ภาพที่ 66: การนำเสนอการแสดงบริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.....	140
ภาพที่ 67: ภาชนะดินเผา ค้นพบที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา.....	142
ภาพที่ 68: ภาชนะดินเผา อุปรกรณ์ประกอบการแสดง.....	143
ภาพที่ 69: ภาชนะดินเผา อุปรกรณ์ประกอบการแสดง.....	143
ภาพที่ 70: ภาชนะดินเผา อุปรกรณ์ประกอบการแสดง.....	144
ภาพที่ 71: นักแสดงใช้ลีลาประกอบภาชนะดินเผา.....	144
ภาพที่ 72: ลำไม้ไผ่, อุปรกรณ์ประกอบการแสดง.....	145
ภาพที่ 73: นักแสดงใช้ลำไม้ไผ่ประกอบการแสดง.....	146
ภาพที่ 74: นักแสดงใช้ลำไม้ไผ่ประกอบการแสดง.....	146
ภาพที่ 75: ฟางข้าวที่มัดรวมกันใช้เป็นอุปรกรณ์ประกอบการแสดง.....	147
ภาพที่ 76: ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม หมายเลข1.....	148
ภาพที่ 77: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1.....	153
ภาพที่ 78: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1.....	154
ภาพที่ 79: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1.....	154

หน้า

ภาพที่ 80: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1.....	155
ภาพที่ 81: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1.....	155
ภาพที่ 82: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	158
ภาพที่ 83: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	158
ภาพที่ 84: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	159
ภาพที่ 85: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	159
ภาพที่ 86: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	160
ภาพที่ 87: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	160
ภาพที่ 88: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	161
ภาพที่ 89: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	161
ภาพที่ 90: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2.....	162
ภาพที่ 91: การนำเสนองานแสดงจริง.....	166
ภาพที่ 92: การนำเสนองานแสดงจริง.....	167
ภาพที่ 93: การนำเสนองานแสดงจริง.....	167
ภาพที่ 94: การนำเสนองานแสดงจริง.....	167
ภาพที่ 95: การนำเสนองานแสดงจริง.....	168
ภาพที่ 96: การนำเสนองานแสดงจริง.....	168
ภาพที่ 97: การนำเสนองานแสดงจริง.....	168

หน้า

ภาพที่ 98: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	169
ภาพที่ 99: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	169
ภาพที่ 100: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	169
ภาพที่ 101: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	170
ภาพที่ 102: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	170
ภาพที่ 103: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	170
ภาพที่ 104: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	171
ภาพที่ 105: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	171
ภาพที่ 106: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	171
ภาพที่ 107: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	172
ภาพที่ 108: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	172
ภาพที่ 109: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	172
ภาพที่ 110: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	173
ภาพที่ 111: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	173
ภาพที่ 112: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	173
ภาพที่ 113: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	174
ภาพที่ 114: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	174
ภาพที่ 115: การนำเสนอผลงานแสดงจริง.....	174

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา

ช่วงเวลาก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ยังไม่รู้จักบันทึกเรื่องราวของตนเองเป็นลายลักษณ์อักษร โคจรกระดูกโบราณและเครื่องมือเครื่องใช้ที่นักโบราณคดีค้นพบจึงนับเป็นหลักฐานสำคัญที่ช่วยถ่ายทอดเรื่องราว ให้มนุษย์ในยุคปัจจุบันรู้จักเรื่องราวก่อนประวัติศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

หลักฐานทางโบราณคดีในยุคก่อนประวัติศาสตร์สำคัญชิ้นหนึ่งที่ปรากฏในประเทศไทย คือศิลปะถ้ำ (Rock Art) ที่ถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์หรือความเชื่อของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ออกมาเป็นภาพแทนการเขียนเป็นตัวอักษร งานศิลปะบนหิน พบในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

แหล่งศิลปะถ้ำที่ถูกค้นพบในประเทศไทยเป็นครั้งแรก อยู่ที่อ่าวพังงา จังหวัดพังงา นายเอเดียน เอ็ดมอนด์ ลูเน็ต เดอ ลาจงกีแยร์ (E.E.Lunet de Lajonquiere) ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้บันทึกไว้ในงานเขียนที่ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. 2454 (กรมศิลปากร, 2532:26) ในประเทศไทย ภูมิภาคที่พบศิลปะถ้ำมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยเป็นภูมิภาคที่มีเนื้อที่มากที่สุดของประเทศ การค้นพบศิลปะถ้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกพบเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2467 ปรากฏบนข้อความของ นาย เอ.เอฟ.จี.แคร์ (A.F.G.Kerr) ในวารสารสยามสมาคม ที่กล่าวถึงภาพเขียนสีที่ฝ่ามือแดง หรือถ้ำมือแดง เขาจอมนาง บ้านส้มป่อย ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม (ปัจจุบัน อำเภอมุกดาหารได้เปลี่ยนเป็นจังหวัดมุกดาหารแล้ว) (กรมศิลปากร, 2532:26) ต่อจากนั้นเป็นเวลากว่า 100 ปี การสำรวจและค้นพบศิลปะถ้ำภายในประเทศไทยได้กระทำกันอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้พบศิลปะถ้ำในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่ปรากฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกว่า 131 แหล่ง ส่วนในพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทยหรืออีสานล่าง พบแหล่งศิลปะถ้ำเพียงแห่งเดียวคือ ภาพเขียนสีที่เขาคันทรงาม ณ บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งถูกค้นพบเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2520 ภาพที่ปรากฏแสดงถึงสังคมการอยู่อาศัยรวมกันของ

มนุษย์ การเกษตรกรรม การล่าสัตว์ การประดิษฐ์เครื่องนุ่งห่ม รวมไปถึงการเดินรำหรือพิธีกรรมของกลุ่มชน

ภาพเขียน ไม่ได้เป็นเพียงสื่อกลางที่บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จากอดีตสู่ปัจจุบัน ภาพเขียนยังเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งช่วยในการสร้างแรงบันดาลใจให้ศิลปินได้สร้างสรรค์งานศิลปะประเภทต่างๆขึ้น อาทิ งานประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพสลัก งานออกแบบลายผ้าและเครื่องแต่งกาย รวมไปถึงงานนาฏยศิลป์ ภาพเขียนจึงเป็นเสมือนข้อมูลขั้นต้นที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ได้เช่นกัน ภาพเขียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดเนื้อหา สร้างเรื่องราว (Story) แก่นสาร (Theme) บุคลิก (Character) ของผู้แสดง ตลอดจนการสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องแต่งกาย (Costume) ภาพเขียนมีอิทธิพลต่องานแสดงหลายประเภททั้งนาฏยศิลป์ไทย นาฏยศิลป์ตะวันตกหรืองานนาฏยศิลป์ร่วมสมัย ในส่วนของการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ภาพเขียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างแรงบันดาลใจ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงละคร โขน รำ หรือระบำ เช่น ระบำโบราณคดีที่ประดิษฐ์ขึ้นครั้งแรกในสมัยอาจารย์ธนิศ อยุธยา ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าความเป็นไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี ระบำโบราณคดีชุดแรกที่ประดิษฐ์ขึ้นคือ ระบำลพบุรี โดยนำท่าที่ปรากฏในภาพจำหลักมาทำการร้อยเรียงใหม่ ให้กลมกลืนและผสมเข้ากับทำนองเพลง พร้อมกับสร้างสรรค์ลีลาเพื่อให้การแสดงเชื่อมต่อกันอย่างสมบูรณ์ (ภูริดา เรื่องจิรายศ, 2551: 15) ภาพเขียนยังเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การแสดงประเภทอื่นอีก เช่น ในการแสดง “มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก” จากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช จัดแสดงขึ้นในปี พ.ศ. 2549 โดยมีศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์และกำกับลีลา ได้นำเอาภาพเขียนที่บอกเล่าเรื่องราวของวรรณกรรมเรื่อง พระมหาชนก มาเป็นแรงบันดาลใจหรือแนวทางในการสร้างสรรค์ลีลาและองค์ประกอบอื่นๆ ของการแสดง ปรากฏเป็นผลงานทางนาฏยศิลป์เพื่อสื่อสารกับผู้ชมให้ได้เรียนรู้ถึงสาระของเรื่อง (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2555)

ในปัจจุบันการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนหรือจิตรกรรมฝาผนัง ได้รับความสนใจสร้างสรรค์เป็นการแสดงไม่มากนัก จากปัญหาที่มาจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น การ

สร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ที่ขาดหลักการและเหตุผลในการถ่ายทอดสาระ เรื่องราวที่แฝงอยู่ในภาพเขียนนั้นให้ออกมาเป็นผลงานทางนาฏศิลป์เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากผู้ชม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะภาพที่ปรากฏเป็นเพียงภาพเขียน ภาพวาด ภาพสลักหรือบางที่อาจเป็นเพียงรอยขีด ขีด ที่ยากต่อการที่จะสันนิษฐานหรือจินตนาการออกมาได้ว่าเป็นภาพอะไร ทำให้เกิดการจินตนาการที่เกินเลยของผู้สร้างงาน การคาดเดาเรื่องราวแทนผู้สร้างภาพในอดีต อาจทำให้สังสารที่ผิดไปยังผู้ชม อาจทำให้เกิดการไม่ยอมรับหรือต่อต้านจากผู้ชม ทำให้การสร้างงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับภาพเขียน โดยเฉพาะภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้นไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะสร้างงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์ขึ้น โดยเลือกเอาภาพเขียนสีที่เขาจันทร์งาม ณ บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์เพียงแห่งเดียวที่ปรากฏในพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทยหรืออีสานล่างมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงาน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาพเขียนสีที่ปรากฏบนผนังเพิงผาหินทราย มีอายุราว 3,000 – 4,000 ปี จำนวนประมาณ 38 รูป (กรมศิลปากร, 2532:102) รวมทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์และข้อมูลแวดล้อม นำมารวบรวม และวิเคราะห์ ผสานกับจินตนาการของผู้วิจัย สร้างสรรค์เป็นงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยโดยนำเสนอเรื่องราว วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม ของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ในดินแดนแถบจังหวัดนครราชสีมา สะท้อนรากเหง้าบรรพบุรุษของชนชาวอีสาน และยังทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาพเขียนสีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการศิลปะต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ร่วมสมัย อันได้แรงบันดาลใจ จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม
2. เพื่อวิเคราะห์แนวความคิดและหาแนวทางในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสี

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

งานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สร้างสรรค์จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ตำบลเลิศสวัสดิ์ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา แสดงถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดนครราชสีมา สามารถสื่อถึงเรื่องราวสะท้อนจิตวิญญาณและวัฒนธรรมของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

งานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามนี้ สร้างสรรค์จากความคิดและจินตนาการของผู้วิจัย บนพื้นฐานของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในเขต เขาจันทรงาม บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และบริเวณใกล้เคียง

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามนี้ เป็นการสร้างสรรค์งานแสดงจากความคิดและจินตนาการของผู้วิจัย โดยใช้เวลาในการแสดงประมาณ 30 นาทีเท่านั้น

1.6 วิธีการดำเนินงาน

การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) โดยการนำข้อมูลจากเอกสาร (Document) การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Study) ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลจากสถานที่จริงและวิธีการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานั้นนำมาสร้างสรรค์ (Creative) เป็นงานนาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance) โดยมีวิธีดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากเอกสารทางวิชาการ และหนังสือ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้อง กับภาพเขียนสีเขาจันทรงาม
2. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม

2.1 เก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการบันทึกภาพจากสถานที่ที่ปรากฏภาพเขียน สีเขาจันทร์งาม คือ บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นักวิชาการ ผู้รู้ ที่มีความรู้และความชำนาญ ในด้านวิชาประวัติศาสตร์และการออกแบบงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบการแสดงและสร้างสรรค์ (Creative) ออกมาเป็นงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยใช้เวลาในการแสดงประมาณ 30 นาที

4. รวบรวมข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลในส่วนของการสร้างสรรค์ผลงาน มา รวบรวมและวิเคราะห์ เรียบเรียง นำเสนอเป็นงานวิจัย จัดแบ่งออกเป็นบท ได้ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบไปด้วย ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น วิธีการดำเนินงาน และ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบไปด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ ศิลปะถ้ำ ภาพเขียนสีเขา จันทร์งาม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน ประกอบไปด้วย รูปแบบงานวิจัย การ ออกแบบงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัย และกำหนดการดำเนินงาน

บทที่ 4 การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์และวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย บทการ แสดง การออกแบบลีลาสำหรับการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง การ ออกแบบเสียง และดนตรีสำหรับการแสดง ออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง การออกแบบแสง สำหรับการแสดง การออกแบบอุปกรณ์สำหรับการแสดง นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดง และการนำเสนอผลงานการแสดง

บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ผลจากงานวิจัยแบบสร้างสรรค์เรื่อง “การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ประโยชน์ที่ได้รับ และข้อเสนอแนะ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 สามารถสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์

1.7.2 ได้แนวทางในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นตัวอย่างแก่ผู้สนใจสร้างงานเพื่อสื่อสารเรื่องราวจากภาพเขียนโดยใช้ภาษาท่าทาง ลีลานาฏศิลป์เป็นเครื่องมือในการนำเสนอ

1.8 สรุปบท

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น วิธีการดำเนินงาน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สำหรับในบทต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึง ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ ศิลปะถ้ำ ภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียน

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐาน

2.1 อารัมภบท

ในบทที่ 1 ของวิทยานิพนธ์เรื่อง “นาฏยศิลป์สร้างสรรค์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม” นี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น วิธีการดำเนินงาน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในบทที่ 2 นี้ เป็นเอกสาร งานวิจัยและบทสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ ศิลปะถ้ำ ภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียน

2.2 นิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.1 นาฏยศิลป์ ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ให้คำจำกัดความไว้ใน “ประวัติ นาฏยศิลป์ตะวันตก” ว่า

“นาฏยศิลป์เป็นศิลปะที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลก ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏยศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ ความรู้สึก (Feeling) ที่แสดงออกมาในรูปแบบกิจกรรมของมนุษย์ บรรพบุรุษของมนุษย์ในอดีตกาลเคยลอกเลียนทำเพื่อเป็นการเอาใจหรือแสดงความเคารพต่ออำนาจทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถจะหาคำตอบได้ในสมัยนั้น”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 2)

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ให้คำจำกัดความไว้ใน “การวิจัยงานทางศิลปะ” ว่า

“นาฏยศิลป์ (Dance) การร่ายรำและการเคลื่อนไหวไปมา อย่างมีจังหวะจะโคน ซึ่งมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นด้วยความประณีตเกิดเป็น ความเคลื่อนไหวที่สวยงามน่าชม สื่อความหมายสู่ผู้ชมเพื่อก่อให้เกิด ความรู้สึกร่วมกัน อาจเป็นอารมณ์สะเทือนใจ เศร้าใจ สุขใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นต้น”

(ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2543: 10)

คำว่า นาฏยศิลป์ ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปรากฏแต่เพียงคำว่า “นาฏย” มีลักษณะเป็นคำวิเศษ หมายความว่า “เกี่ยวกับการฟ้อนรำ เกี่ยวกับการแสดงละคร” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 536) ส่วนคำว่า “ศิลป์” เป็นคำนาม มีความหมายว่า “ฝีมือ การทำให้ วิจิตรพิสดาร” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 1101) เมื่อนำ “นาฏย” มารวมกับ “ศิลป์” ทำให้เกิดความหมายว่า “ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนรำหรือการแสดง ที่สร้างขึ้นอย่างวิจิตรบรรจง” และเมื่อนำคำจำกัดความจากผู้รู้ข้างต้นที่กล่าวมาผนวกกับความหมายที่ราชบัณฑิตยสภาได้ให้ความหมายไว้ ผู้วิจัยจึงได้นิยามของ “นาฏยศิลป์” คือ การร่ายรำและการเคลื่อนไหวไปมา อย่างมีจังหวะจะโคน ซึ่งมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นด้วยความประณีตเกิดเป็นลีลาที่น่าชม สื่อความหมายไปสู่ผู้ชม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน อาจเป็นอารมณ์สะเทือนใจ เศร้าใจ สุขใจ หรือสนุกสนาน เพลิดเพลิน

2.2.2 นาฏยศิลป์ร่วมสมัย นาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance) มีความหมายที่ใกล้เคียงกับ นาฏยศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance) นราฤทธิ์ เอี่ยมศิริ กล่าวว่า

“นาฏยศิลป์สมัยใหม่ หรือ Modern Dance นั้น หมายถึง ทักษะ รูปแบบ และทฤษฎีในการเต้นแบบต่างๆที่เกิดขึ้นใหม่ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป แต่นาฏยศิลป์ร่วมสมัย หรือ Contemporary Dance จะหมายถึง ชิ้นงานแสดง หรือการแสดงที่นำเสนอแนวความคิดในการ

นำเสนอการแสดง มากกว่าการมุ่งเน้นทางทักษะในการเต้นเพียงอย่างเดียว”

(นราฤทธิ เอี่ยมศิริ, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2555)

จากข้อความดังกล่าว อนุมานได้ว่า คำว่า นาฏยศิลป์ร่วมสมัย กับคำว่า นาฏยศิลป์สมัยใหม่ คงจะมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ยิ่งหากจะศึกษาถึงความหมายของคำว่า “ร่วมสมัย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 927) ตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ก็มีความหมายว่า “สมัยปัจจุบัน เช่นประวัติศาสตร์ร่วมสมัย ศิลปะร่วมสมัย: รุ่นราวคราวเดียวกัน สมัยเดียวกัน”

ดังนั้นการศึกษาถึงคำว่า นาฏยศิลป์สมัยใหม่ ก็เป็นข้อมูลที่สำคัญในการหาคำจำกัดความให้กับคำว่า นาฏยศิลป์ร่วมสมัย ได้เช่นเดียวกัน

ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง นาฏยศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance) ใน “ประวัติศาสตร์นาฏยศิลป์ตะวันตก” ว่า

“โมเดิร์นแดนซ์ (Modern Dance) เริ่มมีการพัฒนาตัวเองในทวีปอเมริกาเมื่อประมาณปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 เมื่อผู้นำทางด้านโมเดิร์นแดนซ์ เริ่มมีความคิดที่ไม่เห็นด้วยและเริ่มต่อต้านรูปแบบของการเต้นรำที่เคยได้รับความนิยมต่อกันมาก่อน ช่วงเวลานั้น โดยเฉพาะในเรื่องของความเป็นแบบแผน (Formality) จนเกินไป...

...ประวัติศาสตร์โมเดิร์นแดนซ์ จะกล่าวถึงเรื่องราวที่เป็นส่วนตัวของศิลปินแต่ละคน สภาพแวดล้อมของสังคมที่มีอิทธิพลต่อปรัชญาความคิดของศิลปินนักเต้นรำและผู้ออกแบบท่าเต้น ที่เขาเหล่านั้นนำไปสร้างผลงานทางด้านนาฏยศิลป์โดยถ่ายทอดผลงานออกมาอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้นำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาถ่ายทอดหรือส่งผ่านไปยังลูกศิษย์รุ่นต่อไป สิ่งนี้จะเป็นแรงบันดาลใจให้ศิษย์รุ่นใหม่ได้สร้างงาน

ต่อไปบนพื้นฐานของความเป็นส่วนตัวที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละคน
(Personality) อีกเช่นกัน”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 107-108)

นอกจากข้อความดังกล่าว ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้กล่าวถึง
นาฏยศิลป์สมัยใหม่ ในบทสรุปของบทที่ 11 จาก “ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก” ว่า

“...รูปแบบและเทคนิคการเต้นที่เกิดขึ้นใหม่ที่เรียกว่า โม
เดิร์นแดนซ์นี้ จะมีความหลากหลายและแตกต่างกันมากสักเท่าไร ก็ยัง
มีส่วนที่ยังคงเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งก็คือ การหาทางเอาชนะใจผู้ชม
โดยการโน้มนำให้ผู้ชมได้รู้สึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกจาก
ภายในและภาพที่เป็นจริงจากลีลาการเคลื่อนไหวภายนอก อันเป็น
ปรัชญาของโมเดิร์นแดนซ์ トラบเท่าทุกวันนี้”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 113)

เมื่อศึกษาถึงความหมายของคำว่า นาฏยศิลป์สมัยใหม่ และความหมายของคำว่า
ร่วมสมัย เมื่อนำมารวมกันและหาความหมายของคำว่า นาฏยศิลป์ร่วมสมัย ผู้วิจัยสามารถให้นิยามได้ว่า
นาฏยศิลป์ร่วมสมัย คือ การแสดง หรือ การเต้นที่นำเสนอแนวความคิด มากกว่าทักษะในการเต้น
เพียงอย่างเดียว โดยใช้เทคนิคในการเต้นที่หลากหลาย ไม่มีกรอบของการสร้างสรรค์ลีลา นาฏยศิลป์
ร่วมสมัย เป็นการสร้างสรรค์งานแสดงหรืองานเต้นที่เกิดขึ้นตามสมัยนั้นๆ สามารถปรับเปลี่ยน
แนวคิด วิธีการนำเสนอ เทคนิคในการแสดง ได้ตามสภาวะแวดล้อมของยุคสมัย

2.2.3 สร้างสรรค์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า
สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคำกริยา ว่า “สร้างให้มีให้เป็นขึ้น (มักใช้ทางนามธรรม) เช่น สร้างสรรค์ความสุข
ความเจริญให้แก่สังคม” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 1136) แต่ถ้าศึกษา คำว่า สร้างสรรค์ ที่เป็นคำ
วิเศษ จะมีความหมายว่า “มีลักษณะริเริ่มในทางที่ดี เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะสร้างสรรค์”
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 1136)

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ให้นิยามของคำว่า สร้างสรรค์ ไว้ใน “ความคิดสร้างสรรค์” ว่า

“สร้างสรรค์ หรือความคิดสร้างสรรค์ เกิดจากการประสานความสามารถตามธรรมชาติของมนุษย์ในสองส่วนประกอบ ที่สำคัญ คือ “ความสามารถในการคิด” และ “ความสามารถในการสร้างสรรค์” ซึ่งอาจมีอยู่ในบุคคลเดียวกัน หรือบางคนมีความสามารถเพียงส่วนใดส่วนเดียว ก็เป็นไปได้เช่นกัน”

(ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2543: 13)

ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ ปรากฏคำนิยามของผู้รู้และนักวิชาการหลายท่าน อาทิ

Mednick กล่าวว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆโดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ๆ ต่อเนื่องกันไป ผู้มีความคิดสร้างสรรค์คือผู้ที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง “สิ่งเร้า” กับ “การตอบสนอง” ได้แตกต่างหลากหลายและแปลกใหม่ เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการค้นพบความสัมพันธ์ใหม่ๆระหว่างสิ่งต่างๆรวมถึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาและผลิตผลงานชิ้นใหม่ขึ้นมาอย่างมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง”

อารี รังสินันท์ กล่าวว่า “ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดจินตนาการประยุกต์ ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึงหรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดได้กว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ๆที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม”

เมื่อนำนิยามของคำว่า สร้างสรรค์ จากท่านผู้รู้หลายๆท่านมาผนวกรวมกัน ผู้วิจัยได้นิยามของคำว่าสร้างสรรค์ คือ ความคิด จินตนาการของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้นจากปัจจัยแวดล้อม ให้สร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เกิดขึ้นไปในทางที่ดี เพื่อสนองความต้องการของตนเองหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม

2.2.4 มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ ตามความหมายของ ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า “สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 856)

จากหนังสือ คนก่อนประวัติศาสตร์บนดินแดนไทย ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ยุคก่อนประวัติศาสตร์” ไว้ว่า “ระยะเวลาตั้งแต่ช่วงที่เกิดบรรพบุรุษของมนุษย์ขึ้นในโลก มาจนถึงช่วงเวลาที่มนุษย์รู้จักการจดบันทึกเรื่องราวของตนเองเป็นลายลักษณ์อักษร” (อัญชลี สีนุสสอนและพรพรรณ หงสไกร, 2552: 18)

เมื่อนำคำว่า “มนุษย์” มารวมกับคำว่า “ยุคก่อนประวัติศาสตร์” จะได้คำนิยามว่า บรรพบุรุษของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในโลกตั้งแต่โลกกำเนิดขึ้น มาจนถึงช่วงเวลาที่มนุษย์รู้จักการบันทึกเรื่องราวของตนเองเป็นลายลักษณ์อักษร

2.2.5 ภาพเขียนสี จากหนังสือ “ศิลปะถ้ำในอีสาน” ของ กองโบราณคดี กรมศิลปากร ที่ได้กล่าวถึงศิลปะถ้ำของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปและให้คำนิยามของคำว่า ภาพเขียนสี ได้ว่า “ภาพเขียนสี คือ การทำรูปลงบนหินหรือผนังถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ด้วยนิ้วมือหรือพู่กันที่ทำจากเปลือกไม้ทูปให้เป็นเส้น ขนสัตว์ มือ นิ้ว หรือกิ่งไม้แล้วลงสีแบบเงาที่บหรือแบบเงาที่บางส่วน ด้วยสีที่เกิดจากวัสดุธรรมชาติ อาทิ พืช แร่ธาตุ ไขสัตว์ หรือแม้กระทั่งเลือดของมนุษย์เอง”

2.2.6 เขาจันทร์งาม คือ วัดเขาจันทร์งาม ตั้งอยู่ในเขต บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา อดีตเป็นสถานปฏิบัติธรรมแต่ตอนนี้ได้เปลี่ยนเป็นวัดแล้ว ในอาณาเขตของวัด ปรางค์ผามหิน และหีบหินที่ซ้อนกันอยู่ มีภาพเขียนสีโบราณปรากฏอยู่บนผนังเพิงผา คาดว่าเป็นภาพเขียนสีที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ในยุคหินใหม่ มีอายุไม่ต่ำกว่า 3,000 -4,000 ปี (กรมศิลปากร, 2532: 27)

2.3 ศิลปะถ้ำ

ศิลปะถ้ำ เป็นศิลปะที่มีรูปแบบของศิลปะดั้งเดิม (Primitives Art) หรือแบบเผ่าพันธุ์ (Tribal Art) ซึ่งในบางประเทศยังมีประเพณีทำสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน แต่ประเทศไทยนั้นได้ขาดช่วง

ไปแล้ว จึงไม่มีรูปแบบที่พัฒนาไปจนซับซ้อนอย่างคนพื้นเมืองบางประเทศที่ทำอยู่ แต่ถึงอย่างไร ก็ยังมีความสำคัญอยู่ที่ทางวิชาการและในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาสู่อนุชนรุ่นหลัง ภาพเขียนสีและภาพสลักเป็นงานศิลปะที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ศิลปะถ้ำ” (Cave art) หรือ “ศิลปะบนหิน” (Rock art) ทั้งนี้เนื่องจากภาพเหล่านั้นปรากฏให้เห็นบนผนังภายในถ้ำ, หน้าถ้ำ, ผนังของก้อนหินใหญ่, เพิงหินและเพิงผาใหญ่ จากหนังสือศิลปะถ้ำในอีสาน ของกรมศิลปากร กล่าวไว้ว่า

“ศิลปะถ้ำหากจะแบ่งประเภทจากเทคนิคการวาดภาพสามารถแบ่งได้

2 ประเภท คือ

1) **ภาพเขียนสี** คือรูปภาพที่สร้างขึ้นด้วย “การลงสี” (Pictograph) ที่ได้จากสีธรรมชาติบนพื้นหินโดยการวาดด้วยสีแห้ง (Drawing) เขียนหรือระบายสี (Painting) ฟันสี (Stenciling) ทาบหรือประทับ (Imprinting) และการสาดสี (Paint splattering)

2) **ภาพสลัก** คือการทำรูปรอยลงในเนื้อหิน (Petro glyph) ด้วยการฝน (Abrading) ขูดขีด (Scratching) แกะหรือตอก (Pecking) และการจาร (Engraving)”

(ศิลปากร, 2532: 29)

2.3.1 แหล่งค้นพบศิลปะถ้ำ

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งค้นพบศิลปะถ้ำ จากหนังสือ ศิลปะถ้ำในอีสาน ของ กรมศิลปากร สรุปได้ว่า ประเทศไทยพบศิลปะถ้ำทั่วทุกภาค แหล่งศิลปะถ้ำที่ถูกค้นพบในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เป็นภาพเขียนสีที่เขาสองนาง ในอำเภอพังงา ซึ่งอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย นายเอเตียน เอ็ดมอนด์ ลูเน็ต เดอ ลาจงกีแยร์ (E.E.Lunet de Lajonquiere) ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้บันทึกไว้ในงานเขียนที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. 2454 แต่ในภูมิภาคที่พบศิลปะถ้ำมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจจะเป็นภาคที่มีเนื้อที่มากที่สุดในประเทศ ซึ่งได้ค้นพบศิลปะถ้ำเป็นครั้งแรกในภาคอีสานเมื่อ พ.ศ. 2467 โดยปรากฏข้อความของ นาย เอ.เอฟ.จี.แคร์ (A.F.G.Kerr) ในวารสารสยามสมาคม ที่กล่าวถึงภาพเขียนสีที่ผามือแดง

หรือถ้ามีแดง เขาจอมนาง บ้านส้มป่อย ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม (ปัจจุบัน อำเภอมุกดาหารได้เปลี่ยนเป็นจังหวัดมุกดาหารแล้ว) ต่อจากนั้นเป็นเวลากว่า 100 ปี การสำรวจและค้นพบศิลปะถ้ำภายในประเทศไทย ได้กระทำกันอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้พบศิลปะถ้ำในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เฉพาะที่ปรากฏในภาคอีสาน มีกว่า 131 แห่ง ภายในเขต 9 จังหวัดของภาคอีสาน ได้แก่ จังหวัดเลย อุดรธานี ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา สกลนคร กาฬสินธุ์ อุบลราชธานีและมุกดาหาร

ศิลปะถ้ำที่ค้นพบ จะปรากฏอยู่ในภูมิภาคที่เป็นภูเขาหรือเทือกเขา ทั้งที่เป็นหินทราย หินปูนและหินแกรนิต แต่จะพบในเขตหินทรายมากกว่า ด้วยภาคอีสานถูกรายล้อมไปด้วยเทือกเขาและสันเขาหินทรายเป็นส่วนมาก จากสภาพภูมิศาสตร์ดังกล่าว ทำให้พบศิลปะถ้ำในประเทศไทยเป็นจำนวนมากกระจายไปตามทั่วภูมิภาค สามารถแบ่งศิลปะถ้ำในภาคอีสานออกได้ 3 พื้นที่ใหญ่ๆ คือ

1) พื้นที่ตามแนวเขาเพชรบูรณ์หรือด้านตะวันตกของภาค ประกอบด้วยแหล่งศิลปะถ้ำ 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มบ้านผือ (จังหวัดอุดรธานี) กลุ่มภูเก้า ภูเวียง (จังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดชัยภูมิ) และกลุ่มภูกระดึง (จังหวัดเลย)

2) พื้นที่ตามแนวเทือกเขาภูพานใหญ่สกลนคร อยู่ทางตะวันออกพาดเฉียงไปตามแนวทิศตะวันตกเฉียงเหนือของภาคและทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นบางส่วน ประกอบด้วยแหล่งศิลปะถ้ำ 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มภูพานสกลนคร (จังหวัดสกลนครและจังหวัดกาฬสินธุ์) กลุ่มผาแต้ม (จังหวัดอุบลราชธานี) และกลุ่มมุกดาหาร (จังหวัดมุกดาหาร)

3) พื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้หรืออีสานล่าง พบแหล่งศิลปะถ้ำเพียงแห่งเดียวคือ ที่เขาจันทร์งาม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2.3.2 เหตุของการสร้างศิลปะถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์

เหตุของการสร้างศิลปะไว้ที่ผนังถ้ำหรือตามเพิงผา ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ นั้นจะถูกสร้างขึ้นด้วยสาเหตุใดไม่แน่ชัด ได้มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้

ความเห็นไว้อย่างหลากหลาย บ้างก็ว่าเป็นการวาดภาพอย่างง่ายด้วยความพึงพอใจของผู้วาด บ้างว่าอาจเป็น “การสร้างงานศิลปะเพื่อศิลปะ (Art's For Art's Sake)” (พัฒนบุรี ชันธกาญจน์, 2522: 12) เพราะได้ค้นพบการสร้างศิลปะถ้าเป็นจำนวนมากกระจัดกระจายไปตามพื้นที่ต่างๆของโลก อีกทั้งสถานที่ที่ใช้สร้างภาพเขียนนั้น ก็มักจะปรากฏอยู่ในมุมมืด หรือบริเวณที่ลึกเข้าไปในถ้ำ ซึ่งอาจจะเป็นการลำบากที่จะให้ผู้อื่นเข้าไปเยี่ยมชมเพื่อการอวดศิลปะการวาดภาพของตน

นักวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศได้ให้ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเหตุของการสร้างงานศิลปะถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ไว้หลายท่าน ซึ่งมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป อาทิ

องรี เบรย (Henri Breuil) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างงานศิลปะถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ กล่าวไว้ใน ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่เขาจันทรังาม อ.สีคิ้ว จ. นครราชสีมา โดย พัฒนบุรี ชันธกาญจน์ ว่า

“การสร้างภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เป็นศิลปะเพื่อพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ในการล่าสัตว์ (Rites of sympathetic magic) แบ่งออกเป็น 2 นัยคือ

1. พิธีกรรมเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจในการล่าสัตว์ (Rites of sympathetic magic) ซึ่งมักจะเขียนภาพสัตว์ที่แสดงให้เห็นว่าได้รับบาดเจ็บ หรือภาพสัตว์มีอาวุธ หอก ธนู หรือลูกศร บักติดอยู่ที่ลำตัว
2. พิธีกรรมเพื่อเพิ่มสัตว์ที่ต้องการล่า (Rites for the multiplication of games) โดยการวาดภาพสัตว์ที่ต้องการล่าหลายๆตัว เพราะเชื่อว่าจะเป็นการทำให้สัตว์ที่ต้องการล่า มีจำนวนมากขึ้น”

(พัฒนบุรี ชันธกาญจน์, 2522: 14)

กูรอง (Philip Van Doren Stern) ได้เสนอทฤษฎีการสร้างงานศิลปะถ้ำไปอีกด้านหนึ่งว่า “เป็นการสร้างงานโดยให้ความหมายในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ผ่านทางความเกี่ยวพันกับการจัดระบบเรื่องเพศคู่ ซึ่งแสดงถึงการนำศิลปะมารับใช้หรือสนองการแสดงออกถึงความรู้สึกนึก

คิดร่วมของชุมชนและสนองการกระทำเพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต” (พัฒน์รพี ชันธกาญจน์, 2522: 14)

คอเรน สเติร์น (Phillip Van Doran Stern) ได้เสนอทฤษฎีว่า “ภาพเขียนที่ปรากฏนี้ ไม่ใช่เรื่องเฉพาะบุคคล เป็นงานที่สร้างขึ้นเพื่อรับใช้สังคมและเป็นการแสดงออกของศิลปะเพื่อการดำรงอยู่ของจิตวิญญาณด้วยเป็นการนำศิลปะมาเป็นสื่อติดต่อกับพระเจ้าหรือสิ่งที่คนก่อนประวัติศาสตร์นับถือ” (พัฒน์รพี ชันธกาญจน์, 2522: 15)

ยังปรากฏอีกหลากหลายทฤษฎีที่สันนิษฐานโดยนักวิทยาศาสตร์และนักวิชาการ ชาวต่างชาติได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการสร้างงานศิลปะถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ไว้ว่าเป็นการสร้างเพื่ออวดฝีมือตนเองเพียงเท่านั้น หรือเป็นการบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ของชุมชนตนไว้เพื่อให้เหตุการณ์นั้นไม่ได้ผ่านพ้นไป ตามกาลเวลา หรืออาจจะบันทึกให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงเหตุหรือแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ พบว่า สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ ความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็ดยุคสมัยใด มนุษย์ก็มีความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ศาสนา หรือวิญญาณภูตผีต่างๆ หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะทำให้สิ่งที่มนุษย์เชื่อและนับถือ “ความเชื่อของมนุษย์โบราณมีลักษณะที่แตกต่างกันแล้วแต่เผ่าพันธุ์ทำให้เกิดผู้นำ ผู้ขึ้นในกลุ่มนั้นๆ เกิดการสอนและพิธีกรรมขึ้น” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545:11) จากความเชื่อนั้น “มนุษย์จึงแปลงนามธรรมชาติเป็นรูปธรรมขึ้นให้เป็นรูปต่างๆ” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545:14) สร้างภาพเขียนหรือสลักภาพเหตุการณ์เหล่านั้นไว้เพื่อเป็นการบันทึกเรื่องราวของชุมชนไว้ หรือเพื่อเป็นการวาดไว้เพื่อบูชาสิ่งที่ตนนับถือ อีกเหตุหนึ่งที่เป็นเหตุของการสร้างศิลปะบนหินของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เกิดจากการสร้างแบบอย่างการสอนเพื่อการหาเลี้ยงชีพ การปรากฏภาพเขียนที่เป็นภาพสัตว์ที่มีคนห้อมล้อมอยู่ ภาพคนโก่งธนูเพื่อจะยิงสัตว์ หรือภาพสัตว์ที่มี หอกหรืออาวุธอื่น ๆ ติดอยู่ อาจจะเป็นการสอนด้วยภาพแสดงให้เห็นถึงวิธีการล่าสัตว์เพื่อดำรงชีวิต หรือเป็นการแสดงอำนาจของมนุษย์ที่อยู่เหนือสัตว์

การเล่าเรื่องราว เหตุการณ์ของชุมชน เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆขึ้นในชุมชนทั้งเป็น เหตุการณ์สำคัญหรือเหตุการณ์ทั่วไป ก็อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งของการสร้างศิลปะบนถ้ำของ

มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการบันทึกไว้เพื่อให้กลุ่มชนภายหลังได้ทราบถึงเรื่องราวบรรพบุรุษของเขา ดังที่ปรากฏภาพการเดินเป็นขบวน หามกลองเดินเป็นแถว “ภาพการเกษตรกรรม การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ แสดงขั้นตอนการพัฒนาทางสังคมมนุษย์” (ศิลปากร, 2532: 46) หรือภาพการร่วมเพศของมนุษย์ที่ปรากฏบนภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น “ภาพคน 2 คนในท่าร่วมเพศ ที่ผาแต้มโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานีและที่ถ้ำผาลายภูผายนต์ จังหวัดสกลนคร” (ศิลปากร, 2532: 49) อีกเหตุหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์อยากสร้างงานศิลปะให้เกิดขึ้น คือ การต้องการสร้างงานศิลปะตามอารมณ์สุนทรีย์ในตนเอง สุนทรีย์เกิดขึ้นในมนุษย์ทุกคน ทุกยุค ทุกสมัย การสร้างภาพ การขีดเส้น เป็นรูปร่างต่างๆที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ อาจจะเป็นเพียงการอยากสร้างงานศิลปะขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเองหรือการระบายอารมณ์สุนทรีย์ที่เกิดขึ้นของตนเพียงเท่านั้น เพราะ “มนุษย์เป็นผู้มีความคิด เป็นนักสร้างสรรค์ และมีความรู้สึกนึกคิด มีสุนทรีย์รส รับรู้ความสวยงามต่างๆได้” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545: 20) ดังนั้นการต้องการที่จะระบายความรู้สึกของตนออกมาเป็นงานศิลปะก็สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกยุคทุกสมัย อีกทั้งการสร้างศิลปะถ้าก็มักจะปรากฏในสถานที่ที่อยู่ในระดับที่สูง เกินกว่าระดับสายตาของมนุษย์ที่จะมองเห็นได้โดยง่าย หากไม่ได้สังเกต เสมือนเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะขึ้นเพื่อให้ตนเองหรือกลุ่มชนของตนชื่นชมเพียงเท่านั้นอาจจะไม่ต้องการจะแสดงให้กลุ่มชนอื่นๆ ได้ชื่นชมความงามของฝีมือทางศิลปะของตน

2.3.3 ลักษณะของภาพเขียนสี

ลักษณะของภาพเขียนสีที่ปรากฏในงานศิลปะถ้า หากจะจัดแบ่งตามสาระ เรื่องราวที่ปรากฏของภาพและย้อนมองไปถึงเจตนาของผู้เขียนภาพเหล่านั้น นพวัฒน์ สมพิน เขียนไว้ในหนังสือสีเขียนภาพผนังถ้ำ ยุคโบราณในประเทศไทย จะแบ่งลักษณะของภาพได้ 2 ประเภทสรุปได้ดังนี้คือ

1. **ภาพแบบธรรมชาติ (Naturalistic) หรือภาพสัจนิยม (Realistic)** หมายถึงภาพที่แสดงรูปร่างท่าทางอาการได้เหมือนจริง เขียนกว้างเป็นกว้าง คนเป็นคน หมาเป็นหมา เห็นได้ชัดเจนว่า ต้องการแสดงภาพอะไร เช่น ภาพการล่าสัตว์ การทำเกษตรกรรม การเดินรำ การแต่งกาย การแสดงท่าทางต่างๆ การร่วมเพศ การประกอบพิธีกรรมหรือการเล่าเรื่องต่างๆ

ภาพที่ 1: ภาพเขียนสี เขาจันทรงาม ตำบลเลิศสวัสดิ์ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

2. ภาพแบบสัญลักษณ์ (Symbolic) หรือแบบคตินิยม (Idealistic) หมายถึง ภาพที่ไม่เป็นธรรมชาติ อาจแสดงเป็นเครื่องหมาย (Sign) สื่อแทนบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งอาจเข้าใจได้ยาก หรือไม่รู้แน่ชัดว่าต้องการสื่อความหมายอะไร

ภาพที่ 2: ภาพลายเส้น ที่ถ้ำมีม ภูเจ้า อำเภอโนนพลึง จังหวัดอุดรธานี (กรมศิลปากร. 2532: 51)

2.3.4 เทคนิคการเขียนภาพศิลปะถ้ำ

ภาพศิลปะถ้ำที่พบ ส่วนใหญ่สร้างด้วยเทคนิค 2 อย่างคือ การลงสี (Pictograph) มักเรียกกันว่าภาพเขียนสี เทคนิคอีกอย่างหนึ่งคือ การทำรูปรอยลงบนหิน (Petro glyph) หรือเรียกอีกอย่างว่า ภาพสลัก ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะศึกษารายละเอียดของเทคนิคการสร้างภาพเขียนสีเพียงเท่านั้น ด้วยเพราะภาพเขียนสีเขาจันทรงาม เป็นภาพศิลปะถ้ำที่ใช้เทคนิคการลงสีไม่ได้ใช้เทคนิคการสร้างภาพแบบทำรูปรอย

2.3.4.1 วิธีการเขียนภาพเขียนสี เทคนิคที่ใช้ในการเขียนภาพเขียนสี

ของ สามารถแบ่งออกได้ 6 ประเภทด้วยกันคือ การเขียนด้วยวิธีใช้ดินสีแห้ง (Drawing with dry pigment) การเขียนด้วยวิธีเขียนเส้นหรือแบบเค้าโครงร่างรอบนอก (Outline) การเขียนด้วยวิธีลงภาพสีทึบ (Silhouette) การเขียนด้วยรูปแบบเรขาคณิต (บังคับรูปแบบ) การเขียนด้วยวิธีอิสระ (ไม่บังคับรูปแบบ) และการเขียนแบบทาบ (Imprint) ซึ่งวิธีการเขียนภาพเขียนสีก็มีวิธีการที่แตกต่างกัน โดยเกิดจากวัสดุอันแตกต่างกัน “อาจจะเป็นปูนที่ทำจากดอกหญ้าที่ไ้มัดรวมกันหรือเปลือกไม้ที่นำมาทุบให้แตก แล้วนำมาจุ่มสีเขียนลงผนังถ้ำ” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545:33) หรือนำเอามือจุ่มสีและทาบฝ่ามือลงบนฝาผนังตามที่ได้เห็นเป็นรอยมือ ที่ปรากฏตามศิลปะถ้ำต่างๆ ส่วนเทคนิคในการเขียนภาพก็มีความแตกต่างกันออกไปคือ การลงสีทึบหรือวาดเป็นเส้นเป็นลายเพียงเท่านั้น บางครั้งอาจจะใช้ “มือทาบไว้แล้วใช้สีพ่นให้กระจายรอบๆมือ หรือใช้เทคนิคการสลัดสีลงไปในขณะที่ทาบฝ่ามือลงไปบนผนัง” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545:36)

2.3.4.2 สีที่ใช้ในภาพเขียนสี งานศิลปะถ้ำ สร้างขึ้นโดยเทคนิค 2

ประการ คือ การลงสี (Pictograph) หรือเรียกอีกอย่างว่าภาพเขียนสี ส่วนเทคนิคอีกอย่างคือ การทำรูปรอยลงหิน (Petro glyph) หรือเรียกกันว่าภาพสลัก ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการสร้างศิลปะถ้ำแบบลงสี หรือภาพเขียนสี ดังนั้น การศึกษาถึงที่มาและความสำคัญของสีที่ใช้ในภาพเขียน จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ภาพเขียนสีที่ปรากฏบนเพิงหินหรือถ้ำของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์นั้น ใช้สีจากธรรมชาติ ในการสร้างสรรค์ผลงานบนผนังถ้ำหรือเพิงผา สีเป็นส่วนสำคัญสำหรับงานจิตรกรรมนี้ มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ใช้สีที่ทำจากดินหรือแร่ธาตุธรรมชาติ ส่วนสีที่มาจากพืชยังไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนซึ่งอาจจะเคยนำมาใช้แต่คงจะลบเลือนไปตามกาลเวลา สีที่เลือกนำมาเขียนก็ปรากฏเพียงไม่กี่สี เช่น สีแดง สีดำ สีขาว สีเหลือง สีน้ำตาลไหม้ ซึ่งได้มีการศึกษาและทดลองในปี พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2544 โดย นพวัฒน์ สมพิน กล่าวไว้ใน สีเขียนผนังถ้ำ ยุคโบราณในประเทศไทย ถึงเรื่องที่มาของสีที่ปรากฏในงานศิลปะถ้ำที่ปรากฏในประเทศไทย ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

“สีแดง เป็นสีที่มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์นำมาเขียนผนังถ้ำมากที่สุด” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545: 22) ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียนสีที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเองหรือต่างประเทศจะพบว่า

เขียนด้วยสีแดงแทบทั้งสิ้น สาเหตุที่สีแดงเป็นสีที่ปรากฏบนภาพเขียนสีมากที่สุดนั้น ได้มีการวิเคราะห์จากผู้รู้หลายท่าน สามารถอธิบายถึงสาเหตุของการเลือกใช้สีแดงได้ดังนี้

อิทธิพลของสีแดง “สีมีผลต่องานภาพเขียนสามารถสร้างจุดเด่น เกิดความรู้สึก น่าสนใจให้แก่ผู้พบเห็นได้” (สุชาติ เกาทอง, 2521: 90) “สีแดงเป็นสีที่สะดุดตาเห็นได้ชัดเจน” (นพวัฒน์ สมพันธ์, 2545: 23) เพราะเป็นสีที่ติดกับพื้นผิวของผนังถ้ำที่ส่วนมากจะผนังถ้ำจะมีสีน้ำตาล สีเทา หรือสีดำถ้าจะกล่าวอ้างตามหลักสุนทรียศาสตร์ “สีแดงเป็นสีที่ให้ความรู้สึกที่ร้อนแรง ตื่นเต้น เร้าใจ กระตุ้นให้สนใจมากกว่าสีอื่น การเร้าใจและการกระตุ้นนี้เกิดขึ้นที่ระบบประสาทอัตโนมัติ “ไม่ว่าผู้นั้นจะชอบหรือไม่ก็ตาม” (พรทิว พิงรัมย์ และมิตชูโอะ อิเคดะ, 2551: 15) ดังนั้น การเลือกใช้สีแดงในการสร้างภาพเขียนจึงเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่สร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้พบเห็น หรือสร้างความภาคภูมิใจหรือความโดดเด่นให้กับภาพวาด สีแดงเป็นสีที่หาได้ง่าย สีแดงที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ภาพเขียนสี โดยมากจะนำมาจากดินแดงหรือดินเทศ ซึ่งจะมีอยู่ทั่วไปในโลก ในประเทศไทยเองก็ปรากฏกระจายไปตามภูมิภาคต่างๆของประเทศเช่น ในเขตจังหวัด นครศรีธรรมราช, จังหวัดลพบุรี, จังหวัดอุทัยธานี, จังหวัดเลย, จังหวัดเชียงใหม่, จังหวัดสุราษฎร์ธานี, จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดนครสวรรค์ “การนำดินสีแดงมาเขียนก็เพราะหาได้ง่ายกว่าสีอื่น เพราะไม่ต้องค้นหาไกลออกไปจากถิ่นที่อยู่หรือแหล่งที่เขียน ดินแดงอาจหาได้ในบริเวณใกล้ถ้ำหรือบริเวณเชิงภูเขา” (นพวัฒน์ สมพันธ์, 2545: 23)

สีแดงเป็นสีที่ติดทนคงสภาพได้นาน จากที่ นพวัฒน์ สมพันธ์ ได้กล่าวไว้ใน สีเขียนภาพผนังถ้ำ ยุคโบราณในประเทศไทย เกี่ยวกับสีแดงที่ใช้เขียนในภาพเขียนสีว่ามีความคงทนกว่าสีอื่น นั้น สรุปได้ว่า จากการทดลองในการใช้สีจากธรรมชาติ มาวาดภาพลงไปในผนังถ้ำ โดยใช้สีที่มีที่มาแตกต่างกันออกไปทั้งจาก ดิน แร่ธาตุ พืชและจากสัตว์ ปรากฏว่าสีที่ได้จากพืชมีความทนน้อยที่สุด เมื่อโดนแสงแดด หรือโดนน้ำ จะทำให้สีลบเลือนไปโดยง่าย ผิดจากสีที่มาจากแร่ธาตุหรือจากดิน จะคงทนมากกว่า และสีแดงเป็นสีที่ติดทนมากที่สุด ต่างจากสีเหลือง สีขาว หรือสีดำ ที่ไม่มีความคงทน ไม่คงสภาพเลอะเลือนไปตามกาลเวลาและปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ สีแดงคือสีแห่งความเป็นมงคลและชัยชนะ สีแดงเป็นสีแห่งมงคล ตามตำราและความเชื่อของมนุษย์หลายเผ่าพันธุ์ เช่น จีน อินเดีย สีแดงเป็นสีแห่งอำนาจ ความเป็นมงคล เกียรติยศและชัยชนะ ศาลเจ้า

หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ก็ล้วนใช้สีแดงทาแทบทั้งสิ้น ความเชื่อเรื่องสีนี้อาจจะเป็นวัฒนธรรมที่ส่งต่อมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ก็เป็นได้ เหตุผลอีกประการหนึ่ง “สีแดงเป็นตัวแทนของเลือดอาจจะเปรียบได้กับชีวิตและพลัง” (ชิน อยู่ดี, 2512: 16) สีแดงมีความสำคัญในความเชื่อของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย “พบการนำดินสีแดง (ดินเทศ) มาโปรยลงบนบนโครงกระดูกหรือทาไว้ที่ศพ บนซากโครงกระดูกสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ถูกขุดค้นพบในประเทศไทย การที่นำดินที่มีสีแดงมาไว้รอบๆศพ เพื่อต้องการสร้างพลัง สร้างสิ่งต่างๆเพื่อการเกิดใหม่ หรือเพื่อการยึดเหนี่ยวในสายเลือด” (ปรานี วงษ์เทศ, 2543: 45) สีแดง สำหรับชาวตะวันตกเป็นสีแห่งความสุข (สุชาติ เกาทอง, 2521: 49)

ที่มาของสีแดง สีแดงที่ใช้ในงานภาพเขียนสีสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีที่มาแตกต่างกันออกไป สรุปได้จากที่ นพวัฒน์ สมพิน ได้กล่าวไว้ใน สีเขียนภาพผนังถ้ำ ยุคโบราณในประเทศไทย หากเป็นสีแดงที่ได้มาจากดินและแร่ธาตุ ก็จะนำมาจาก ดินแดง (Red soil) ดินแลง (Lateritic soil) ดินเทศ (Red ochre) แร่เฮมาไทต์ (Hematite) ปูนแดง (Red lime) ผงจากสนิมเหล็ก (Iron oxide power) และน้ำแแซเหล็ก (Iron oxide solution) แต่ถ้าหากเป็นสีแดงที่ได้มาจากพืช จะได้มาจากผงเมล็ดค้ำแสต (Bixa orellana) ยางต้นติ้ว (Cratoxylum formosum ssp. Pruniflorum Gogel) ว่านสบู่เลือด (Stephania pierrei diels) ไม้ประดู่ส้ม (Bischofia javanica)

สีดำ “สีดำเป็นอีกสีหนึ่งที่ปรากฏบนภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยใช้เขียนร่วมกับสีแดง พบที่ถ้ำผีหัวโต จังหวัดกระบี่ และบริเวณผากกลางดง อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545,26) “สีดำที่ใช้เขียนภาพเขียนสีอาจได้มาจากดินดำ (Black soil) เขม่าไฟ (Soot or lampblack) ถ่านไฟ (Charcoal) มะเกลือ (Diospyros mollis Griff) หรือจากสัตว์ในทะเล อาทิ ปลาหมึก (Ink)” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545,27)

สีขาว สีขาวพบอยู่ในงานภาพเขียนสีบ้าง แต่ไม่มากนัก นพวัฒน์ สมพิน ได้กล่าวไว้ใน สีเขียนภาพผนังถ้ำ ยุคโบราณในประเทศไทย สรุปได้ว่า อาจจะเพราะเป็นสีที่ใกล้เคียงกับผนังถ้ำสีขาวจึงไม่ถูกนำมาเลือกใช้ หรืออาจจะลบเลือนไปตามกาลเวลาทำให้ไม่ปรากฏหลักฐานให้ได้พบในสมัยปัจจุบัน ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยที่ใช้สีขาวในการวาดปรากฏที่

แหล่งโบราณคดีบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และภาพเขียนที่โนนสาวเอ้ จังหวัดอุดรธานี สีขาวที่ใช้ในภาพเขียนสีอาจได้มาจากดินขาว (Kaolin) แร่โคลิไนท์ (Kaolinite) ดินสอพอง (Soft chalk) และปูนขาว (Lime)

สีเหลือง นพวัฒน์ สมพิน ได้กล่าวไว้ใน สีเขียนภาพผนังถ้ำ ยุคโบราณในประเทศไทย สรุปได้ว่า ไม่ปรากฏการใช้สีเหลืองในภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์มากนัก ที่ค้นพบในประเทศไทยมีอยู่ด้วยกัน 3 แห่งคือ ที่แหล่งโบราณคดีบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ภาพเขียนสีที่โนนสาวเอ้ จังหวัดอุดรธานี และถ้ำเขาเขียน ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา สีเหลืองที่ใช้ในภาพเขียนสีนั้นได้มาจากดินเหลือง (Yellow soil) แร่ไลโมนิท์ (Limonite) หินทรดาน (Orpiment) หาเป็นสีเหลืองที่ได้จากพืช ก็จะได้จากขมิ้น (*Curcuma longa* L.) แก่นขนุน (*Artocarpus heterophyllus* Lamk) น้ำต้มใบหูกวาง (*Terminalia catappa* L.) และยางไม้ที่เรียกกันว่า รง (Gamboge)

สีน้ำตาลไหม้ “สีน้ำตาลไหม้มีปรากฏอยู่ในภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่ง เช่น ที่ถ้ำเขาภูปลาร้า จังหวัดอุทัยธานี, ถ้ำผีหัวโต จังหวัดกระบี่, ถ้ำลายแทง อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย สีน้ำตาลไหม้โดยทฤษฎีจะได้จากสีแดงผสมกับสีดำ” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545: 29) แต่ในธรรมชาติมนุษย์ในสมัยนั้นอาจจะได้สีน้ำตาลไหม้จากธรรมชาติก็เป็นไปได้ หรือในอดีตภาพเขียนสีนั้นอาจจะเป็นสีแดงและได้กลายสีไปเป็นสีน้ำตาลไหม้ไปตามกาลเวลาที่ผ่านพ้นไป “สีน้ำตาลไหม้อาจหาได้จากการผสมของสีแดงและสีดำ โดยนำดินแดงมาผสมกับดินดำจนกลายเป็นอีกสีหนึ่ง หรือได้สีน้ำตาลไหม้จากสนิมเหล็ก (Rust) หรือศิลาแดง (Laterite)” (นพวัฒน์ สมพิน, 2545: 29)

2.4 ภาพเขียนสี เขาจันทร์งาม

2.4.1 ที่ตั้ง

“ภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ตั้งอยู่ในบริเวณวัดเขาจันทร์งาม ซึ่งเป็นสาขาที่ 39 ของสำนักวิปัสสนากรรมฐานวัดป่าหนองพง จังหวัดอุบลราชธานี” (กรมศิลปากร, 2531: 36) ตั้งอยู่ในเขตบ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในพิกัดทางภูมิศาสตร์ เส้นรุ้งที่

14° 48' 50" เหนือ เส้นแวงที่ 101° 34' 15" ตะวันออก ระบุว่าที่ 5338 IV บนแผนที่ที่ทหารมาตราส่วน 1:50,000 ลำดับชุด L7017 “บริเวณที่ตั้งอยู่สันเขายายเที่ยง เป็นภูเขาหินทราย” (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมนครราชสีมา, 2538: 14) มองตรงไปด้านทิศเหนือปรากฏพื้นที่ราบกว้างใหญ่มีอาณาเขตติดกับลำตะคอง ซึ่งอยู่ด้านหน้าของเขากะโดน เขาพริกและเขาสะเดา ซึ่งห่างออกไปประมาณ 15 กิโลเมตร สภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอสีคิ้ว มีภูมิประเทศเป็นป่าและภูเขาเป็นส่วนมาก มีเนินสูงอยู่หลายแห่ง รอบเนินและภูเขามักเป็นที่ราบลุ่ม บางแห่งมีน้ำท่วมขังเป็นบึง บางแห่งก็เป็นลำห้วยไหลผ่าน

ภาพที่ 3: ภาพแผนที่จังหวัดนครราชสีมา แสดงที่ตั้งอำเภอสีคิ้ว

ที่มา : “อำเภอสีคิ้ว”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.sabuy.com>, 5 มกราคม 2555.

ภาพที่ 4: ภาพทางเข้าวัดเขารัตนาราม สถานที่ตั้งของภาพเขียนสีเขารัตนาราม (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

2.4.2 สภาพที่ตั้งของภาพเขียนสี

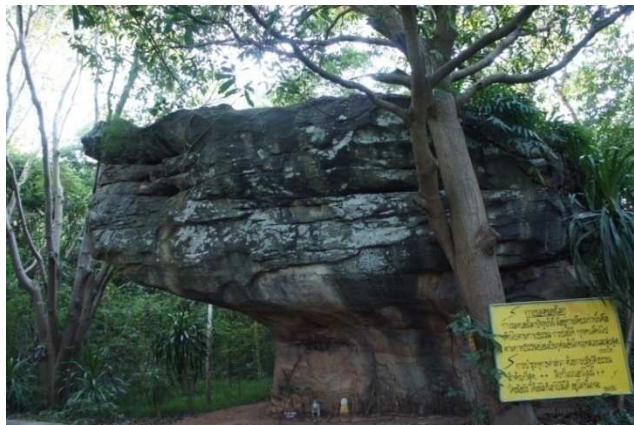
บริเวณที่ปรากฏภาพ อยู่ที่เพิงผาหินทรายขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงที่สุดในกลุ่มหิน บริเวณใกล้เคียงอื่นๆ ตั้งอยู่บริเวณลาดเขา ตรงเส้นระดับความสูงประมาณ 400 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง หรือสูงประมาณ 150 เมตร จากบริเวณแนวถนนมิตรภาพบริเวณทางเข้าวัด ตลอดระยะทางไปสู่ภาพเขียนปรากฏก้อนหินทรายขนาดใหญ่ ที่เรียงตัวซ้อนกัน เป็นแนวขนานตามแนวตะวันตกเฉียงเหนือ - ตะวันออกเฉียงใต้ “สภาพบริเวณโดยรอบบริเวณที่พบภาพเขียนเป็นทางน้ำเก่า พบร่องรอยของธารน้ำเล็กๆที่ข้างทาง ในอดีตสถานที่แห่งนี้อาจจะเป็นทางน้ำเก่า” (พัฒนบุรี ชันธกาญจน์, 2522: 20) เป็นแหล่งสะสมน้ำไว้ใช้ยามแห้งแล้งก็ได้ มีโขดหินตั้งอยู่ระเกะระกะ อยู่โดยทั่วบริเวณ ในบริเวณที่พบภาพเขียนเป็นช่องว่างของ โขดหินทรายที่ตั้งขนานกันอยู่ ทำให้เกิดช่องว่างตรงกลางเป็นลานกว้าง ภาพปรากฏบนผนังของเพิงหินและหลืบหินรอบบริเวณลานกว้างนั้น สันนิษฐานได้ว่า ลานกว้างนี้อาจจะเป็นที่ชุมนุมเพื่อทำกิจกรรมบางอย่างของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์ ด้วยสภาพเป็นลานขนาดกว้างที่สุดในบริเวณนี้ อีกทั้งยังมีโขดหินตั้งอยู่รายรอบ และวางซ้อนกันอยู่สามารถใช้เป็นที่อาศัยหรือหลบฝนได้ อีกทั้งยังไม่ใช่จุดที่สูงที่สุดของเนินเขานี้ ซึ่งทำให้เดินทางมาได้สะดวกกว่าจะขึ้นไปยังจุดสูงสุดของโขดหินกลุ่มนี้

ภาพที่ 5: ภาพทางเดินขึ้นไปสู่ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

ภาพที่ 6: ภาพทางเดินขึ้นไปสู่ภาพเขียนสีเขาสีเขาดำ (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

ภาพที่ 7: ภาพโขดหินที่ตั้งอยู่ ตลอดระยะทางขึ้นสู่บริเวณภาพเขียนสีเขาสีเขาดำ (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

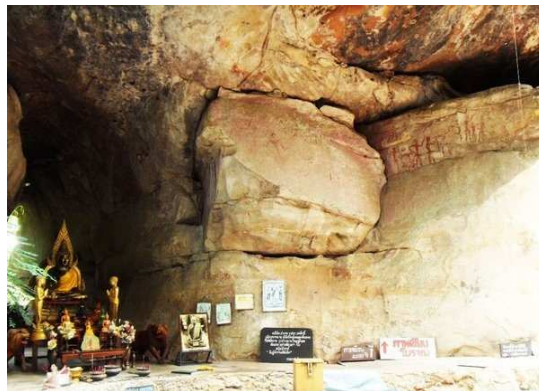
ภาพที่ 8: ภาพโขดหินที่ตั้งอยู่ ตลอดระยะทางขึ้นสู่บริเวณภาพเขียนสีเขาสีเขาดำ (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

ภาพที่ 9: ภาพทางขึ้นไปยังกลุ่มโขดหินที่อยู่สูงกว่า บริเวณภาพเขียนสีเขาจันทรงาม (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

ภาพที่ 10: ภาพลานกว้างที่อยู่ระหว่างช่องกลางของโขดหินที่ตั้งขนานกันอยู่ บริเวณผนังด้านขวาของภาพคือที่ตั้งของภาพเขียนสีเขาจันทรงาม (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

ภาพที่ 11: ภาพช่องหลืบเล็กๆ ที่อยู่ใกล้บริเวณที่พบภาพเขียนสี ซึ่งปรากฏภาพเขียนสีที่ผนังทั้งด้านขวาและซ้ายของหลืบนั้น (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

ภาพที่ 12: ภาพที่ตั้งของภาพเขียนสีที่อยู่สูงจากพื้นประมาณ 4 ถึง 5 เมตร (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

2.4.3 การค้นพบภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

จากที่กรมศิลปากร เขียนไว้ใน หนังสือศิลปะถ้ำเขาจันทรงาม นครราชสีมาและ หนังสือศิลปะถ้ำในอีสาน เกี่ยวกับการค้นพบภาพเขียนสีเขาจันทรงาม สรุปได้ว่า ภาพเขียนสีเขาจันทรงามได้รับการสำรวจพบครั้งแรก เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2520 โดย นายไตรรัตน์ หล้าวงษา นักศึกษาแผนกศิลปกรรม วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ได้เดินทางมาพบภาพเขียนสี แล้วนำไปแจ้งให้อาจารย์อุษา โพธิกนิษฐ อาจารย์ประจำวิทยาลัยทราบ หลังจากนั้นได้แจ้งข่าวไปยัง ศาสตราจารย์ชิน อัญญัติ ซึ่งในขณะนั้นสอนอยู่ที่คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และได้ทำการสำรวจเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 จัดแถลงข่าวการค้นพบในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2520 ต่อมาในวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2520 เจ้าหน้าที่กรมศิลปากรจากโครงการโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เดินทางมาสำรวจโดยการนำของ อาจารย์อุษา โพธิกนิษฐ และอาจารย์พิภพ ผลงานการสำรวจได้ตีพิมพ์เรื่องและภาพลงในนิตยสาร อสท.ฉบับที่ 1 ปีที่ 21 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2523 เขียนโดยพิสิฐ เจริญวงศ์และคณะฯ และเสนอเรื่องราวของแหล่งภาพเขียนสีที่เขาจันทรงามนี้ออกตีพิมพ์ เผยแพร่โดยกรมศิลปากร และคณะโบราณคดีเมื่อปี พ.ศ. 2526 ปัจจุบันภาพเขียนสีเขาจันทรงามได้รับการดูแลเก็บรักษาไว้ ณ ถ้ำเขาจันทรงาม โดยวัดเขาจันทรงาม และสำนักศิลปากรที่ 12 จังหวัดนครราชสีมา กรมศิลปากร

2.4.4 ลักษณะของภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

“ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม มีอายุราว 3,000 – 4,000 ปี จัดอยู่ในสมัยหินใหม่ ภาพเขียนถูกวาดลงบนบริเวณพื้นผิวที่เรียบตามความยาวของแนวผนังหิน สูงจากพื้นดินประมาณ 4 – 5 เมตร มีความยาวประมาณ 2.20 เมตร” (กรมศิลปากร, 2432:27) “เป็นภาพแบบธรรมชาติ (Naturalistic) หรือภาพสัจนิยม (Realistic) ซึ่งหมายถึง ภาพที่แสดงรูปร่างท่าทางอาการได้เหมือนจริง มองเห็นได้ชัดเจนว่า ต้องการแสดงภาพอะไร เช่น ภาพคน ภาพสัตว์ ภาพการล่าสัตว์ การเดินร่า” (กรมศิลปากร, 2532: 36) ภาพเขียนสีเขาจันทรงามใช้เทคนิคการวาดภาพแบบลงสี (Pictograph) เป็นการเขียนด้วยวิธีลงภาพสีทึบ (Silhouette) และภาพเขียนแบบโครงร่าง (Outline) ภาพเขียนสีเขาจันทรงามเขียนด้วยสีเอกรงค์ (Monochrome) คือ การใช้สีใดสีหนึ่งใน การวาดภาพเขียน ภาพเขียนสีที่เขาจันทรงามนี้ปรากฏเป็นภาพสีแดงล้วน โดยจิตรกรในอดีตได้ใช้สีแดงลงสีเป็นเส้นทึบและเป็นภาพร่างคละกันไป ลักษณะภาพคนที่ปรากฏส่วนใหญ่จะมีลักษณะ ขาใหญ่ หรือเรียกว่า “น่องโต” เป็นเอกลักษณ์ที่พบได้จากภาพเขียนสีที่ปรากฏตั้งแต่ ที่ถ้ำผาแดง จังหวัดกาญจนบุรี เขาปลาร้า จังหวัดอุทัยธานี เขาจันทรงาม จังหวัดนครราชสีมา ถ้ำขาม จังหวัดชัยภูมิ เรื่อย ไปจนถึง จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดสกลนคร โดยภาพเขียนสีที่ถ้ำเขาจันทรงาม ถือเป็นภาพเขียนสี ด้านหน้าที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในแดนอีสานและยังเป็นภาพเขียนที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดอีกแห่งของประเทศไทย สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม เป็นภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์เพียงภาพเดียวที่ถูกค้นพบในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ หรืออีสานล่างนั่นเอง

2.4.5 การแบ่งกลุ่มภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

“ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ประกอบด้วยภาพคน 32 ภาพ ภาพสัตว์ 3 ภาพ ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสัตว์ชนิดใด อาจเป็นสัตว์ประเภทสุนัข นก ไก่ ตะกวด แม่น เสือหรือสิงโตก็ได้ มีภาพอาวูธ 1 ภาพเป็นภาพคันทนูและลูกศรและยังมีภาพที่ไม่สามารถแปลความได้อีกจำนวนหนึ่ง” (กรมศิลปากร, 2531: 45) ทางคณะสำรวจจากกรมศิลปากรได้กำหนดกลุ่มภาพต่างๆ ตามตำแหน่งที่พบภาพเขียน และได้จัดแบ่งเป็นหมายเลข ได้ดังนี้

2.4.5.1 ภาพหมายเลข 1

เป็นกลุ่มภาพที่สำคัญที่สุดที่หาได้ ลักษณะภาพเป็นกลุ่มคน มีทั้งชาย หญิง เด็กและผู้ใหญ่ รวมไปถึงภาพสัตว์ที่คล้ายสุนัข รวมทั้งสิ้น 15 ภาพ ประกอบด้วย ภาพแถวบนปรากฏเป็นภาพคน 3 คน สีจางไปแล้ว ภาพคนด้านซ้ายมือภาพเลอะเลือน บอกอิริยาบถได้ไม่ได้ ส่วนภาพกลางเป็นภาพผู้ชายกำลังเดินรำ ภาพด้านขวาเป็นภาพคนนั่งประโประงันแสดงอิริยาบถไม่ชัดว่าทำอะไร ภาพแถวล่างปรากฏภาพคน 11 คนและสุนัข 1 ตัว ภาพที่ปรากฏแสดงลักษณะทางเพศได้ชัดเจน ลักษณะเด่นที่พบคือ ภาพทรวงอก การตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นสิริระเหพาของเพศหญิง นอกนั้นจะเป็นภาพเพศชายซึ่งมีรูปร่างบึกบึน ไหล่กว้าง น่องโตและนุ่งผ้าที่มีชายผ้าเล็กๆ ห้อยทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งนักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าเป็นรูปคล้ายอวัยวะเพศชาย ในภาพบางคนถืออาวุธ ส่วนภาพเพศหญิงนั้นจะมีชายผ้าห้อยอยู่ด้านหลังชายเดียว บางภาพปรากฏว่าสวมเครื่องประดับที่ศีรษะ ภาพซ้ายสุดปรากฏเป็นภาพคนทำท่าทำยิงธนู คันธนูค้างอยู่ในท่ากำลังยิง โดยมีลูกธนูแล่นออกจากคันธนูไปในระยะใกล้ ถัดมาเป็นภาพสุนัขกำลังยืน ด้านใต้ของภาพสุนัขปรากฏภาพผู้หญิงกำลังตั้งครรภ์นั่งสนทนากับคนที่มีรูปร่างเล็กกว่าซึ่งอาจจะจะเป็นเด็ก ถัดไปทางขวา เป็นภาพคน 7 คนยืนแสดงที่ทำคล้ายการเดินรำ แต่อยู่ต่างระดับกันออกไปคือภาพ 4 คนทางด้านขวาอยู่ในระดับสูงกว่าเล็กน้อยอาจเพราะมีพื้นที่ในการเขียนภาพจำกัดไม่สามารถเขียนภาพคนทั้ง 7 คนให้อยู่ในแนวเดียวกันได้ ส่วนภาพคนสุดท้ายทางด้านขวามือ ภาพชำรุดเลือนไปจนไม่สามารถระบุได้ว่าประกอบกิจกรรมอะไรอยู่

ภาพที่ 13: ภาพหมายเลขที่ 1 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

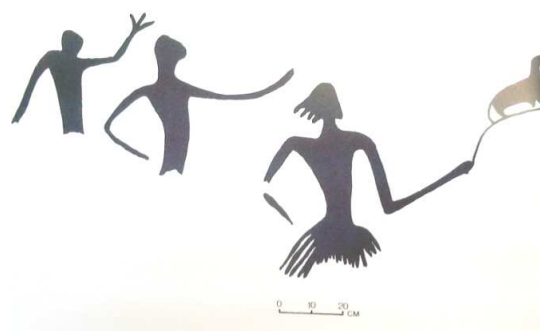
ภาพที่ 14: ภาพคัดลอกของภาพหมายเลข 1 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.2 ภาพหมายเลข 2

เป็นภาพคนแต่ไม่ครบทั้งตัว ขาดหายไปตั้งแต่ช่วงเข่าลงไป คนในภาพนี้ผอมยาว แสดงท่ากำลังวิ่งหรือเดินร่า ส่วนศีรษะแสดงอาการเหี่ยวหลัง ที่ปลายแขนด้านขวามีภาพสัตว์อยู่ มองไม่ชัดว่าเป็นสัตว์ชนิดใดแต่มีส่วนคล้ายกับสัตว์เลื้อยคลาน

ภาพที่ 15: ภาพหมายเลขที่ 2 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

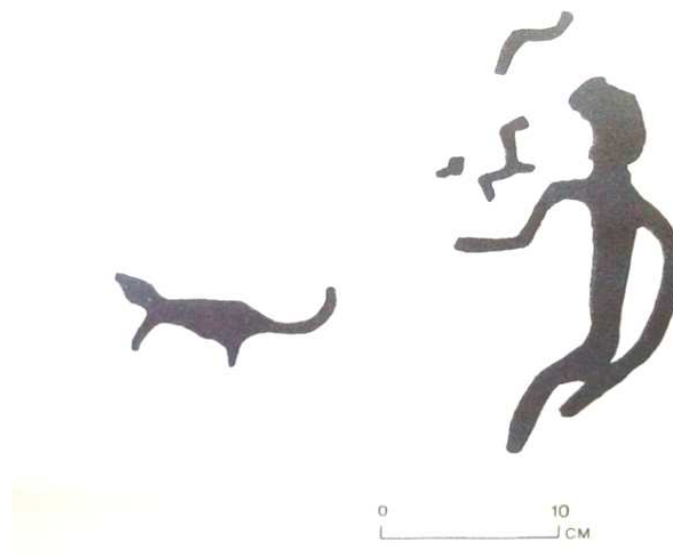
ภาพที่ 16: ภาพคัดลอกของภาพหมายเลข 2 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.3 ภาพหมายเลข 3

เป็นภาพคนแสดงอาการไล่จับสัตว์เลื้อยคลานลักษณะเหมือนงูหรือตะกวด เพราะไม่สามารถเปรียบเทียบสัดส่วนของสัตว์กับคนได้ ให้ไม่สามารถระบุได้ว่าสัตว์เลื้อยคลานที่ปรากฏในภาพนี้จะเป็นสัตว์ขนาดเล็กคืองู หรือสัตว์ขนาดใหญ่คือตะกวด

ภาพที่ 17: ภาพหมายเลขที่ 3 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

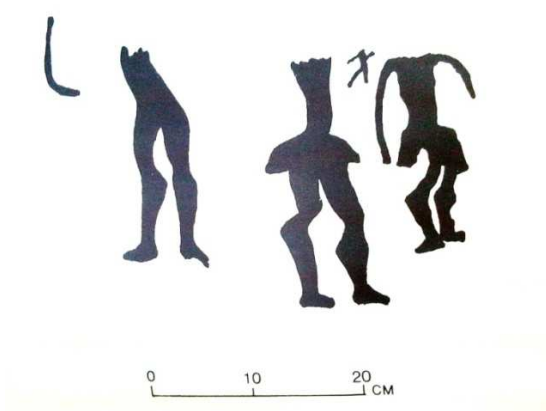
ภาพที่ 18: ภาพคัดลอกของภาพหมายเลข 3 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.4 ภาพหมายเลข 4

ในภาพมีคน 3 คน ส่วนบนของภาพขาดหายไป ภาพคนด้านซ้ายไม่แสดงลักษณะเครื่องนุ่งห่มที่ชัดเจน คล้ายกับไม่สวมเครื่องแต่งกาย ส่วนคนที่ 2 ด้านขวามีผ้าถุงคล้ายกระโปรงสั้นที่บานออก

ภาพที่ 19: ภาพหมายเลขที่ 4 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

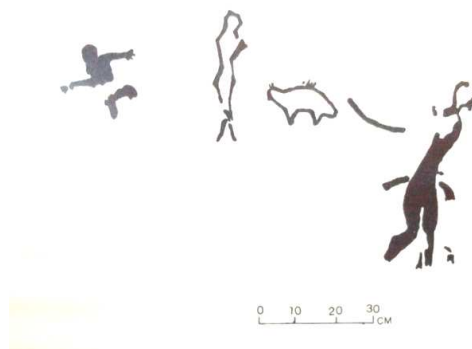
ภาพที่ 20: ภาพคัดลอกของภาพหมายเลข 4 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.5 ภาพเขียนหมายเลข 5

ภาพเขียนนี้ปรากฏเทคนิคการเขียนภาพ 2 แบบ คือ แบบเขียนระบายเต็มรูปแบบเงาหรือลงสีทึบ (Silhouette) ซึ่งเป็นภาพคนแสดงท่าวิ่ง ส่วนอีกภาพเขียนแบบโครงร่าง (Outline) เป็นภาพที่ปรากฏอยู่ตรงกลางเป็นภาพคนหันหน้าเข้าหาสัตว์ชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายหมูป่าหรือคล้ายกับเม่นแผงคอสั้น

ภาพที่ 21: ภาพหมายเลขที่ 5 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

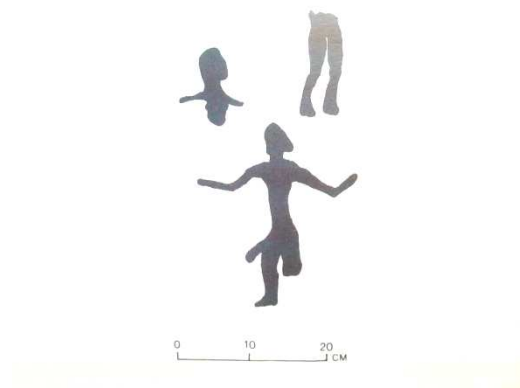
ภาพที่ 22: ภาพคัดลอกของภาพหมายเลข 5 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.6 ภาพเขียนหมายเลข 6

แสดงภาพคน 3 คน ภาพคนตรงกลางซึ่งแสดงท่าทางคล้ายคนเดินรำ ได้ชัดเจนที่สุด ส่วนอีก 2 ภาพขาดหายไปแสดงท่าทางได้ไม่ชัดเจน

ภาพที่ 23: ภาพหมายเลขที่ 6 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

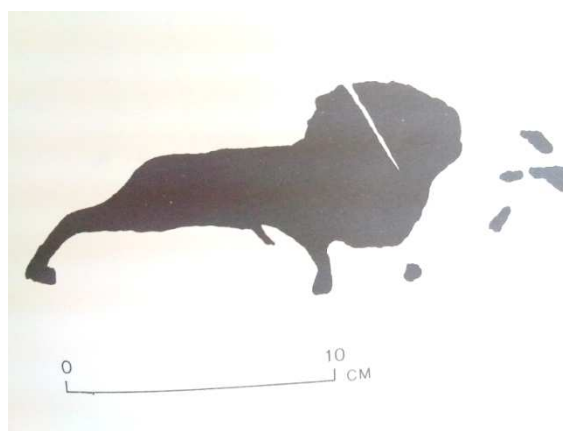
ภาพที่ 24: ภาพตัดลายของภาพหมายเลข 6 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.7 ภาพเขียนหมายเลข 7

เป็นภาพเดี่ยวของสัตว์ขนาดใหญ่อาจเป็นเสือหรือสิงโต

ภาพที่ 25: ภาพเขียนสีหมายเลข 7 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

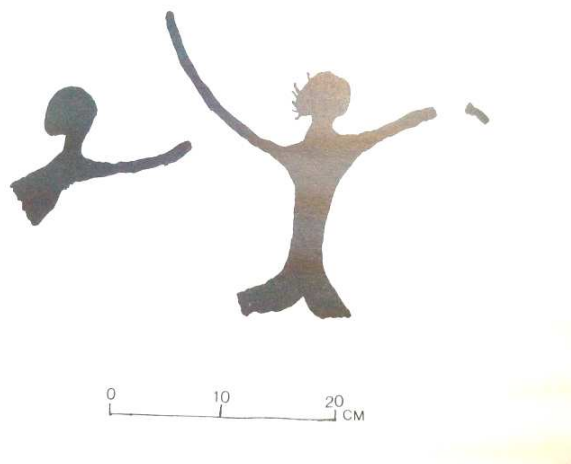
ภาพที่ 26: ภาพตัดลายของภาพหมายเลข 7 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.8 ภาพเขียนหมายเลข 8

เป็นภาพแสดงคล้ายคนกำลังเต้นรำ ซึ่งภาพส่วนล่างได้ขาดหายไปบางส่วน

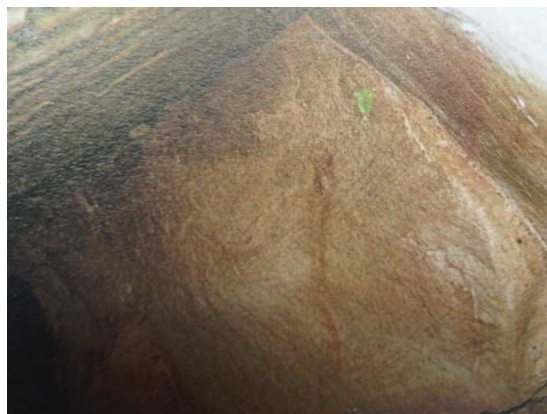
ภาพที่ 27: ภาพเขียนสีหมายเลข 8 (กรมศิลปากร, 2532)

ภาพที่ 28: ภาพตัดลายของภาพหมายเลข 8 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.9 ภาพเขียนหมายเลข 9

ภาพด้านขวาเป็นภาพคนแสดงท่ายกแขนออกท่าทาง ส่วนภาพด้านซ้ายอาจแสดงท่าเหมือนคน ซึ่งเขียนให้เป็นเส้นเส้นหนึ่งเท่านั้น

ภาพที่ 29: ภาพหมายเลขที่ 9 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

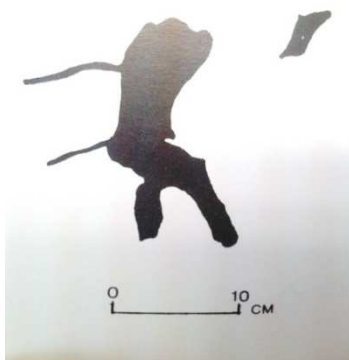

ภาพที่ 30: ภาพคัดลอกของภาพหมายเลข 9 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.10 ภาพเขียนหมายเลข 10 ภาพขาดหายไปบางส่วน ส่วนที่ยังเหลือพอจะดูออกกว่าแสดงท่าทางบางอย่างแต่ไม่ชัดเจนว่ากำลังทำอะไร

ภาพที่ 31: ภาพหมายเลขที่ 10 (กรมศิลปากร, 2532)

ภาพที่ 32: ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 10 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.11 ภาพเขียนหมายเลข 11

เป็นภาพคน 3 คนที่กำลังเคลื่อนไหวอย่างมีพลัง อาจจะเป็นการแสดงท่าเต้นรำหรือทำพิธีกรรมบางอย่าง ผู้วิจัยไม่สามารถค้นหาภาพเขียนดังกล่าวจากสถานที่จริงได้และไม่ปรากฏภาพเขียนหมายเลขที่ 11 ที่ได้รับการบันทึกภาพไว้ในเอกสารทางวิชาการใดๆ ที่ผู้วิจัยได้ค้นหาเลย ผู้วิจัยสืบค้นได้เพียงภาพคัดลายที่คัดลายโดยกรมศิลปากรเพียงเท่านั้น

ภาพที่ 33: ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 11 (กรมศิลปากร, 2532)

2.4.5.12 ภาพเขียนหมายเลข 12

เป็นภาพคนแสดงท่าทางแขนข้างขวาไปข้างลำตัว ส่วนแขนซ้ายชี้ลงข้างลำตัว ภาพปรากฏเพียงส่วนบนส่วนล่างได้ขาดหายไป ซึ่งภาพเขียนหมายเลข 12 ผู้วิจัยไม่สามารถ

หาภาพเขียนที่ปรากฏอยู่จริงมาแสดงได้ สืบค้นได้เพียงภาพคัดลายที่คัดลายโดยกรมศิลปากร เท่านั้น

ภาพที่ 34: ภาพคัดลายของภาพหมายเลข 12 (กรมศิลปากร, 2532)

2.5 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์

2.5.1 ความหมายของนาฏยศิลป์สร้างสรรค์

เมื่อนำคำว่า “นาฏยศิลป์” และ “สร้างสรรค์” ที่นิยามโดยผู้วิจัยในเนื้อหาข้างต้นของ บทที่ 2 ในหัวข้อ 2.2 นิยามศัพท์แล้วจะให้ความหมายของคำว่า นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ คือ “การ ร่ายรำหรือการเต้น ที่สร้างขึ้นมาจากความคิดหรือจินตนาการของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้า หรือสิ่ง กระตุ้น ให้สร้างงานนาฏยศิลป์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตนหรือความต้องการของ สังคม”

2.5.2 ข้อคำนึงถึงการสร้างงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์

สร้างสรรค์ คือความต้องการสร้างสิ่งใหม่สิ่งแปลก ไม่เหมือนกันกับการลอกเลียนแบบ เพราะการลอกเลียนแบบจะเป็นการทำตามสิ่งที่กำหนดให้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด โดยที่ผู้ สร้างสรรค์ไม่ต้องใช้ความคิดในการแก้ปัญหามากนัก ข้อคำนึงถึงเมื่อต้องการสร้างสรรคงาน

นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ จิรายุทธ พนมรักษ์ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ สิ่งที่ผู้สร้างสรรค์จะต้องคำนึงถึงในการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ สรุปได้ดังนี้

1) **ความรู้ในวัตถุประสงค์ของงานที่ต้องการจะสร้างสรรค์** ผู้สร้างสรรค์ต้องศึกษาถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างงานนาฏยศิลป์ที่ต้องการสร้างอย่างละเอียด ว่างานนาฏยศิลป์ที่ต้องการจะสร้างสรรค์ออกมานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร? ทำแคไหน? กลุ่มเป้าหมายคือใคร? และต้องการฝากอะไร? ไว้กับงานนาฏยศิลป์ชิ้นนั้น เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนได้แล้วจึงจะดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ให้สอดคล้องกันกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้งานมีเอกภาพ สามารถตอบสนองความต้องการสร้างสรรค์ได้อย่างชัดเจน

2) **เทคนิคในการสร้างงาน** เทคนิคหรือกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะของผู้สร้างสรรค์ ในการเลือกใช้เทคนิคในการนำเสนอผลงานนาฏยศิลป์ให้ออกมาในรูปแบบใด ตามที่ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดไว้ โดยต้องเข้าใจในความถนัดของตนเอง ซึ่งความถนัดนี้เกิดขึ้นจากการฝึกฝนอย่างชำนาญและความสามารถเฉพาะที่โดดเด่นของผู้สร้างสรรค์ เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ (Style) ของตนเอง ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จะต้องมีเอกลักษณ์ มีลายมือเป็นของตนเอง เมื่อผู้ชมชมการแสดงแล้วจะต้องรู้ว่างานนี้เป็นของใคร หรือที่เรียกว่า Who is Who?” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2555)

3) **คุณค่าทางสุนทรียภาพ** สุนทรียภาพ นั่นก็คือ ความงาม ความงามในที่นี้คือ ความงามในโครงสร้าง สัดส่วน การจัดวางรูปแบบ (Form) แบบรูป (Pattern) กล่าวคือ องค์ประกอบที่ลงตัว ไม่ใช่ความสวยงาม อย่างความงามของผู้หญิงหรือความงามของดอกไม้ คุณค่าทางสุนทรียหรือความงามในงานนาฏยศิลป์นั้น ได้มีผู้รู้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “สุนทรียศาสตร์ในงานนาฏยศิลป์ น่าจะรวมความจริง ความดี ที่ผู้สร้างสรรค์ พัฒนาให้เกิดคุณค่าต่องานเกิดความซาบซึ้ง ประทับใจ จนมีความงามให้สัมผัสทั้งทางจิตและวัตถุ” (จิรายุทธ พนมรักษ์, 2554: 17)

4) **คุณธรรม** คุณธรรมมีส่วนกับการสร้างงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์อย่างไรนั้น ผู้วิจัยใคร่ขออธิบายไว้ว่า การสร้างงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ข้อสำคัญประการหนึ่งนั่นคือ ผู้สร้างสรรค์ต้องมีคุณธรรมในการสร้างสรรค์งาน คุณธรรมในที่นี้แบ่งได้เป็น

คุณธรรมต่อสังคม คือความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่โกหกหรือหลอกลวงผู้ชม โดยการนำข้อมูลผิดๆมาใส่ไว้ในงานนาฏศิลป์ของตน เพื่อแสดงให้ผู้ที่ไม่รู้หลงเชื่อ ค่อยๆตาม เมื่อผู้ชมเสพงานนาฏศิลป์ของตนแล้วหลงผิด คิดว่าข้อมูลที่นำเสนอไปนั้นเป็นเรื่องจริง ทั้งๆที่บางครั้งข้อมูลเหล่านั้นเป็นการคาดเดาของผู้สร้างสรรค์เอง

คุณธรรมต่อผู้ร่วมงาน คือ การไม่ลอกเลียนแบบ (Copy) งานของผู้อื่น การนำงานของผู้อื่นมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานของตนนั้นไม่ใช่เรื่องผิด แต่ควรจะให้เกียรติต้นแบบที่ตนลอกเลียน หรือนำมาเป็นแรงบันดาลใจ ไม่ควรกล่าวอ้างงานของผู้อื่นให้มาเป็นงานของตนเอง

แนวทางในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่มีคุณภาพ ย่อมมาจากผู้สร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ คุณสมบัติของผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่มีคุณภาพ วิชชุตา วุภาติศย์ ได้กล่าวว่า

“ ผู้สร้างสรรค์งานที่ดีและมีคุณภาพจำเป็นต้องมี

1) จิตวิญญาณ ผู้ที่จะสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ได้นั้น ต้องมีจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในที่นี้คือ จิตวิญญาณของความเป็นศิลปิน

2) รสนิยม คือเป็นผู้รู้ รู้ถึงคุณค่าในงานศิลปะและสามารถประเมินคุณค่าของงานศิลปะได้ด้วยประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดภูมิรู้ในทักษะทางนาฏศิลป์ที่หลากหลายทำให้สามารถเลือกสรรสิ่งที่มีคุณภาพ เกิดรสนิยมความชอบส่วนบุคคลที่แตกต่าง และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

3) ประสบการณ์ มีเทคนิคหลากหลายและรู้จักใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อลดข้อบกพร่องงานศิลปะและคัดกรองงานที่ดีที่สุดสำหรับตนเองและผู้ชม

4) จรรยาบรรณ จรรยาบรรณเกิดขึ้นจากคุณธรรมทั้งจากที่ได้เรียนรู้มาโดยตรงและการฝึกสังเกต เช่น การไม่คัดลอกงานของผู้อื่นโดยพลการ

5) ปรัชญาเครื่องยึดเหนี่ยวหรือกรอบการดำเนินชีวิตเพื่อตนเองและสังคม

- 6) ความสามารถหลากหลาย เป็นผู้รอบรู้และรู้จักบูรณาการและประยุกต์ความรู้ที่ตนมีอยู่เพื่อสร้างงานศิลปกรรมชั้นยอด
- 7) เป็นผู้นำและบุกเบิก รู้จักแสวงหาวิธีการและรูปแบบศิลป์ใหม่ๆ
- 8) ความสามารถในการสร้างสรรค์ รู้จักประยุกต์บริบทต่างๆ และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศิลปะ
- 9) ความสามารถในการถ่ายทอดมีทักษะขั้นสูงทางการสื่อสาร เพื่อกำกับงานของตนและถ่ายทอดงานสู่สาธารณะ”

(วิษุตา วุฒาติศย์, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2555)

2.6 การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียน

ภาพเขียน เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยในการสร้างแรงบันดาลใจให้ศิลปินได้สร้างสรรค์งานศิลป์แขนงอื่นขึ้น อาทิเช่น งานประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพสลัก งานกวีนิพนธ์ งานออกแบบลายผ้าและเครื่องแต่งกาย รวมไปถึงงานนาฏยศิลป์ ภาพเขียนจึงเป็นเสมือนข้อมูลขั้นต้นที่จะนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ได้เช่นกัน ภาพเขียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างเรื่องราว กำหนดเนื้อหา บุคลิก (Character) ของผู้แสดง ในการดำเนินเรื่องราวของการแสดง (Theme) ตลอดจนการสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องแต่งกาย (Costume) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการนำภาพเขียนนั้นมาเป็นประโยชน์ต่องานนาฏยศิลป์ในทิศทางใด บางครั้งภาพเขียนอาจเป็นภาพจารึก บันทึกท่าทางนาฏยศิลป์ในอดีตกาลเพื่อส่งต่อให้คนรุ่นหลัง เมื่อครั้งยังไม่มีเทคโนโลยีเจริญเท่าปัจจุบัน เมื่อคนรุ่นหลังได้พบเห็นจึงนำท่าทาง ลีลา ในภาพเหล่านั้นมาประดิษฐ์ท่าทางเพิ่มเติมเพื่อความต่อเนื่องในการแสดง หรือภาพเขียนอาจจะเป็นแค่แรงบันดาลใจให้ผู้สร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์นำมาต่อยอดสร้างงานนาฏยศิลป์ต่อไป

2.6.1 งานนาฏยศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางจากภาพ

งานนาฏยศิลป์ที่เกิดจากการลอกเลียนท่าทางมาจากภาพเขียน คือ การนำภาพเขียนที่จิตรกรได้รังสรรค์ไว้ให้เป็นท่าทาง ไม่ว่าจะเป็ท่าทางนาฏยศิลป์ที่ปรากฏในอดีต ท่าทางปรกติใน

การดำรงชีวิต หรืออาจจะเป็นท่าทางที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ เมื่อนาฏยศิลปินได้พบเห็นภาพเหล่านั้นก่อให้เกิดแรงขับที่ต้องการจะถ่ายทอดภาพเขียนเหล่านั้นออกมาให้มีชีวิต “โดยใช้ลีลาทางนาฏยศิลป์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดจินตนาการของตน แต่ก็ยังลอกเลียนเอาท่าทางจากภาพเขียนเหล่านั้นมาเป็นที่มาในการแสดงเลย โดยที่นาฏยศิลปินอาจจะสร้างท่าทางเพื่อให้การแสดงให้ดำเนินต่อเนื่องไปอย่างไม่ติดขัด” (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2555)

งานนาฏยศิลป์ไทยที่ได้ลอกเลียนท่าทางมาจากภาพเขียนมืออยู่เป็นจำนวนมาก โดยมากจะเป็นงานนาฏยศิลป์ไทยประเภทแบบแผน เพื่อวัตถุประสงค์ในการดำรงและสืบทอดลีลากระบวนการแสดงที่มีมาแต่อดีตให้สืบต่อไป “งานนาฏยศิลป์ไทยที่เลียนแบบท่าทางจากภาพเขียนที่เห็นได้ชัดเจนคือ ระบำโบราณคดี” (อมรรัตน์ เรื่องพระยา, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

ระบำโบราณคดี “ระบำโบราณคดีเป็นการแสดงนาฏยศิลป์ของไทย ในประเภทระบำ เบ็ดเตล็ดหมายถึง การรำหมู่ ที่มีการแสดงและแต่งกายตามรูปแบบลักษณะการแสดงนั้นๆ หรือเป็นการแสดงที่เป็นศิลปะเฉพาะท้องถิ่น” (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี 2525: 79) ระบำโบราณคดีที่ปรากฏในปัจจุบันอาจมีการสร้างสรรค์มาแล้วเมื่อครั้งอดีต ตามที่ภริตา เรื่องจิรายศ ได้กล่าวไว้ว่า “ประเทศไทยอาจเริ่มมีการสร้างสรรค์ระบำมาตั้งแต่สมัยก่อน สมัยลพบุรีแล้ว ซึ่งปรากฏตามหลักฐานตามภาพลายเส้น ผนังถ้ำ ภาพจำหลักตามโบราณสถาน เทวรูปสำริด แต่ไม่ปรากฏรูปแบบระบำที่ชัดเจน” (ภริตา เรื่องจิรายศ, 2551:15) กรมศิลปากรจึงริเริ่มประดิษฐ์ระบำโบราณคดีขึ้น ในสมัยอาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากรเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าความเป็นไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี ระบำโบราณคดีชุดแรกที่ประดิษฐ์ขึ้นคือ ระบำลพบุรี โดยนำท่าที่ปรากฏในภาพจำหลักมาทำการร้อยเรียงใหม่ ให้กลมกลืนและผสมเข้ากับทำนองเพลง ซึ่งการคัดเลือกนักแสดงก็ยังคัดเลือกเอานักแสดงที่มีรูปหน้าคล้ายเทวรูปหรือนางอัปสรในปราสาทขอม ศิลปะสมัยลพบุรี คือ มีใบหน้าเหลี่ยม มีกราม ปากแหวะ ระบำโบราณคดีถูกสร้างสรรค์ขึ้นอีกหลายชุดการแสดงจากนาฏยศิลปินมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ ระบำทวารวดี ระบำศรีวิชัย ระบำเชียงแสน ระบำสุโขทัย ระบำศรีขยสิงห์ ระบำศรีวิเรนทร ระบำพิมายปุระ เป็นต้น

ภาพที่ 35: ประติมากรรมรูปพระวิษณุหรือพระนารายณ์ ศิลปะสมัยสุโขทัย (คณะกรรมการ
เอกลักษณ์ของชาติ. 2543: 121)

ภาพที่ 36: ระบำสุโขทัย (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. 2525: 95)

จุดแข็งของงานนาฏยศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางจากภาพเขียน มีความโดดเด่นในการแสดงลีลาที่นำมาจากภาพเขียนในอดีต ซึ่งเป็นแบบแผนหรือแม่แบบให้นาฏยศิลป์ในปัจจุบัน ได้สืบทอดท่าทางเหล่านั้น จุดเด่นในงานนาฏยศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางจากภาพเขียน อมรรรัตน์ เรื่องพระยา แสดงข้อคิดเห็นแก่ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

นาฏยศิลป์ไทยประเพณี (Classic) นาฏยศิลป์ไทยประเพณี คือ ท่าทางนาฏยศิลป์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรมครูทางนาฏยศิลป์ เมื่อมีการเรียนการสอนทางนาฏยศิลป์ไทยของกรม

ศิลปินแล้วจึงได้นำท่าทางเหล่านั้นมาเป็นหลักเพื่อวางรากฐานของการศึกษานาฏศิลป์ในปัจจุบัน การนำเสนองานนาฏศิลป์ที่ยังคงท่าทางเดิมไว้นั้น เป็นการตอบโจทยความต้องการของผู้ที่โหยหาอดีต ผู้ที่ต้องการจะสัมผัสความงดงามของศิลปะการแสดงแบบโบราณที่ได้ประดิษฐ์สร้างสรรค์ไว้ อีกทั้งยังเป็นการสานต่อแบบแผนของการแสดงนาฏศิลป์ไว้ให้ใกล้เคียงกับอดีตให้มากที่สุด

ความเป็นต้นแบบ (Original) ต้นแบบ คือ ความโดดเด่นของศิลปะการแสดงแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีวัฒนธรรม อารยธรรมที่สืบสานกันมาแต่อดีตที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อม ความเชื่อ การเมือง เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การนำท่าทาง ลีลา ที่ปรากฏในงานภาพเขียนมาสร้างสรรค์เป็นงานนาฏศิลป์นั้น ได้นำความเป็นต้นแบบของวัฒนธรรมที่ปรากฏของท้องถิ่นแต่ละที่ มานำเสนอให้คนรุ่นหลังได้สัมผัสและสำนึกในอารยธรรมของตน

จิตวิญญาณ (Soul) การนำเสนอจิตวิญญาณของภาพเขียน จิตวิญญาณของมนุษย์โบราณ เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของงานนาฏศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางมาจากภาพเขียน เป็นการนำความรู้สึที่ปรากฏในภาพเขียน ทั้งความรู้สึกของจิตรกร ความรู้สึกของนางระบำที่ปรากฏอยู่ในภาพ ออกมาถ่ายทอดเป็นลีลา ท่านาฏศิลป์

จุดอ่อนงานนาฏศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางจากภาพเขียน มีจุดด้อยหลายประการที่ไม่สามารถทำให้ผู้ชมสามารถเชื่อได้ว่า งานนาฏศิลป์นั้นจะมาจากภาพจริงๆ จุดด้อยในงานนาฏศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางจากภาพเขียนหรือภาพสลัก อมรรัตน์ เรื่องพระยา ให้ข้อคิดเห็นแก่ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ความผิดพลาดของข้อมูลพื้นฐาน การสืบค้นข้อมูลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่แน่ชัด เป็นจุดด้อยของงานนาฏศิลป์ที่ลอกเลียนท่าทางจากภาพเขียน ทำให้งานนาฏศิลป์นั้นไม่ถูกต้อง บิดเบือนความจริงทางประวัติศาสตร์หรือภาพที่ปรากฏ ทำให้ผู้ชมขาดศรัทธาไม่เชื่อถือในงานนาฏศิลป์นั้น

ความเกินจริง “สืบเนื่องมาจากการขาดภูมิรัฐของผู้สร้างสรรคงาน) ทำให้งานนาฏศิลป์นั้นเกินความเป็นจริง ทั้งลีลา และเครื่องแต่งกาย ก็มีสีสันที่ฉูดฉาดเกินความเป็นจริงที่

สามารถจะทำได้ในช่วงเวลานั้นๆ” (จิรายุทธ พนมวิทย์, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555 ซึ่งการขาดภูมิรัฐของผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์นั้นเมื่อรวมกับ ข้อมูลที่ผู้สร้างสรรค์งานคิดไปเอง คาดเดา หรือนำเอาความชอบส่วนตัว มาใส่ไว้ในงานนาฏศิลป์ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่ง ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน สร้างความเข้าใจผิดๆ เกิดการรับสารที่ผิดและสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง จนบางครั้งทำให้งานนาฏศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างเกินจริงนั้น กลายเป็นงานนาฏศิลป์ที่ถูกต้องไปโดยปริยาย

ขาดจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในการแสดงนาฏศิลป์ คือการถ่ายทอดความรู้สึก จินตนาการของผู้สร้างสรรค์หรือในบทบาทของตัวแสดงนั้นๆ ออกมาให้ผู้ชมเชื่อถือ การแสดงนาฏศิลป์ที่ลอกเลียนมาจากภาพยนตร์นั้น ผู้สร้างสรรค์และผู้แสดงจึงต้องมีความรู้สึกคล้อยตามกับบทบาทการแสดงที่ตนได้รับ ไม่ใช่เพียงเพื่อการแสดงให้สวยงาม เพื่อถูกตาต้องใจผู้ชมเท่านั้น แต่ควรจะเป็นการแสดงอารมณ์ร่วมกับการแสดงนั้นๆ อาทิ “การแสดงระบำโบราณคดี ชุด ศรีษะสิงห์ ในบทตัวเอก ที่จะต้องสร้างความเชื่อให้กับตัวเองว่า เป็นนางอัปสรจริงๆ และยังเป็นอัปสรที่เป็นผู้นำ ดังนั้นต้องมีความสุข มั่นใจและภาคภูมิใจในท่ารำที่แสดงออกมา” (อมรรัตน์ เรื่องพระยา, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

2.6.2 งานนาฏศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพ

ภาพยนตร์ นอกจากจะเป็นแม่แบบให้ผู้สร้างสรรค์ได้ลอกเลียนท่าทางมาเพื่อสร้างงานนาฏศิลป์แล้ว ภาพยนตร์ยังเป็นแรงบันดาลใจ สร้างอิทธิพลให้นาฏศิลป์ได้สร้างงานนาฏศิลป์ขึ้นมา ในอดีตไม่ว่าจะเป็นตลก โขน ละคร หรือการแสดงนาฏกรรมต่างๆ ก็ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ทั้งสิ้น สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

1) **โขน** “มหรสพชั้นสูงของชาติไทย ปรากฏหลักฐานว่าได้สืบทอดมาแต่สมัยอยุธยา เป็นราชธานี ปรากฏเป็นข้อความ ในจดหมายเหตุลาลูแบร์” (สันต์ ท. โกมลบุตร, 2548: 157) ที่กล่าวถึงการแสดงที่ไม่ใช่การแสดงระบำหรือละคร อนุমানได้ว่าเป็นการแสดงโขนในสมัยต่อมา การบันทึกเรื่องราวศิลปะการแสดง ในสมัยนั้นไม่อาจบันทึกเป็นภาพเคลื่อนไหวหรือภาพถ่ายนิ่งได้ ดังนั้น การนำศิลปะการแสดงต่างๆ มาไว้ในจิตรกรรมฝาผนัง จึงเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวนาฏกรรมขึ้นไว้ได้ หลังจากนั้นนาฏศิลป์ได้นำเอาข้อมูลจากภาพจิตรกรรม

วรรณกรรม คำบอกเล่า และข้อมูลทางประวัติศาสตร์ต่างๆที่ปรากฏเกี่ยวกับโขน มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเรียนหรือการจัดการแสดงโขนขึ้น ข้อมูลจากภาพเขียนจึงเป็นส่วนหนึ่งในการอ้างอิงไว้ซึ่งนาฏกรรมประจำชาติไทย

2) **รำ ระเบียบมาตรฐานและระเบียบเตล็ด** นาฏศิลป์ไทยที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 3 ประเภทนี้ เป็นการแสดงนาฏศิลป์ที่ถูกค้นคิดและได้สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นตามลำดับ การแสดงนาฏศิลป์ประเภท รำ ระเบียบมาตรฐานและระเบียบเตล็ดที่ได้รับอิทธิพลจากภาพเขียน มีอยู่หลายชุดการแสดง บางชุดบางตอนก็เป็นแค่เพียงการนำท่าหลักที่ปรากฏในภาพมาใช้ในการแสดง ประกอบกับท่าทางตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ หรือนำภาพมาเป็นแนวทางหรือแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ต่อไป อาทิ ตามที่กรมศิลปากร ได้กล่าวไว้ใน หนังสือรวมงานนิพนธ์ของนายอาคม สหายาคม เกี่ยวกับรำคิวนาฏราช หรือ ตระนาฏราช ว่า

“เป็นเพลงหน้าพาทย์ประเภทตระ ที่ประดิษฐ์ทำรำขึ้น โดยอาจารย์อาคม สหายาคม ท่านได้น้อมรับคำสั่งจาก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ให้ประดิษฐ์ทำรำประจำคณะนาฏราชของพระองค์ขึ้น และได้นำออกแสดงครั้งแรกเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2516 ซึ่งก่อนหน้านั้นเคยรำถวายบูชาพระอิศวร ในงานไหว้ครูของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ณ วัดพระพิเรนทร์ เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2515 ลีลาทำรำนั้นเป็นการรำแบบเพลงหน้าพาทย์ คือ รำตามจังหวะหน้าทับ ไม่ได้แสดงลีลาเพื่อการให้ความหมายใด นอกจากเพื่อแสดงอิทธิฤทธิ์ขององค์พระอิศวร ตามความเชื่อของชาวนาฏศิลป์ “โดยนำเอาท่าทางที่ปรากฏในภาพสลักขององค์พระอิศวร ในปางนาฏราช ที่ปรากฏในตำนานการฟ้อนรำ มาเป็นท่าหลักในการแสดง ส่วนท่าประกอบอื่นๆนั้น ก็เป็นแม่ท่าทางนาฏศิลป์ไทย มีทั้งสิ้น 16 ท่า”

(กรมศิลปากร, 2525: 309)

ภาพที่ 37: ภาพเทวรูปศิวนาฏราช ศิลปะอินเดียใต้ สมัยโลหะ ราวพุทธศตวรรษที่ 16

ที่มา : “ศิวนาฏราช.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.th.wikipedia.org/wiki/ศิวนาฏราช>, 5 มกราคม 2555.

ภาพที่ 38: ทำรำศิวนาฏราชหรือตระนาฏราช โดยครูอาคา สายาคม (กรมศิลปากร. 2525: 308)

3) **นาฏกรรม** เช่น “มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก” จากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่จัดแสดงขึ้นที่ อิมแพค อารีน่า เมืองทองธานี ในวันที่ 26 พฤษภาคม – 4 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์และกำกับลีลา “ได้นำเอาภาพเขียนที่บอกเล่าเรื่องราวของวรรณกรรมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น มาเป็นแรงบันดาลใจหรือแนวทางในการสร้างสรรค์ลีลาและองค์ประกอบอื่นๆ ของการแสดงให้ปรากฏเป็นผลงานทางนาฏศิลป์เพื่อสื่อสารกับผู้ชมให้ได้เรียนรู้ถึงสาระของเรื่อง” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2555) การออกแบบลีลา การใช้อุปกรณ์ ฉาก แสง สีก็ล้วนเทียบเคียงให้เหมือนกับในภาพวาดทั้งสิ้น มีการสร้างสรรค์ลีลาให้ออกมาเป็นฉากการแสดง เช่น “การใช้นักแสดงจำนวนมากแสดงเป็นคลื่นมหาสมุทรที่เป็นอุปสรรคต่อพระมหาชนก โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ใช้การออกแบบลีลา เข้ามาทดแทนการใช้อุปกรณ์หรือเทคนิคพิเศษ สร้างความแปลกใหม่และความประทับใจแก่ผู้ชมเป็นอันมาก” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2555)

ภาพที่ 39: ภาพจิตรกรรมประกอบบทพระราชนิพนธ์พระมหาชนก

ที่มา : “พระมหาชนก”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.skn.ac.th/skl/project/chanok92/menu01.htm>, 5 มกราคม 2555.

ภาพที่ 40: ลีลาในการแสดง มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก ในองก์ที่2 ความพยายาม

ที่มา: “มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก.”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.pantip.com/cafe/gallery/topic/G4416591/G4416591.html>, 5 มกราคม 2555.

ภาพที่ 41: ลีลาในการแสดง มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก ในองก์ที่4 ในมหาสมุทร

ที่มา: “มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก.”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.pantip.com/cafe/gallery/topic/G4416591/G4416591.html>, 5 มกราคม 2555.

ภาพที่ 42: ลีลาในการแสดง มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนกในองค์ที่4 ในมหาสมุทร

ที่มา: “มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหาชนก.”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.pantip.com/cafe/gallery/topic/G4416591/G4416591.html>, 5 มกราคม 2555.

4) งานแสดงประกอบ แสง เสียง ตามที่สมชาย ไตวิทตวงศ์ ได้ให้ข้อคิดเห็นกับ ผู้วิจัย สรุปได้ว่า งานแสดงประเภทนี้โดยมากจะนิยมนำมาแสดงเพื่อเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ของแหล่งโบราณคดีต่างๆ โดยการแสดงมุ่งเน้นอธิบายเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ให้ออกมาใน รูปแบบหลากหลาย ทั้งการนำเทคนิคการแสดงละคร ระบาย โขน ตาโบลบิวอง (การแสดงภาพนิ่ง) รวมไปถึงเทคนิคพิเศษอื่น อาทิ ไฟ ฉาก แสง อุปกรณ์ประกอบการแสดง หรือวิวัฒนาการด้าน คอมพิวเตอร์ก็ถูกนำมามีส่วนร่วมในการนำเสนอ โดยข้อมูลหลักที่มีส่วนในการสร้างสรรค์บทละคร และลีลาในการแสดงประกอบแสง เสียง นอกจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร แล้ว ภาพเขียน ภาพสลัก ที่ปรากฏอยู่ตามซากโบราณสถาน โบราณวัตถุก็เป็นข้อมูลที่สำคัญในการ กำหนดบทบาท แนวทาง ลีลา และองค์ประกอบอื่นๆของการแสดงด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 43: นางรำเรียงเป็นแถวถวายไตรโลกยวิชัย ภาพสลักบนทับหลังที่ปราสาทหินพิมาย ราว พ.ศ. 1650 อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา (ธิดา สาระยา, 2535)

ภาพที่ 44: การแสดงแสงเสียง ชุด วิมาয়ปุระ แดนเทวานฤมิต ที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

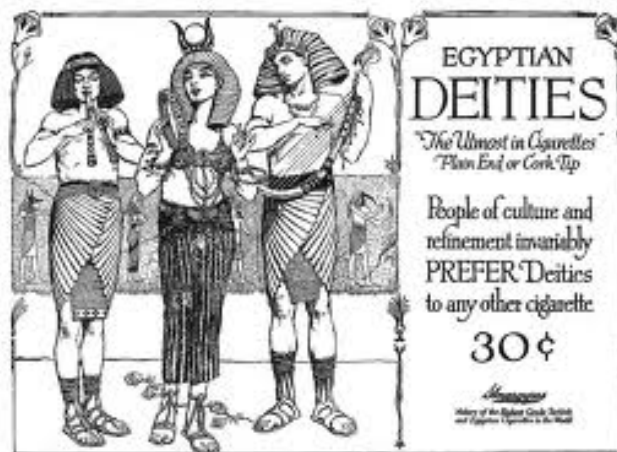
ที่มา : “วิมาয়ปุระ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.rakkorat.com/262/โคราชวันนี้/ข่าวสาร/งานเทศกาลเที่ยวพิมาย-ประจำปี2554.html>, 5 มกราคม 2555.

5) **นาฏศิลป์ต่างประเทศ** ภาพเขียน เป็นศิลปะที่มีอยู่ทั่วโลก บางครั้งการได้เห็นภาพ ก็สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดศิลปะการแสดงแนวใหม่ขึ้นได้ อย่างเช่น

“ในช่วง ค.ศ.1880 – 1968 รุท เซนต์เดนนีส (Ruth St Denis) ศิลปินผู้มีอิทธิพลต่อการเต้นแนวโมเดิร์นแดนซ์ (Modern Dance) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ครั้งหนึ่งเธอ ได้เห็นรูปโปสเตอร์โฆษณาบุหรี่ยิปต์เขียน ไดแอตตี ชิกาเรต (Egyptian Dieties Cigarettes) ในร้านขายยาซึ่งเป็นรูปปั้นของเทพผู้หญิง (Goddess) นั่งบนบัลลังค์ รูปในโปสเตอร์นั้นเป็นแรงบันดาลใจให้เธอกระทำในสิ่งที่โหยหา ที่ควรจะทำแทนที่การเต้นในสิ่งที่ซ้ำซากที่เธอปฏิบัติอยู่ขณะนั้น ภาพในโปสเตอร์เป็นแรงบันดาลใจให้เธอได้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของเธอเอง โดยเริ่มค้นคว้าเรื่องอียิปต์โบราณ (Ancient Egypt) และสร้างผลงานอันเป็นที่ยอมรับ ในชื่อว่า อียิปตา (Egypt)”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 111)

แรงบันดาลใจนี้เกิดขึ้นจากการได้เห็นภาพโปสเตอร์เพียงภาพเดียวเท่านั้นทำให้ศิลปินเกิดแรงบันดาลใจที่จะออกจากกรอบปฏิบัติที่เคยทำซ้ำๆ มา สร้างความแปลกใหม่ให้กับวงการนาฏศิลป์

ภาพที่ 45: ภาพโปสเตอร์โฆษณาบุหรี่ยิปต์เขียน ไดแอตตี ชิกาเรต (Egyptian Dieties Cigarettes)

ที่มา: “Egyptian Dieties Cigarettes.”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http:// www.magazineart.org/main.php/v/ads/tobacco/cigarettes/Egyptian+Dieties+Cigarettes+-1920A.jpg.html](http://www.magazineart.org/main.php/v/ads/tobacco/cigarettes/Egyptian+Dieties+Cigarettes+-1920A.jpg.html) ,7 มกราคม 2555.

ภาพที่ 46: ภาพการแสดงชุด อียิปตา (Egypt) ของ รุท เซนต์เดนีส (Ruth St Denis)

ที่มา: “Ruth St Denis.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://spiralupward.com/? Cat=78,7](http://spiralupward.com/?Cat=78,7)
มกราคม 2555.

ภาพที่ 47: ภาพการแสดงชุด อียิปตา (Egypt) ของ รุท เซนต์เดนีส (Ruth St Denis)

ที่มา: “Ruth St Denis.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://spiralupward.com/? Cat=78,7](http://spiralupward.com/?Cat=78,7)
มกราคม 2555.

6) **นาฏยศิลป์ร่วมสมัย** มีงานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยหลายชิ้นที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นจากแรงบันดาลใจที่ได้ชมภาพเขียน อาทิ งานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยที่ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบจากแรงบันดาลใจจากภาพสลัก ภาพเขียนโบราณที่ปราสาทหินพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพยนตร์โฆษณาของฟิล์มสีฟูจิ ในชื่อชุดการแสดงว่า

“สี่ส้นแห่งโลกตะวันออก โดยนำเสนอภาพของปราสาทหินพนมรุ้ง ประกอบการเคลื่อนไหวของแสงและเงา เช่น เงามือกำลังรำ จับจับกันอยู่ ได้จินตนาการถึงภาพสลักหินที่ออกมารำรำ ผสานกับการแสดงกลองยาวแบบร่วมสมัย (นำการเต้นแจ๊สเข้าไปในท่าขาลึกน้อย) จบลงด้วยขบวนแห่กลองและเสียงขนาดใหญ่ที่ห้อมล้อมไปด้วยนางรำ แสดงความเป็นสี่ส้นแห่งเทศกาลในภาคอีสาน”

(สิริธร ศรีชลาคม, 2543: 76)

การสร้างสรรค์งานในชุด “สี่ส้นแห่งโลกตะวันออก” ของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นนั้นได้นำความงดงามของท่ารำในภาพสลัก มาผสมผสานกับจินตนาการศิลปิน นำเทคนิคของแสงและเงาเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ภาพยนตร์โฆษณาคู่นั้น แสดงจิตวิญญาณของภาพสลักโบราณออกมาสู่สายตาผู้ชมได้อย่างน่าทึ่ง อีกทั้งยังเป็นการจุดประกายและสร้างกระแสการงานนาฏยศิลป์แบบร่วมสมัยให้เข้ามาสู่งานโฆษณา ให้กับวงการนาฏยศิลป์ของประเทศไทย

7) **งานแสดงประเภทอื่นๆ** เช่น วรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์อวตาร” จัดแสดง ณ หอประชุมใหญ่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ที่กำกับการแสดงและออกแบบงานศิลป์โดย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี การแสดงวรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์อวตาร” นี้ ได้นำภาพเขียนมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานในหลายด้าน อาทิ

ลีลา “การสร้างลีลาใน นารายณ์อวตาร ได้นำเอาภาพจิตรกรรมที่เป็นภาพ 2 มิติ มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างลีลา ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้นำเอาท่าเหาะที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมไทย มาเป็นแรงบันดาลใจในการคิดท่าคู่ (Par de de) ของนักแสดงชายหญิง ในตอนต้นคู่กัน” (สมชาย โตวิทิตวงศ์, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555) เห็นได้ว่า ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ได้นำภาพเขียนมาเป็นเพียงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลีลา ไม่ได้ลอกเลียน

ท่าและนำลีลาจากภาพเขียนมาทั้งหมด โดยท่านได้นำเอาภาพดั้งเดิมมาผสมเข้ากับประสบการณ์ในการออกแบบลีลาของท่าน ทำให้เกิดท่านาฏยศิลป์ที่มีความแปลกใหม่แต่ยังคงความดั้งเดิมตามแบบจิตรกรรมได้

ภาพที่ 48: ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ (Naraphong Charassri, 2007)

ภาพที่ 49: ภาพการแสดงลีลา ในการแสดงวรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์อวตาร” (Naraphong Charassri, 2007)

เครื่องแต่งกายและศิราภรณ์ การออกแบบเครื่องแต่งกายและศิราภรณ์ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบโดยอ้างอิงจากภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นหลักและปรับประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย และลีลาในการแสดง ดังที่ จิรายุทธ พนมรักษ์ กล่าวไว้ว่า

“แรงบันดาลใจมาจากจิตรกรรมฝาผนังของไทย โดยยึดเอาแบบดั้งเดิมที่ปรากฏในภาพเป็นหลักผสมผสานกับความเรียบง่าย เพื่อความสะดวกในการแสดง นักแสดงมีอิสระในการเคลื่อนไหว เช่น ตัวพระและตัวนางไม่สวมเสื้อ แต่ตัวนางจะแลเงาอกให้เห็นเป็นหน้าอกของสตรี เครื่องแต่งกายในท่อนล่างก็คงแบบที่ปรากฏในภาพจิตรกรรม เครื่องศิราภรณ์ก็ออกแบบให้มีขนาดใหญ่จริงสูงกว่าที่ใช้ในการแสดงละครไทยปกติ เช่น สัตว์ส่วนที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง...”

(จิรายุทธ พนมรักษ์, 2554: 61)

ภาพที่ 50: ภาพการแต่งกายและแต่งหน้า ในการแสดงวรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์อวตาร” ที่เลียนแบบจากภาพเขียน (Naraphong Charassri, 2007)

จุดแข็งของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ด้วยแรงบันดาลใจจากภาพเขียน ในมุมมองของผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) **สร้างความแปลกใหม่** งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพเขียนนั้น เป็นการสร้างความแปลกใหม่ให้แก่การแสดงนาฏศิลป์ ไม่ใช่เป็นเพียงการลอกเลียนท่าทางที่ปรากฏในภาพเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นการต่อยอดความรู้สึก จินตนาการของจิตรกรที่ได้รังสรรค์ภาพเขียนไว้ ให้ออกมาในรูปแบบศิลปะประเภทอื่น

2) **เข้าถึงจิตวิญญาณของภาพ** ภาพเขียนแต่ละภาพล้วนมีจิตวิญญาณ การที่นาฏศิลป์ได้นำภาพเขียนมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงที่เคลื่อนไหว สามารถจับต้องได้ จึงเป็นการถ่ายทอดการนำผู้ชมให้มีความซาบซึ้งในจิตวิญญาณของภาพ อีกทั้งการสร้างสรรค์ คือการคิด การสร้างเทคนิคหรือรูปแบบการแสดงใหม่ๆ ทำให้ศิลปินมีอิสระในการนำเสนอ ไม่ต้องยึดติดในระเบียบหรือแบบแผน

3) **สร้างความหลากหลาย** การสร้างสรรค์คือการสร้างความหลากหลาย ฉะนั้นงานนาฏศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่จึงเป็นทางเลือกทางศิลปะที่ให้ผู้ชมได้มีหนทางใหม่ๆ ในการเสพงานนาฏศิลป์ อีกทั้งยังเป็นการจุดประกายการสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนผู้สนใจในอนาคตด้วยเช่นกัน

จุดอ่อนของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์งานนาฏศิลป์ด้วยแรงบันดาลใจจากภาพเขียน เมื่อมีจุดเด่นย่อมมีจุดด้อยเช่นกันจุดด้อยที่ปรากฏมีดังนี้

1) **ไม่มีความเป็นเอกภาพ** การสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่งานนาฏศิลป์ คือความสามารถอย่างหนึ่งที่นักสร้างสรรค์ที่ดีพึงกระทำ เมื่องานนาฏศิลป์มีเอกภาพไปในทิศทางเดียวกัน ย่อมทำให้งานออกมาน่าสนใจและเป็นที่ยึดใจ แต่เมื่อการสร้างสรรค์งานที่นำเทคนิคหลากหลายเข้ามาผสมผสานกัน จึงทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการแสดง ผู้ชมไม่สามารถจดจำเนื้อหาของงานได้ นอกจากชมความตื่นตาตื่นใจจากลีลา และเทคนิคที่ผู้สร้างสรรค์นำเสนอ

2) **บิดเบือนข้อเท็จจริง** การขาดภูมิรู้ทำให้ผู้สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สร้างงานที่ผิดออกไป อาจจะเป็นการสร้างสรรค์ที่เกินขอบเขต ไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในภาพ ทำให้เกิดการบิดเบือนสร้างความเข้าใจอันผิดๆ ให้แก่ผู้ชม

2.6.3 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

1) **สถาพร สันทอง** นาฏศิลป์เป็นผู้เชี่ยวชาญ กรมศิลปากรและนาฏศิลป์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ สามารถสรุปได้ดังนี้

คุณสมบัติที่ดีของผู้สร้างสรรค์คือ จะต้องเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้และต้องการสร้างความแปลกใหม่อยู่เสมอ ดังเช่น หม่อมแก้ว สนิทวงศ์ เสนีย์ ศิลปินแห่งชาติสาขานาฏศิลป์ไทยคนแรก และเป็นอาจารย์ของอาจารย์สถาพร ถือเป็นบรมครูแห่งวงการนาฏศิลป์ไทยอีกผู้หนึ่ง หม่อมอาจารย์เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการชมการแสดงจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จากที่ท่านได้มีโอกาสเดินทางและอยู่อาศัยในต่างประเทศ จึงมีแนวความคิดที่แปลกใหม่มาพัฒนางานนาฏศิลป์ไทยอยู่เสมอ อาทิเช่น การสร้างสรรค์ระบำพรัตน์ให้มีความแตกต่างจากระบำชุดอื่นๆ ในขณะนั้น ระบำพรัตน์เริ่มต้นด้วยท่วงทำนองเพลงสุรินทราหูที่ช้าแล้วเร่งจังหวะขึ้นเป็นเพลง 2 ชั้น แล้วจบลงคล้ายการแสดงจบแล้วแต่ก็กลับขึ้นทำนองใหม่อีกครั้ง ทำให้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความหลากหลายและสร้างความแปลกใหม่ให้กับวงการนาฏศิลป์ไทยในยุคหนึ่ง อีกทั้งท่านยังเป็นบุคคลที่มีมุมมองในการปรับการแสดงให้เหมาะสมกับผู้ชมและยุคสมัย อย่างเช่น เมื่อมีการซ้อมละครในเรื่องอิเหนา ที่โรงละครแห่งชาติ นักร้องและนักดนตรีได้บรรเลงเพลงด้วยจังหวะที่ช้าจนเกินไป ท่านจึงแจ้งให้นักร้องและนักดนตรีปรับให้กระชับขึ้น ถึงแม้ว่าจะเป็นกระบวนการแสดงแบบละครในก็ตาม ก็ต้องมีความกระชับและเหมาะสมต่อการนำเสนอให้ผู้ชมไม่เกิดความเบื่อ

อาจารย์สถาพร ยังให้ความเห็นเกี่ยวกับส่วนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยที่มาจากภาพเขียน ที่เห็นเด่นชัดก็คงจะเป็น ระบำโบราณคดี ที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยลอกเลียนท่ามาจากหลักฐานทางโบราณคดีที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ เป็นการนำท่ารำที่ปรากฏในภาพเขียนโบราณหรือภาพสลักเหล่านั้นมาร้อยเรียงกันใหม่ สร้างท่าเชื่อม เพื่อทำให้เกิดความลื่นไหลของการแสดง ซึ่งวัตถุประสงค์ก็เป็นเพียงการนำเสนอท่าทาง ดีลา เท่านั้นไม่ได้ให้ความรู้สึกอะไรต่อผู้ชมนอกจากชมเพื่อสุนทรีย์

ข้อแนะนำในการสร้างสรรค์ของผู้วิจัยนั้น เมื่อผู้วิจัยเลือกแนวทางในการสร้างสรรค์เป็นนาฏศิลป์ร่วมสมัยก็เป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้ว เนื่องจากนาฏศิลป์ร่วมสมัย เป็นแนวทางที่อิสระ

ไม่มีขอบเขตและข้อจำกัดเหมือนนาฏศิลป์ไทยหรือบัลเลต์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถแสดงจินตนาการของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ ในการเล่าเรื่องราวจะเป็นการเล่าแบบ สร้างเนื้อเรื่องหรือไม่มีเนื้อเรื่องก็ได้ ตามแต่ผู้วิจัยจะเลือกสรรเพื่อนำเสนอแต่ไม่ควรให้เป็นละคร (Drama) มากเกินไปควรใช้ท่าทาง (Dance) ในการเล่าเรื่องราว เพราะอย่างไรก็ยังเป็นงานนาฏศิลป์อยู่

2) **นราพงษ์ จรัสศรี** หน้าที่ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้บุกเบิกนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยในประเทศไทยและผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญการในด้านการออกแบบงานแสดงนาฏศิลป์ ได้ให้คำแนะนำในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์แก่ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ต้องมีแนวคิดในการสร้างสรรค์งานที่ชัดเจน อย่างเช่น ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการจะนำภาพเขียนมาเป็นเพียงแรงบันดาลใจในการสร้างลีลาหรือจะบอกเล่าเรื่องราวของภาพเขียนนั้น ซึ่งแนวทางในการสร้างสรรค์งานนั้นแตกต่างกัน ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยต้องการจะนำภาพเขียนมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เพียงเท่านั้น เพราะฉะนั้นไม่ควรกล่าวอ้างถึง บุคคลที่อยู่ในภาพเขียนหรือภาพเขียนที่ปรากฏว่าเขาต้องการจะสื่อสารอะไร เพราะผู้วิจัยไม่สามารถทราบได้เลยว่า ศิลปินในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้นคิดอะไรอยู่ในขณะที่วาดภาพ ผู้วิจัยต้องนำเพียงรูปร่าง (Form) ของภาพเขียนที่มองเห็นได้มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์โดยผนวกเข้ากับจินตนาการของตนเอง การสร้างสรรค์งานที่ดีควรมีหลักดังนี้

ไม่ควรผูกติดกับข้อมูลที่เราไม่สามารถพิสูจน์ได้ จะทำให้งานสร้างสรรค์ขาดอิสระทางจินตนาการ ศิลปินต้องมีจิตใจที่สงบนิ่ง ไม่นำเรื่องส่วนตัวเข้ามาปะปนกับงาน งานสร้างสรรค์ต้องไม่หลอกผู้ชมโดยการนำข้อมูลผิดๆมานำเสนอและกล่าวอ้างว่าเป็นงานที่ได้รับการวิจัยแล้ว หากการสร้างสรรค์เป็นแค่เพียงจินตนาการของผู้สร้างสรรค์เองก็ควรจะได้รับผิดชอบต่อการกระทำของตนไม่ควรจะอ้างไปถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้จริง ควรหาเหตุผลมารับเรื่องราวที่นำเสนอ การสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปินควรอยู่กับตนเอง เพื่อไม่ไปปรับวัฒนธรรมหรือแนวทางมาจากศิลปินท่านอื่น

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเป็นจำนวนมาก ปรากฏอยู่ในบทที่ 2 และบทที่ 4 ในส่วนของการสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดงอื่นๆ

3) **วิชชุตา วุฒาทิตย์** อาจารย์ประจำภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

อาจารย์ ดร.วิชชุตา วุฒาทิตย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ท่านได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ สรุปได้ว่า ในการสร้างสรรค์ควรคำนึงถึงหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏในสมัยนั้น เพื่อให้งานที่สร้างสรรค์ออกมามีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้จริง ซึ่งการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ในหัวข้อนี้ก็น่าจะเป็นแนวทางแบบนาฏยศิลป์ร่วมสมัย เพราะในช่วงระยะเวลาก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ยังไม่มีอารยธรรมมากพอที่จะประดิษฐ์คิดค้นลีลาในการแสดง หรือหากมีก็ยังไม่สามารถหาหลักฐานมาพิสูจน์ได้ ดังนั้นการสร้างสรรค์แบบร่วมสมัยก็เป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองจินตนาการของผู้วิจัยได้ นอกจากนี้ อาจารย์ ดร.วิชชุตา วุฒาทิตย์ ยังให้คำแนะนำเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สร้างงานที่ดีซึ่งปรากฏในบทที่ 2 ในหัวข้อการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์

4) **วิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์** ประธานโปรแกรมวิชานาฏยศิลป์ไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นผู้เชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาให้คำแนะนำในการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยแก่ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีที่เขาจันทรงามนี้ ด้วยภาพเขียนนี้เป็นภาพสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยังไม่ปรากฏท่ารำใดๆ ดังนั้นการนำเสนอก็คงจะเป็นการแสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยนั้น โดยนำท่าทางธรรมชาติของมนุษย์มาสร้างสรรค์ให้เป็นลีลาแบบนาฏยศิลป์ตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์เอง เพราะอย่างไรนาฏยศิลป์ก็เกิดมาจากการเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่นๆอยู่แล้ว ในการประดิษฐ์ลีลาก็คงจะนำภาพที่ปรากฏมาเป็นต้นแบบหรือแนวทางในการสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการยกเท้า ย่อเข่า เหลี่ยม มุมของแขนและขาที่ปรากฏก็สามารถนำมาสร้างสรรค์ต่อเป็นลีลาได้ ส่วนการสร้างสรรค์อย่างไรที่จะแสดงความเป็นอีสานได้นั้น อาจารย์วิลาวัลย์มีความเห็นว่า การใช้จังหวะเท้าและการใช้สะโพกของนาฏยศิลป์อีสานนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ส่วนหลักฐานอื่นๆควรจะ

ศึกษาภาพเขียนสีที่ผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานีประกอบด้วยก็ได้ข้อมูลประกอบอีกทางหนึ่ง

5) **อาจารย์กิตติกร นพอุดมพันธ์** หัวหน้าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และกำลังศึกษาในระดับชั้นดุริยบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบเครื่องแต่งกายในงานนาฏศิลป์ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกายในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยสรุปได้ว่า

ผู้วิจัยควรคำนึงถึงภาพเขียนสีที่ปรากฏเป็นลำดับแรก ว่าเห็นอะไรในภาพ แล้วนำส่วนประกอบเหล่านั้นมาเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย หลังจากนั้นมาควรศึกษาถึงภูมิหลังและวัฒนธรรมท้องถิ่นของสถานที่ที่ภาพเขียนปรากฏ เพื่อจะได้เลือกใช้วัสดุในการออกแบบที่เหมาะสมที่สุด จะได้แสดงความเป็นภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม และมีเอกลักษณ์แตกต่างจากเครื่องแต่งกายในการแสดงชุดอื่นๆ วัสดุที่น่าสนใจนำมาใช้ในการทำเครื่องแต่งกายน่าจะเป็นวัสดุที่ทำมาจากธรรมชาติ นั่นคือผ้าฝ้าย ซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว อีกทั้งปรากฏหลักฐานการทอผ้าฝ้ายเป็นเครื่องนุ่งห่ม มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้วด้วย

6) **จिरายุทธ พนมรักษ์** ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ร่วมสมัย และกำลังศึกษาในระดับชั้นดุริยบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

นาฏศิลป์ คือการรวมของ ทศนศิลป์และนฤมิตศิลป์ การออกแบบงานนาฏศิลป์ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยควรออกแบบงานให้เป็นภาพวาดเสียก่อนแล้วจินตนาการสร้างสรรค์ให้ออกมาเป็นงานนาฏศิลป์ หากทำได้เช่นนี้แล้ว งานแสดงก็จะได้รับการออกแบบตามหลักทฤษฎีของศิลปะ มีการจัดวางองค์ประกอบต่างๆอย่างสมดุล ในงานสร้างสรรค์จากภาพเขียนสี ผู้วิจัยควรเลือกออกแบบให้เป็นการแสดงแบบ Modern หรือ Post – Modern ก็ได้เพื่อหาความแปลกใหม่แหวกแนวให้กับการสร้างสรรค์ของตน แต่ยังคงคำนึงถึงข้อคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์คือ

การสร้างงานนาฏศิลป์ควรศึกษาข้อมูลเบื้องต้นอย่างแท้จริง ผู้สร้างสรรค์ต้องตกผลึกกับหัวข้อของตน

การสร้างสรรคท่าทาง ควรให้ชัดเจน ไม่จำเป็นต้องใช้ลีลาที่มากจนเกินไป เรียกว่าใช้ลีลาเพียงน้อยแต่ดูดี สื่อสารเรื่องราวได้ตรงตามวัตถุประสงค์

แนวคิดในการสร้างสรรคงานควรสรุปให้ชัดเจน ก่อนที่จะทำการสร้างสรรคลีลา เพื่อผู้สร้างสรรคจะได้มีแนวทางในการสร้างสรรคงานที่มีขอบเขตและทิศทางที่แน่นอน

แรงบันดาลใจที่ทำให้เกิดลีลา ไม่ได้มาจากแนวคิดหรือเรื่องราวที่ผู้สร้างสรรคได้กำหนดไว้อย่างเดียว ลีลาอาจจะมาจาก เครื่องแต่งกาย เพลงหรืออุปกรณ์ที่พบเจอในขณะนั้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับเทคนิคและวิธีการนำเสนอว่าจะสามารถสื่อสารและสร้างเป็นลีลาได้มากน้อยเพียงใด

อาจารย์จิรายุทธ ยังได้ฝากแนวคิดไว้ไปถึงผู้สร้างสรรคงานรุ่นใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันว่า “การสร้างเอกลักษณ์ (Style) ของตนเองนั้นขึ้นอยู่กับภูมิหลังและมุมมองของแต่ละคนที่แตกต่างกัน เวลาและยุคสมัยก็เป็นตัวกำหนดให้แนวทางในการสร้างงานนาฏศิลป์ของศิลปินแต่ละยุคแตกต่างกันออกไป แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้สร้างสรรคไม่ควรให้ความสำคัญคือ คำวิจารณ์ของสื่อมวลชนที่ไม่มีความเป็นธรรมและไม่มีความรู้ในการวิจารณ์งานแสดง แต่กลับมาเขียนวิจารณ์งานนาฏศิลป์เขียนสนับสนุนพรรคพวกของตน ทำให้ผู้สร้างสรรคหลายๆท่านขาดกำลังใจในการสร้างสรรคงานศิลปะชิ้นต่อไป ผู้สร้างสรรคควรยึดมั่นในสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่ หากตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมแล้วยอมเป็นงานสร้างสรรคที่มีคุณภาพอย่างแน่นอน

7) **นิพนธ์ วรรณมรินทร์** ผู้ก่อตั้ง บริษัท บางกอกวาไรตี้ แแดนซ์ (Bangkok Variety Dance) ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ ได้ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

การสร้างสรรคงานจากภาพเขียนสี ต้องคำนึงถึงภาพเขียนที่ปรากฏเป็นลำดับแรกและช่วงเวลาของภาพก็เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดลีลาที่จะสร้างสรรค ในการสร้างงานนาฏศิลป์แต่ละครั้ง ควรหาจุดสุดยอด (Climax) ของการนำเสนอไว้ เช่น ในภาพเขาจันทรงาม ภาพที่เด่นชัดที่สุดคือ ภาพคนกำลังยิงธนู เพราะฉะนั้นก็จะเลือกการแสดงลีลาในการยิงธนูมาเป็นจุดสุดยอดในการนำเสนอครั้งนั้น โดยสร้างเรื่องราววิถีชีวิตอื่น หรือต้นกำเนิดของสรรพสิ่งบนโลกมนุษย์ โดยนำเสนอเป็นการวางฐานเรื่องราวไปก่อนแล้วถึงนำลีลาเกี่ยวกับการสู้รบหรือการล่าสัตว์ที่มีท่าทางยิงธนู ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาไว้ในช่วงกลางหรือท้ายของการแสดง เพื่อให้ผู้ชมได้จดจำและเห็นถึงความสำคัญของภาพนั้น ในการสร้างงานแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยนั้น ผู้วิจัย

ต้องเข้าใจเทคนิคของนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ตะวันตกให้ถ่องแท้เสียก่อนจึงจะนำมารวมกัน
ได้ เช่น เทคนิคการแสดงนาฏศิลป์ไทย มีการใช้นาหนักของตัวที่จุดศูนย์กลางของร่างกาย มีการ
ยุบและยืด ไม่ปรากฏการกระโดดที่ลอยตัวสูงมากนักนอกจากการแสดงโขนของตัวลิง ทำท่างใน
นาฏศิลป์ไทยก็จะเป็นเหลี่ยมเป็นมุม แต่ต่างจากการแสดงนาฏศิลป์สากลที่ เน้นการกระโดด
เขย่งปลายเท้า หนีแรงดึงดูดของโลกอีกทั้งลีลาที่เกิดก็จะเป็นเส้นโค้งเป็นหลัก ในการออกแบบงาน
นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย คุณนิพนธ์กล่าวว่า “ถึงจะเป็นงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ก็ตาม แต่ควรจะ
สร้างสรรค์ให้อยู่บนพื้นฐานของการให้เกียรติวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิม ที่บรรพชนได้สร้างไว้ ไม่ควรลบ
หลู่หรือนำมาสร้างสรรค์ด้วยลีลาที่ไม่เหมาะสม เนื่องด้วยในแต่ละวัฒนธรรมก็มีจารีตของตน การ
ลบหลู่ด้วยความไม่รู้หรือตั้งใจก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ หรือแม้แต่การนำศาสตร์ในอดีตมาเป็น
แนวทางหรือแรงบันดาลใจในการสร้างงานของตน ก็ควรจะให้เกียรติและกล่าวอ้างถึงที่มา ไม่ควร
จะกล่าวว่าเป็นของตนเองเพราะศาสตร์ทางการแสดงได้มีบรมครูได้สร้างสรรค์ อารงและรักษาไว้
หลายช่วงอายุคนแล้ว”

8) **อมรรัตน์ เรืองพระยา** อดีตอาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ไทย คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อาจารย์อมรรัตน์ เรืองพระยาเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดท่ารำตัวเอก ในเพลงระบำศรี
ชยสิงห์ คนแรกของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาซึ่งเป็นระบำโบราณคดีที่ได้นำท่าทางจากภาพ
จำหลัก ณ ปราสาทหินเมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี มาเป็นแนวคิดและต้นแบบในการประดิษฐ์ลีลา
ได้กล่าวถึงการแสดงแบบระบำโบราณคดีว่า ผู้แสดงควรจะคำนึงเสมอว่าตนเองได้รับบทบาทอะไร
และควรจะตระหนักถึงบทบาทนั้นและถ่ายทอดออกมาให้ชัดเจน อย่างเช่น เมื่อได้รับบทบาทเป็น
ตัวเอก ในระบำศรีชยสิงห์ ผู้ได้รับบทบาทนั้นก็ควรตระหนักว่าตนคือตัวแสดงนำ ที่ถ่ายทอด
ท่าทางนางระบำในภาพจำหลัก ลีลาท่าทางที่แสดงออกมาควรจะเน้นความสง่า ภูมิฐาน มีความ
ภาคภูมิใจในลีลาของตน ไม่ใช่เป็นการนำเสนอความอ่อนช้อย ด้วยลีลาที่นุ่มนวล เนิบนาบ
อาจารย์อมรรัตน์ยังได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยจาก
ภาพเขียนสีว่า งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยคือ การรับวัฒนธรรมการแสดงอื่นที่เกิดขึ้นในโลกยุค
ปัจจุบันมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับการแสดงแบบนาฏศิลป์ไทย ผู้ที่ต้องการจะสร้างสรรค์งาน
ประเภทนี้ต้องมีความรู้ที่ลึกซึ้ง เกี่ยวกับเทคนิคและลีลาของนาฏศิลป์ประเภทอื่นที่ตนต้องการ

นำมาปรับประยุกต์ใช้ การสร้างสรรค์งานร่วมสมัยมักจะโดนวิจารณ์จากผู้อื่นในทางที่ดีและไม่ดี แตกต่างกันไป ดังนั้นผู้สร้างงานจะต้องสามารถหาเหตุผลในการสร้างสรรค์ของตนได้ ในการสร้างสรรค์งานแบบร่วมสมัยควรคำนึงถึงผู้ชมเป็นสำคัญ หากการแสดงต้องการนำเสนอต่อผู้ชมที่มี ภูมิรู้ในศาสตร์ทางนาฏศิลป์ ผู้สร้างสรรคก็สามารถนำเสนอลีลาได้อย่างเต็มที่ องค์ประกอบใน ด้านอื่นๆเช่น เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ ฉากแสงสี ก็ไม่ใช่สิ่งจำเป็นแต่หากผู้ชมเป็นผู้ที่ไม่มีพื้น ฐานความรู้ทางนาฏศิลป์มาก่อนเลย การนำองค์ประกอบต่างๆมาช่วยในการนำเสนอ ก็เป็นสิ่งที่ สามารถเรียกความสนใจจากผู้ชมได้เช่นกัน

9) **สมชาย โตวิทิตวงษ์** ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ และมี ประสบการณ์ได้ร่วมแสดงในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยกับศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี จำนวน หลายชุดการแสดง ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับ นาฏศิลป์ร่วมสมัย สรุปไว้ว่า

การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียน สามารถสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ จะ เป็นแบบที่มีเรื่องราวหรือไม่ต้องการสื่อเรื่องราวใดๆเลยก็ได้ ซึ่งตามความเห็นแล้ว น่าจะเป็นแบบที่ ไม่ต้องสร้างเรื่องราวใดๆ เพียงแค่นำภาพเหล่านั้นมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์ ลีลาเพียงเท่านั้น ส่วนเรื่องราวที่เกิดขึ้น ควรจะให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วม ในการคิดและจินตนาการว่า เรื่องราวเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นแนวทางของงานนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยที่กำลังได้รับความนิยมใน ปัจจุบัน ในการสร้างสรรค์ท่าทางให้สื่อความเป็นไทยนั้น ไม่จำเป็นต้องเน้นที่ลีลาเพียงอย่างเดียว ความเป็นไทยสามารถนำมาร่วมในการนำเสนอเป็นงานนาฏศิลป์ได้หลายด้าน อาทิ ความเคารพ นบ้น้อม แบบคนไทย, ความศรัทธา, วิถีชีวิต, อุปกรณ์ประกอบที่สื่อถึงความเป็นไทย เช่น ดอกบัว หรือพวงมาลัย สิ่งต่างๆเหล่านี้คือจิตวิญญาณความเป็นไทย เมื่อนำมารวมอยู่ในการแสดง ก็ สามารถสื่อความเป็นไทยให้ออกมาในงานสร้างสรรค์แบบร่วมสมัยได้

2.7 สรุปบท

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย นิยาม ศัพท์เฉพาะ ศิลปะถ้ำ ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์งาน นาฏศิลป์จากภาพเขียน ในบทต่อไป จะได้กล่าวถึงวิธีในการดำเนินงานวิจัย ที่จะนำมาสู่งานวิจัย

เชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ประกอบไปด้วย รูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัย
วัตถุประสงค์งานวิจัย คำถามในงานวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัยชิ้นนี้ เครื่องมือและ
ขั้นตอนที่ใช้ในงานวิจัยตลอดจนวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน

3.1 อารัมภบท

ในบทที่ 2 ของ วิทยานิพนธ์เรื่อง “นาฏศิลป์สร้างสรรค์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” นี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ ศิลปะถ้ำ ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียน ในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีในการดำเนินงานวิจัย ที่จะนำมาสู่งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินงานวิจัยประกอบไปด้วย รูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัย และกำหนดการดำเนินงาน

3.2 รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยแบบสร้างสรรค์ที่ศึกษาข้อมูลเพื่อ การสร้างสรรค์และหาแนวทาง ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม โดยใช้การวิจัยที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์

วิจัย หมายถึง การสะสม การรวบรวม การค้นคว้า เพื่อหาข้อมูลให้ถี่ถ้วนตามหลักวิชาการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530: 493) เมื่อนำคำว่า “วิจัย” มารวมกับคำว่า “สร้างสรรค์” ซึ่งผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความไว้ในบทที่ 2 แล้วนั้น จะมีความหมายว่า “การค้นคว้า รวบรวมข้อมูลตามหลักวิชาการแล้วนำมาสร้างสิ่งใหม่ ทฤษฎีใหม่ แนวคิด หลักเกณฑ์ หรือวิธีการใหม่ๆ” ดังนั้นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นงานที่ไม่ได้รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องนำข้อมูลที่วิเคราะห์นั้น มาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อค้นหาทฤษฎีหรือสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการ งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ เช่น

“งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ คือ ผลงานศิลปะหรือศิลปะประยุกต์
 ซึ่งมีประเด็นทางวิชาการที่มีลักษณะเฉพาะ ประกอบด้วย ภาคเอกสาร
 ที่อธิบายภาพรวมของโครงการ และผลงานศิลปะและศิลปะประยุกต์ที่
 มีความคิดริเริ่มและมีจุดประสงค์ เพื่อการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ โดย
 แสดงกระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน สรุปการทำงาน
 ปัญหา และองค์ความรู้ใหม่ โดยแสดงกระบวนการและวิธีการ
 สร้างสรรค์ผลงาน สรุปการทำงานปัญหาและองค์ความรู้ใหม่ที่ถูก
 ค้นพบ “

(ไชยยศ จันทรานิตย์, 2550: 8)

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า “การวิจัยสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยเพื่อสร้างสิ่ง
 ใหม่ ๆ เช่น องค์ความรู้ วิธีการ ทฤษฎี ผลการประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์และผลงาน
 สร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นต้น” (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2548: 41) ซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามที่
 ผู้วิจัยได้จำกัดความไว้ข้างต้น

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์งานทางศิลปะจะเป็นงานวิจัยหรือไม่นั้น ไม่สามารถระบุได้ชัดเจน
 เพราะงานศิลปะมีหลายประเภท ทั้งเป็นงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีอิสระในการสร้างสรรค์
 ไร้ขอบเขต และก็ยังมีการสร้างสรรค์ศิลปะบางประเภทที่วิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ เป็นขั้นตอน
 คล้ายงานวิจัย ในการวิจัยเมื่อศึกษาข้อมูลแล้วจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และสรุปผลซึ่งจะ
 ได้ผลจากการวิเคราะห์ที่แน่นอน มีคำตอบที่ชัดเจนสามารถพิสูจน์ได้ ส่วนงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ
 นั้น เป็นการรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ เมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์จนได้คำตอบจึงนำมา
 สร้างสรรค์เป็นงานศิลปะอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งผลงานที่ออกมา นั้น บางครั้งไม่ต้องการรู้หรือพิสูจน์ทฤษฎี
 ใดๆ อาจจะเป็นเพียงการแสดงออกเพื่อความเพลิดเพลินด้วยจิตวิญญาณศิลปิน เป็นเพียงการนำข้อมูล
 จากการวิเคราะห์มาเป็นแรงบันดาลใจหรือมูลเหตุในการสร้างสรรค์งานเพียงเท่านั้น หรืออาจจะเป็น
 เพียงการริเริ่มเพื่อสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อสร้างสรรค์ทฤษฎีใหม่ให้เป็นประโยชน์แก่

วงการศิลปะ ดังนั้นการวิจัยทางวิทยาศาสตร์จึงแตกต่างจากการสร้างสรรค์งานทางศิลปะในมุมมองที่ว่า งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์เป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ หาความจริงหรือคำตอบทางกายภาพ แต่งานสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นการนำข้อมูลมาสังเคราะห์ โดยใช้ความรู้สึกของศิลปินผนวกเข้ากับข้อมูลทางกายภาพ ตกผลึกออกมาเป็นงานศิลปะที่ตอบสนองความรู้สึกและเป็นเครื่องบันทึกความเจริญทางวัฒนธรรมของมนุษย์ในยุคสมัยนั้นๆ

การสร้างสรรค์งานศิลปะเมื่อนำหลักการวิจัย มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการสร้างสรรค์ ย่อมทำให้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะออกมาได้สมบูรณ์แบบ เพราะกระบวนการวิจัยทำให้ผู้สร้างสรรค์สามารถเข้าใจถึงมูลเหตุและข้อมูลพื้นฐาน สามารถศึกษาและนำมาวิเคราะห์สามารถประมวลผล ออกมาจนได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือน เมื่อนำมาสังเคราะห์และสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะแล้วก็จะเป็นงานที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของศิลปินได้อย่างชัดเจน

3.3 การออกแบบงานวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัย ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” นี้ผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัยโดยกำหนดประเด็นในการศึกษา โดยการตั้งคำถามในงานวิจัยขึ้นเสียก่อน เพื่อให้ได้แนวคิดในการศึกษาสร้างสรรค์ผลงาน กำหนดขอบเขตวัตถุประสงค์และกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการดำเนินงานวิจัย ทำให้ได้มาซึ่งผลงานที่สร้างประโยชน์ให้แก่วงการศิลปะต่อไป

3.3.1 คำถามในงานวิจัย

1. ผลงานการแสดงจากงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” จะเป็นอย่างไร
2. แนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดงจากงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” เป็นอย่างไร

3.3.2 แนวเรื่อง

แนวเรื่องในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม จะเป็นอย่างไรนั้น สามารถแบ่งคำถามออกตามองค์ประกอบการแสดงนาฏยศิลป์ ดังนี้

1. บทการแสดงของนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรจะเป็นอย่างไร
2. การออกแบบลีลาของนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรจะเป็นอย่างไร
3. การออกแบบเครื่องแต่งกาย สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรมีลักษณะอย่างไร
4. การออกแบบดนตรี สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรมีแนวดนตรีในลักษณะใด
5. การออกแบบพื้นที่การแสดง สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรมีลักษณะอย่างไร
6. การออกแบบแสง สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรมีลักษณะอย่างไร
7. การออกแบบอุปกรณ์การแสดง สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรมีลักษณะอย่างไร
8. นักแสดง ที่ใช้ในการแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ควรมีลักษณะและคุณสมบัติอย่างไร

3.3.3 ขอบเขตและข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ในการสร้างสร้งงานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามนี้ ให้ได้ผลงานศิลปะที่เป็นการสร้างสร้งงานแสดงจากความคิดและจินตนาการของผู้วิจัย บนพื้นฐานของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในเขต เขาจันทรงาม บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และบริเวณใกล้เคียง โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นในการสร้างสร้งงานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามนี้ ให้เป็นการสร้างสร้งงานแสดงจากความคิดและจินตนาการของผู้วิจัยเอง ซึ่งอาจจะมีอยู่จริงหรือไม่ในอดีตที่ผ่านมา ไม่สามารถพิสูจน์ได้ โดยใช้เวลาในการแสดงประมาณ 30 นาทีเท่านั้น

3.3.4 วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ร่วมสมัย อันได้แรงบันดาลใจ จากภาพเขียนดี เขาจันทร์งาม
2. เพื่อหาแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนดี เขาจันทร์งาม

3.3.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์
2. ได้แนวทางในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นตัวอย่างแก่ผู้สนใจสร้างงานเพื่อสื่อสารเรื่องราวจากภาพเขียนโดยใช้ภาษาท่าทาง ลีลานาฏศิลป์เป็นเครื่องมือในการนำเสนอ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 6 ชนิดในการวิจัย คือ

3.4.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร

ผู้วิจัยได้สำรวจ ค้นคว้าข้อมูล เอกสารทางวิชาการ (Document) ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย สามารถแบ่งหัวข้อในการศึกษาได้ 2 หัวข้อดังนี้คือ

1. ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปะถ้ำในสมัยก่อนประวัติศาสตร์และภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยศึกษาจากหนังสือและเอกสารทางวิชาการ

2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเชิงสร้างสรรค์, การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์, นาฏศิลป์, นาฏศิลป์ร่วมสมัย, นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานและงานนาฏศิลป์ที่มีแรงบันดาลใจจากภาพเขียน โดยศึกษาจากหนังสือและเอกสารทางวิชาการ

3.4.2 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม

การสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Survey) ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) ผู้วิจัยได้เดินทางไปยังวัดเขาจันทร์งาม บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในวันที่อาทิตย์ที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2554 และในวันอาทิตย์ที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นแหล่งที่ปรากฏภาพเขียนสีอยู่ และผู้วิจัยได้บันทึกภาพ ภาพเขียนสีเหล่านั้นมาเพื่อทำการวิจัยในขั้นตอนต่อไป อีกทั้งผู้วิจัยยังได้เก็บภาพ สภาพแวดล้อมโดยรอบของวัดเขาจันทร์งาม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

3.4.3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ในศาสตร์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. ด้านการออกแบบงานนาฏศิลป์

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้บุกเบิกการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยและผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญการในด้านการออกแบบงานแสดงนาฏศิลป์

อาจารย์สถาพร สันทอง ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณนิพนธ์ วรรณมรินทร์ ผู้ก่อตั้ง บริษัท บางกอกวาไรตี้แดนซ์ (Bangkok Variety Dance) ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบการแสดงนาฏศิลป์

คุณนราฤทธิ์ เอี่ยมศิริ ผู้ก่อตั้ง บริษัท ดีอาร์ซี จำกัด ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
นาฏยศิลป์

2. ด้านประวัติศาสตร์และความรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น

อาจารย์ ดร.วิษุตา วุฑฒิตย์ อาจารย์ประจำภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

อาจารย์วิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์ ประธานโปรแกรมวิชานาฏยศิลป์ไทย คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3. ด้านเครื่องแต่งกาย

อาจารย์กิตติกร นพอุดมพันธ์ หัวหน้าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และกำลังศึกษาในระดับชั้นดุริยางค์บัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ผู้มีประสบการณ์ร่วมในการแสดงนาฏยศิลป์ร่วมสมัยและงานนาฏยศิลป์ที่มีแรงบันดาลใจจากภาพเขียน

อาจารย์จิรายุทธ พนมวิเศษ ผู้เชี่ยวชาญนาฏยศิลป์ไทยและนาฏยศิลป์ร่วมสมัย และ
กำลังศึกษาในระดับชั้นดุริยางค์บัณฑิต ภาควิชานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

อาจารย์อมรรัตน์ เรืองพระยา อดีตอาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานาฏยศิลป์ไทย คณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อาจารย์นวลรวี จันท์ลุน อดีตอาจารย์ประจำภาควิชานาฏยศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

คุณสมชาย ไตวิทวงษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการแสดงนาฏยศิลป์ และการ
แสดงนาฏยศิลป์ร่วมสมัย

3.4.4 การสัมมนาและการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เครื่องมืออีกประเภทหนึ่งที่ใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ของผู้วิจัยในครั้งนี้คือ การเข้าร่วมสัมมนาและการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้มีประสบการณ์ทางการแสดงทั้งใน ด้านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์อื่นๆ ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมมนาและวาทกรรมนั้น มีทั้งข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงจากภาพเขียนสีโดยตรงและเป็นข้อมูลที่มีความ เกี่ยวข้องกับการออกแบบงานทางนาฏศิลป์ โดยมีรายละเอียดการเข้าร่วมในวาระต่างๆดังนี้

1. การสัมมนาในหัวข้อ “เกณฑ์มาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏศิลป์” ใน โครงการจุฬา 100 ปี ผู้รับผิดชอบโครงการ อาจารย์ ดร.วิษชุดา วุธาภิฑย์ จัดโดย ภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ณ ห้อง 702 อาคารบรมราชกุมารี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายละเอียด เป็นการสัมมนาเพื่อหาเกณฑ์มาตรฐาน การคัดสรรนาฏศิลป์ใน ทั้งด้าน การแสดง การสร้างสรรค์และการถ่ายทอด จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ชำนาญการทางนาฏศิลป์ใน หลายแขนง ซึ่งเป็นการนำเสนอถึงจรรยาบรรณที่ดีของศิลปิน ผู้มีคุณภาพสอดคล้องกับการค้นหา แนวทางในการออกแบบการแสดงที่มีคุณภาพและมีขั้นตอนในการออกแบบงานนาฏศิลป์อย่าง เป็นระบบ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา

อาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติ

อาจารย์ราชมพ โพธิเวส ศิลปินแห่งชาติ

อาจารย์สถาพร สนทอง นาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญกรมศิลปากร

อาจารย์ราณี ชัยสงคราม นาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญกรมศิลปากร

รศ.ฉันทนา เอี่ยมสกุล อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

อาจารย์มนูญ พึ่งพยอม หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ตะวันตก วิทยาลัยนาฏศิลป์

อาจารย์สุพัตรา พัสดุงประดิษฐ์ อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ตะวันตก วิทยาลัย
นาฏศิลป์

อาจารย์ปวีตร มหาสารินันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษร
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ธัญวัญญ์ กมลวงศ์วัญญ์ ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการ Star bright Dance Troupe

อาจารย์ศฤงคาร กลาสี ผู้เชี่ยวชาญการแสดงนาฏศิลป์อินเดีย

นิสิตระดับดุขฎิบัถนทิต, ระดับปริญญามหาบัถนทิตและระดับปริญญาบัถนทิต
ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การสัมมนาในหัวข้อ “นาฏศิลป์เพื่อหุ่มมวลมนุษยชาติ ครั้งที่ 2 (Dance for All)” จัดโดย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ันจันทรที่ 29
สิงหาคม พ.ศ.2554 ณ อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายละเอียด ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ “การสร้างสรรคันาฏศิลป์ร่วม
สมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรังาม” เป็นการเผยแพร่หัวข้อวิจัยต่อการสัมมนาทางวิชาการครั้งแรก
ได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์

ผู้เข้าร่วมสัมมนา

คณาจารย์และนิสิต ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย พร้อมด้วยผู้เชี่ยวชาญและผู้สนใจทางด้านนาฏศิลป์ไทยในสถาบันการศึกษาอื่น

3. **สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น** ร่วมกับนิสิตระดับดุขฎิบัถนทิต คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ ณ บริเวณโต๊ะม้าหินระหว่าง อาคาร 1 คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ อาคารบรมราชกุมารี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันศุกร์ที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2555

สร้างสรรค์งานประเภทนี้ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่คาดหวังว่าจะได้รับจากการแสดงที่สื่อความหมาย สาระที่แฝงอยู่ในภาพเขียนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข.

3.4.6 สื่อสารสนเทศสื่อที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย

เครื่องมือในลำดับสุดท้ายที่ใช้ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชมสื่อสารสนเทศอื่น ๆ ที่มีเกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ภาพเขียนสีเขาจันทร์งามและหาแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการชมการสร้างสรรค์งานแสดงแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย สื่อสารสนเทศที่ผู้วิจัยศึกษาสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

1. วิดีทัศน์

บันทึกการแสดง “มหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระมหากษัตริย์” จากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่จัดแสดงขึ้นที่อิมแพค อารีน่า เมืองทองธานี ในวันที่ 26 พฤษภาคม – 4 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์และกำกับลีลาโดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี **ทีมา** ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2555

บันทึกการแสดง วรรณคดีจินตภาพ “นารายณ์อวตาร” จัดแสดง ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กำกับการแสดงและออกแบบงานศิลป์โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี **ทีมา** ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2555

2. สื่อออนไลน์ (Online)

บันทึกรายการท่องเที่ยวไทย ชุด ภาพเขียนสีโบราณ ที่วัดเขาจันทร์งาม ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์น 9 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2551

ทีมา [http://www.Youtube.com /watch?v=owlGc5OjMeA](http://www.Youtube.com/watch?v=owlGc5OjMeA), 15 ธันวาคม 2555.

ภาพยนตร์โฆษณา फिल्मสีฟูจิ ชุด “สีสันแห่งโลกตะวันออก” ออกแบบโดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยประกอบภาพยนตร์โฆษณาที่ออกแบบจากแรงบันดาลใจในภาพสลักและภาพเขียนโบราณที่ปราสาทหินพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ.2534 – 2535

ที่มา ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2555

บันทึกการแสดงของศิลปิน รุท เซนต์เดนิส (Ruth St Denis) ศิลปินผู้มีอิทธิพลต่อการเต้นแนวโมเดิร์นแดนซ์ (Modern Dance) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในชุดการแสดง Egyptian Dance ในปี ค.ศ.1932

ที่มา <http://www.youtube.com/watch?v=XMxm9rq0FHc>, 14 มีนาคม 2555.

3.5 ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัย

ในการปฏิบัติงานวิจัย ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานโดยมีขั้นตอนตามลำดับต่อไปนี้

3.5.1 ศึกษาข้อมูลขั้นต้นจากหนังสือ ภาพถ่ายเอกสารทางวิชาการ

3.5.2 เก็บข้อมูลภาพเขียนสี จากสถานที่จริง

3.5.3 สัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ

3.5.4 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์

3.5.5 ออกแบบสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์

3.5.6 นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

3.5.7 ปรับพัฒนาการแสดงให้ตรงตามเป้าประสงค์ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้ตามจินตนาการของผู้วิจัย

3.5.8 นำเสนอการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

ตารางที่ 2 ตารางกำหนดการดำเนินงานวิจัย ในปี พ.ศ.2555

ขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
เก็บรวบรวมข้อมูล	←			→	
จัดระเบียบเอกสารจำแนกตามประเภท	←			→	
วิเคราะห์เอกสาร	←		→		
ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบ	←			→	
สรุปผล วิเคราะห์ผล นำเสนอ		←			→

3.6.2 กำหนดการสัมภาษณ์

ตารางที่ 3 ตารางกำหนดการสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัย	วัน/เดือน/ปี เวลา	สถานที่	หัวข้อและคำถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์
อาจารย์สถาพร สนทอง	10 เม.ย.55 13-15.00 น.	ห้อง 200 อาคาร 2 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	- งานนาฏยศิลป์ไทยจาก ภาพเขียน - การออกแบบงานนาฏยศิลป์ ร่วมสมัย หลักการออกแบบ งานนาฏยศิลป์ที่มีคุณภาพ
ศ. ดร.นราพงษ์ จรัสศรี	9 ม.ค. 55 16 มี.ค.55	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	- นาฏยศิลป์ร่วมสมัย แนวความคิดการออกแบบ

ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัย	วัน/เดือน/ปี เวลา	สถานที่	หัวข้อและคำถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์
	10 เม.ย.55		งานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยจาก ภาพเขียน - หลักการสร้างสรรคงาน นาฏยศิลป์ที่มีคุณภาพ
อาจารย์ ดร.วิษณุตา วุฒาทิตย์	12 มี.ค.55 13 – 15.00 น.	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	- มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย - หลักฐานทางโบราณคดีที่ เกี่ยวข้องกับภาพเขียนสี - แนวทางในการนำหลักฐาน ทางโบราณคดีมาสร้างสรรค์ เป็นผลงานการแสดง
อาจารย์ วิลาวัลย์ วัชรเกียรติ ศักดิ์	19 มี.ค.55 14 – 15.00 น.	ห้องพักอาจารย์ โปรแกรมวิชานาฏศิลป์ ไทย อาคาร 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา	- มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานทางโบราณคดีที่ ค้นพบในจังหวัดนครราชสีมา - วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
คุณนิพนธ์ วรรณมรินทร์	12 มี.ค.55 19 – 21.00 น.	บริษัท บางกอกวาไรตี้ แดนซ์ (Bangkok Varsity Dance)	- นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การ ออกแบบงานนาฏยศิลป์ร่วม สมัยจากภาพเขียน

ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัย	วัน/เดือน/ปี เวลา	สถานที่	หัวข้อและคำถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์
			- แนวคิดและหลักการออกแบบ งานนาฏยศิลป์ที่สื่อถึง ภาพเขียน
อาจารย์ จิรายุทธ พนมรักษ์	16 มี.ค.55 16 – 17.00 น.	โรงอาหารคณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	- นาฏยศิลป์ร่วมสมัย - การออกแบบงานนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยจากภาพเขียน
	10 เม.ย.55 16 – 18.00 น.	ห้อง 201 อาคาร 2 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	- แนวคิดและหลักการออกแบบ งานนาฏยศิลป์ที่สื่อถึง ภาพเขียน - การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี
อาจารย์ กิตติกร นพอุดมพันธ์	7 เม.ย.55 16 – 18.00 น.	บริเวณลานหน้าอาคาร 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	- ฟ้าไทยในสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ - แนวทางในการออกแบบเครื่อง แต่งกาย
คุณสมชาย โตวิทิตวงษ์	16 มี.ค.55 17 – 18.00 น.	โรงอาหารคณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	- แนวคิดและหลักการออกแบบ งานนาฏยศิลป์ที่สื่อถึง ภาพเขียน

ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัย	วัน/เดือน/ปี เวลา	สถานที่	หัวข้อและคำถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์
			<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี
อาจารย์ อมรรัตน์ เรืองพระยา	16 มี.ค.55 13 – 15.00 น.	ร้านอาหาร S&P ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ	<ul style="list-style-type: none"> - ประสพการณ์การแสดงนาฏศิลป์ที่สื่อถึงภาพเขียน - ความต้องการจากผู้ชม ในงานนาฏศิลป์ที่สื่อถึงภาพเขียน
คุณนราฤทธิ เยี่ยมศิริ	11 ก.พ.55 13-15.00 น.	บริษัท ดีอาร์ซี จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - นาฏศิลป์สร้างสรรค์ - การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ - แนวคิดและหลักการออกแบบงานนาฏศิลป์ที่สื่อถึงภาพเขียน
อาจารย์นวลวี จันทร์ลุน	17 ก.พ. 55 14–17.00 น.	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	<ul style="list-style-type: none"> - ประสพการณ์การแสดงนาฏศิลป์ที่สื่อถึงภาพเขียน - ความต้องการจากผู้ชม ในงานนาฏศิลป์ที่สื่อถึงภาพเขียน - แนวคิดและหลักการออกแบบงานนาฏศิลป์

3.6.3 กำหนดการซ้อมการแสดงและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ตารางที่ 4 ตารางกำหนดการซ้อมการแสดงและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	เวลา	สถานที่	รายละเอียด
ซ้อมครั้งที่ 1	16 มีนาคม 2555	18 - 21.00 น.	ข้างหอประชุม จุฬาฯ	อธิบายถึงภาพเขียนสี เขาจันทรงาม ออกแบบลีลาในช่วง 2
ซ้อมครั้งที่ 2	23 มีนาคม 2555	18 - 21.00 น.	ลานใต้อาคาร 2 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาฯ	ออกแบบลีลาในช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3
ซ้อมครั้งที่ 3	30 มีนาคม 2555	18 - 21.00 น.	ลานใต้อาคาร 2 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาฯ	ทบทวน ออกแบบลีลาในช่วง 1
นำเสนอครั้งที่ 1	1 เมษายน 2555	14 - 15.00 น.	หน้าอาคาร 1 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาฯ	นำเสนอการแสดงต่อ อาจารย์ที่ปรึกษา
ซ้อมครั้งที่ 4	5 เมษายน 2555	18 - 21.00 น.	หน้าอาคาร 1 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาฯ	พัฒนาการแสดง และ ฝึกซ้อมกับสถานที่ที่ใช้ ในการแสดงจริง
นำเสนอครั้งที่ 2	7 เมษายน 2555	14 - 15.00 น.	ลานอาคาร 1 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาฯ	นำเสนอการแสดงต่อ อาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	เวลา	สถานที่	รายละเอียด
ซ้อมครั้งที่ 5	18 เมษายน 2555	18 - 21.00 น.	ลานใต้อาคาร 2 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์	พัฒนาการแสดง
ซ้อมครั้งที่ 6	23 เมษายน 2555	15 - 18.00 น.	ลานใต้อาคาร 2 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์	ทบทวน
ซ้อมครั้งที่ 7	30 เมษายน 2555	18 - 21.00 น.	หน้าอาคาร 1 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์	ทบทวน
ซ้อมครั้งที่ 8	6 พฤษภาคม 2555	15 - 18.00 น.	ลานใต้อาคาร 2 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์	ทบทวนและฝึกซ้อมกับ สถานที่ที่ใช้ในการ แสดงจริง
ซ้อมใหญ่	8 พฤษภาคม 2555	11 - 12.00 น.	หน้าอาคาร 1 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	ฝึกซ้อมการแสดง ประกอบการเครื่องแต่ง กายและอุปกรณ์ที่ใช้ใน การแสดง
นำเสนอจริง	9 พฤษภาคม 2555	11 - 11.30 น.	หน้าอาคาร 1 คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์	นำเสนอการแสดงต่อ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการสอบและ ผู้ชมภายนอก

3.9 สรุปบท

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึง วิธีในการดำเนินงานวิจัย ที่จะนำมาสู่งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ประกอบไปด้วย รูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัย และกำหนดการดำเนินงาน ในบทต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึง บท การแสดง การออกแบบลีลาสำหรับการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง การออกแบบเสียง และดนตรีสำหรับการแสดง ออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง การออกแบบแสงสำหรับการแสดง การออกแบบอุปกรณ์สำหรับการแสดง นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดง และการนำเสนอผลงานการแสดง

บทที่ 4

การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ และวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 อารัมภบท

หลังจากที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึง วิธีในการดำเนินงานวิจัย ที่จะนำมาสู่งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ประกอบไปด้วย รูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัย และกำหนดการดำเนินงาน ในบทที่ผ่านมา ในบทที่ 4 นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง บทการแสดง การออกแบบลีลาสำหรับการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง การออกแบบเสียง และดนตรีสำหรับการแสดง ออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง การออกแบบแสงสำหรับการแสดง การออกแบบอุปกรณ์สำหรับการแสดง นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดงและการนำเสนอผลงานการแสดง

4.2 บทการแสดง

บทที่ใช้ในการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีในยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่เขาจันทรังามนี้ จากที่ได้ให้รายละเอียดไว้ในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.4.5 หัวข้อการแบ่งกลุ่มภาพเขียนสีเขาจันทรังาม แสดงให้เห็นถึง สังคมการอยู่อาศัยร่วมกันของมนุษย์ การเกษตรกรรม การล่าสัตว์ เครื่องนุ่งห่ม การเดินเรือหรือพิธีกรรมของกลุ่มชน ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวความคิดที่จะสร้างสรรคงานนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่และบอกเล่าเรื่องราวที่อยู่ในภาพเขียน โดยนำข้อมูลที่ได้ศึกษา มาสร้างสรรคเป็นงานแสดงนาฏศิลป์ แบ่งการนำเสนอโดยใช้แนวทางในการแบ่งช่วงการแสดง ตามที่นราพงษ์ จรัสศรี ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

“การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้หรือมีข้อมูลไม่มากนัก มีหลักในการออกแบบบทการแสดงโดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูล 3 ประเภทคือ

- 1) ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ

2) **วัฒนธรรมท้องถิ่น**

3) **จินตนาการ (Imagination) และประสบการณ์ (Experience) ของผู้สร้างสรรค์”**

(นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

ผู้วิจัยได้นำแนวทางดังกล่าวมาเป็นหลักในการออกแบบบทการแสดงในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนเขาจันทร์งาม ข้อมูลชั้นปฐมภูมิที่ปรากฏคือ รูปแบบของภาพเขียน (Form) ซึ่งปรากฏรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.4.5 ลักษณะของภาพเขียนสี ทำให้สามารถสันนิษฐานของเรื่องราวต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้นได้แก่ ภาพคนยิงธนู ภาพคนกำลังนั่งหันหน้าเข้าหากันคล้ายว่าสนทนากันอยู่ ภาพคนกำลังหันหน้าไปในทิศทางเดียวกันคล้ายการเดินทางหรืออพยพมุ่งหน้าไปในสถานที่ใดที่หนึ่ง ภาพคนยิ้มล้อมวงทำท่าคล้ายการเต้นรำ ภาพสัตว์

วัฒนธรรมท้องถิ่น จากสถานที่ตั้งของภาพเขียนสี คือบ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันอยู่ในอาณาเขตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

“วัฒนธรรมการดำรงชีวิต ภาษา นาฏศิลป์และดนตรีพื้นบ้านจึงเป็นอย่างชาวอีสานทั่วไป จะมีประชาชนในส่วนของหมู่บ้านโนนกุ่ม ซึ่งห่างออกไปจากบ้านเลิศสวัสดิ์ประมาณ 12 กิโลเมตร เป็นกลุ่มประชากรที่มีเชื้อชาติยวน ซึ่งจะมีวิถีการดำรงชีวิตแบบชาวยวน แตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอสีคิ้ว ประชากรในอำเภอสีคิ้วส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและทอผ้า”

(วิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2555)

จากข้อมูลทางวัฒนธรรมเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงได้นำวัฒนธรรมการแสดงแบบนาฏศิลป์อีสานมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์นี้ อีกทางหนึ่ง

จินตนาการ และประสบการณ์ ของผู้วิจัย ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ครั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานความรู้และทักษะทางการแสดงแบบนาฏศิลป์ไทยของผู้วิจัยซึ่งมีประสบการณ์ทางด้าน การแสดงและออกแบบการแสดงแบบนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานและนาฏศิลป์ร่วมสมัยโดยระดับหนึ่ง อีกทั้งยังได้เข้าชมการแสดงที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และชนเผ่าต่างๆ จากแนวทางในการออกแบบงานนาฏศิลป์ตามที่คุณวิจัยได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ ผู้วิจัยได้แนวเรื่องเพื่อสร้างสรรค์การแสดง โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

องค์ที่ 1 การค้นหา

เป็นการแสดงถึงการเดินทางค้นหาที่อยู่อาศัย ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในยุคหินใหม่ ที่มีลักษณะการดำรงชีวิตที่พัฒนาจากการเร่รอน เปลี่ยนที่อยู่อาศัยไปเรื่อย เปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตมาเป็นอยู่กับที่ ค้นหาสถานที่อันเหมาะสมกับการสร้างที่อยู่อาศัย

องค์ที่ 2 ทำมาหากิน

การนำเสนอการแสดงในช่วงที่ 2 เป็นการแสดงถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคหินใหม่ที่ได้พัฒนาจากการเร่รอนเป็นการตั้งหลักปักฐาน เพื่อหาสถานที่ที่สามารถดำรงชีวิตได้ยาวนานขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแสวงหาอาหาร ล่าสัตว์ หรือการประกอบการกลิ้งกรรม มีการสะสมอาหารไว้เพื่อดำรงชีวิตในยามที่ไม่สามารถออกไปหาอาหารได้ อีกทั้งยังมีการทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอีกด้วย

องค์ที่ 3 พิธีกรรม

การนำเสนอในช่วงสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงพิธีกรรมการบูชาฟ้าของมนุษย์สมัยหินใหม่ ที่นับถือท้องฟ้าด้วยเชื่อว่าบรรพบุรุษของตนเมื่อเสียชีวิตแล้วจะขึ้นไปอยู่บนฟ้ากับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเกิดพิธีกรรมเพื่อจะติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ลดบันดาลให้ชุมชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ตารางที่ 5: ตารางวิเคราะห์บทประกอบการแสดง

บทประกอบการแสดง	แหล่งข้อมูล
<p>องค์ที่ 1 การค้นหา แสดงถึงการเดินทางค้นหาที่อยู่อาศัย ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในยุคหินใหม่ ที่มีลักษณะการดำรงชีวิตที่พัฒนาจากการเร่ร่อน เปลี่ยนที่อยู่อาศัยไปเรื่อย เปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตมาเป็นอยู่กับที่ ค้นหาสถานที่อันเหมาะสมกับการสร้างที่อยู่อาศัย</p>	<p>จากจินตนาการของผู้วิจัย ที่ได้ศึกษาข้อมูลดังที่กล่าวไว้ในภาคผนวก ก. หัวข้อ มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย</p>
<p>องค์ที่ 2 ทำมาหากิน แสดงถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคหินใหม่ที่ได้พัฒนาจากการเร่ร่อนเป็นการตั้งหลักปักฐาน เพื่อหาสถานที่ที่สามารถดำรงชีวิตได้ยาวนานขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแสวงหาอาหาร ล่าสัตว์ หรือการประกอบการกิจกรรม มีการสะสมอาหารไว้เพื่อดำรงชีวิตในยามที่ไม่สามารถออกไปหาอาหารได้ อีกทั้งยังมีการทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพ</p>	<p>จากข้อมูลชั้นปฐมภูมิในภาคผนวก ก. ที่กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานและร่องรอยที่ค้นพบของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในจังหวัดนครราชสีมา และข้อมูลจากบทที่ 2 ข้อที่ 2.4.5 ที่กล่าวถึงลักษณะของภาพเขียนสี ผสานกับจินตนาการของผู้วิจัย</p>
<p>องค์ที่ 3 พิธีกรรม การนำเสนอในช่วงสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงพิธีกรรมการบูชาฟ้าของมนุษย์สมัยหินใหม่ ที่นับถือท้องฟ้าด้วยเชื่อว่าบรรพบุรุษของตนเมื่อเสียชีวิตแล้วจะขึ้นไปอยู่บนฟ้ากับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเกิดพิธีกรรมเพื่อจะติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ดลบันดาลให้ชุมชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข</p>	<p>จากข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ในบทที่ 2 หัวข้อ 2.4.5 ที่กล่าวถึงลักษณะของภาพเขียน ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานได้ว่า อาจเกิดพิธีกรรมใดพิธีกรรมหนึ่งที่เขา จันทรغامและอ้างอิงตามที่ เจนจิรา เบญจพงษ์ ได้กล่าวไว้ในบทความคนติดต่อดีผ่านเครื่องดนตรี ในสังคมดีกดาบรรพ์ของอุษาคเนย์ จากวารสารเพลงดนตรี (Music</p>

บทประกอบการแสดง	แหล่งข้อมูล
	<p>Journal) ว่า “ราว 3,000 ปีที่ผ่านมามนุษย์ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความเชื่อว่าบรรพบุรุษอยู่บนฟ้า มีความเชื่อว่าบรรพชนที่ล่วงลับไปแล้วจะขึ้นไปอยู่บนฟ้า ซึ่งเป็นที่สิงสถิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สามารถดลบันดาลความเจริญอกงามให้กับลูกหลานและชุมชนได้” (เจนจิรา เบญจพงษ์ , 2554: 26) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทเพื่อนำเสนอพิธีกรรมบูชาฟ้าเพียงเท่านั้น ส่วนพิธีกรรมอื่นที่น่าจะเกิดขึ้นในสมัยนั้น เช่น พิธีกรรมฝังศพ หรือพิธีเลือกคู่ ผู้วิจัยไม่ได้นำเข้ามาไว้ในการแสดงเนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องกับภาพเขียนสีเขาจันทรงาม</p>

4.3 การออกแบบลีลาสำหรับการแสดง

4.3.1 การออกแบบลีลา การออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ผู้วิจัยได้ใช้ทักษะของการแสดง 3 ประเภทมาผสมผสานกันจนเกิดเป็นการแสดงชุดนี้ขึ้นลีลาที่นำมาใช้ ได้แก่

1) นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน (Folk Dance) การออกแบบลีลาในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการทำนาฏศิลป์พื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมามีส่วนร่วมในการสร้างลีลา เพราะภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะการแสดงนาฏศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ การใช้จังหวะที่ชัดเจน มีการย่อท่าและใช้สะโพกที่เป็นโดดเด่น ที่ผู้วิจัยเลือกนำมาเอาเทคนิคและลีลาของนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานมาใส่ไว้ในงานสร้างสรรค์นี้ อีกทั้งยังได้รับคำแนะนำจาก นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถ ความชำนาญและเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการออกแบบงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย นราพงษ์ จรัสศรี ได้ให้คำแนะนำว่า “ควรจะมีลักษณะท่าทางการแสดงของท้องถิ่นด้วย ให้คำนึงถึงสถานที่ที่ปรากฏภาพเขียนและนำลีลาหรือเอกลักษณ์ของการแสดงประจำท้องถิ่นมาผสมผสานกับท่าทางตามจินตนาการของผู้วิจัย” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2555) ซึ่งคำแนะนำดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์งานอย่างมาก เพื่อให้งานสร้างสรรค์นี้เป็นงานที่ให้เกียรติชุมชน อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้มีจิตสำนึกและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ผู้วิจัยจึงได้นำท่าทางที่ปรากฏในการรำแม่บทอีสาน รำมวยโบราณ ซึ่งเป็นการแสดงที่รวบรวมท่าทางในการแสดงแบบนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานไว้เป็นจำนวนมากและได้นำมาใช้เป็นแม่แบบในการประดิษฐ์ท่าทางในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานในชุดการแสดงอื่นๆ ผู้วิจัยได้นำท่าทางเหล่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ลีลา อาทิ

“ท่าพรมนิ้ว คือ การตั้งวงหรือตั้งข้อมือขึ้นแล้วกระดิกกลับไปมา ปรากฏการพรมนิ้วในท่าทางของการแสดงนาฏศิลป์อีสานหลายประเภท เช่น ฟ้อนแม่บทอีสาน ฟ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอน ฟ้อนโหวด” (อมรรัตน์ เรื่องพระยา, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

ภาพที่ 51: ท่าพรมนิ้ว ปรากฏในการแสดงที่สร้างสรรค์โดยผู้วิจัย (ผู้วิจัย, 28 เมษายน 2555)

“ท่าทวงฮัก กวักซู้ เป็นท่าหนึ่งที่ปรากฏในมวยโบราณ ที่เป็นการรวบรวมท่าการต่อสู้ ด้วยมือเปล่าและทำให้คู่มวย ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงที่ปรากฏในศิลปะการต่อสู้ แบบโบราณของ ชาวอีสาน” (อมรรัตน์ เรื่องพระยา, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

ภาพที่ 52: ท่าทวงฮัก กวักซู้ ที่นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลีลาของผู้วิจัย (ผู้วิจัย, 28 เมษายน 2555)

2) นาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance) ผู้วิจัยนำทักษะการแสดงแบบ นาฏยศิลป์ร่วมสมัย เข้ามามีส่วนในการสร้างสรรค์งานในครั้งนี้ เพราะ “การแสดงแบบนาฏยศิลป์ ร่วมสมัยนี้เป็นการแสดงที่อิสระ ไม่มีข้อจำกัดในการสร้างสรรค์ลีลาปราศจากระเบียบแบบแผน (Formality)” (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2555) การสร้างงานที่อิสระในการคิด สามารถออกแบบได้อย่างไม่ต้องคำนึงถึงแบบแผนน่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมของการ สร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ “ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์คงยังไม่มีการพัฒนากระบวนการท่วงท่าทางในการเต้นรำ ไม่มีกระบวนการคิดประดิษฐ์ท่าทางให้ สวยงามดังนาฏยศิลป์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2555) จาก ที่ปรากฏในภาพเขียนสี ก็ไม่มีภาพใดที่แสดงถึงการรำรำที่วิจิตรพิสดาร หรือเป็นกระบวนการทำที่ คล้ายคลึงกัน จะปรากฏแต่เพียงการยกมือ ยกขา หรือการยืนล้อมกันเป็นวงกลมเพียงเท่านั้น ดังนั้นรูปแบบกระบวนการในการสร้างสรรค์งานในครั้งนี้ จึงเป็นอิสระแต่จะถูกกำหนดความอิสระ

นั้นให้อยู่ในทิศทางของการดำเนินเรื่องเดียวกัน ตามที่ผู้วิจัยได้จัดแบ่งช่วงการแสดงไว้ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น อีกทั้งศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้ให้ข้อคิดแก่ผู้วิจัยอีกว่า “การสร้างงานนาฏศิลป์ไม่จำเป็นต้องสร้างสรรค์ทำให้มากมาย ใสลึลามากจนเกินไป การใสลึลามากหรือใช้เทคนิคมากเกินไปบางครั้งก็ไม่ส่งผลอะไรในงานแสดง บางครั้งการเดินเฉยๆแต่มีจิตวิญญาณในการแสดงก็ทำให้การแสดงมีความน่าสนใจกว่าการเคลื่อนไหวที่มากจนเกินไป” (นราพงษ์ จรัสศรี , สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2555) ซึ่งเป็นความคิดเห็นในอีกแง่มุมหนึ่งเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ที่ไม่จำเป็นจะต้องสร้างงานให้วิจิตรพิสดารอะไร เพียงแต่ผู้สร้างงานจะต้องเข้าใจถึงจิตวิญญาณของงานที่ตนเองจะสร้างและถ่ายทอดออกมาให้ลงตัวและตอบสนองถึงความต้องการของผู้สร้างงานได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับการเลือกใช้ลีลาแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย

ผู้วิจัยยังได้สร้างสรรค์ลีลาแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยใช้แนวทางการเต้นแบบศิลปินผู้บุกเบิกการแสดงแบบนาฏศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance) หลายท่าน ได้แก่

“อิสดอรา ดันแคน (Isadora Duncan ค.ศ. 1878-1927) ผู้นำทางด้านโมเดิร์นแดน (Modern dance) ผู้ที่นำเสนอการแสดงที่ต่างไปจากการแสดงที่ดูมีระเบียบแบบบัลเลต์คลาสสิก ด้วยลักษณะลีลาที่ดูเรียบง่าย (Simplicity) แบบที่คนคิดจิตวิญญาณแห่งความอิสระ หรือฟรีสปิริต (Free Spirit) มีลักษณะที่ดูเหมือนการเต้นแบบด้นสด (Improvisation) แต่แท้ที่จริงมีการออกแบบไว้ก่อนนำเสนอเป็นการแสดง เป็นการแสดงลีลาท่าทางของคนธรรมดาทั่วไปซึ่งจะไม่มีเทคนิคของการเตะขาสูง กระโดดสูงหรือแม้กระทั่งการหมุนตัว และแสดงลีลาการแสดงออกของอารมณ์”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 109)

“มาธา เกรแฮม (Matha Graham ค.ศ.1894-1991) สตรีนักสร้างสรรค์อีกท่านหนึ่งที่ใช้ลักษณะการแสดงที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันออก มีการเน้นการหายใจซึ่งถือเป็นการปฏิบัติขั้นพื้นฐานของการเคลื่อนไหวของการเต้นทั้งมวล ควบคู่ไปกับการแสดงลีลาท่าทางที่ไม่สวยแต่น่าสนใจ”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 116)

“ดอริส ฮัมเฟรย์ และชาร์ลส์ ไวด์มัน (Doris Humphrey ค.ศ.1895-1958 และ Charles Weidman ค.ศ.1901-1975) ผู้พัฒนาเทคนิคการเต้นที่มีแบบฉบับที่ชัดเจนในเรื่องของการล้มลงสู่พื้น การพุ่งตัวลุกขึ้น (Fall & Recovery) การหยุดนิ่ง (Motionless) และกฎของแรงโน้มถ่วงของโลก (Law of gravity)”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 119)

“พอล เทย์เลอร์ (Paul Taylor ค.ศ.1930) ผู้สร้างสรรคลีลาท่าเต้นที่ประกอบไปด้วยการวิ่ง กระโดด เดินและแม้แต่การคลานซึ่งเทย์เลอร์ได้นำเอาท่าธรรมดาสามัญของมนุษย์มาใช้อย่างสร้างสรรค์จนดูสง่างามชวนติดตาม เรียกว่า Everyday Movement หรือท่าธรรมดาสามัญที่พบในประจำวัน”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 128)

ลีลาแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ปรากฏในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ อาทิเช่น การเดินก้มหลัง ไม่ยืดหลังหรือตั้งตัวตรง มีลักษณะที่เป็นไปตามแรงดึงดูดของโลก ซึ่งแตกต่างจาก “ท่าของบัลเลต์ ซึ่งมีลักษณะท่าที่หนีแรงดึงดูดของโลกหรือการงอข้อเท้า (Flat footed) แบบรำไทย แทนการเหยียดข้อเท้า (Point footed) แบบบัลเลต์” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 78) แต่ใช้ลักษณะของการยกเท้าที่เกินกว่าท่ายกเท้าแบบนาฏศิลป์ไทย

ภาพที่ 53: ลีลาเลือกใช้ในการสร้างสรรค์ แบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย (ผู้วิจัย, 28 เมษายน 2555)

ภาพที่ 54: ลีลาที่เลือกใช้ในการสร้างสรรค์ แบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย (ผู้วิจัย, 28 เมษายน 2555)

3) การเต้นรำดั้งเดิม (Primitive Dance) การเต้นรำดั้งเดิมหรือการเต้นรำแบบชนเผ่า ได้แก่ การเต้นรำของชาวอัฟริกา (African Dance) และการเต้นรำของชนพื้นเมืองเผ่าอะบอริจิน (Aborigine Dance) ผู้วิจัยได้นำลีลาการเต้นรำแบบดั้งเดิมของชนเผ่ามาเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างสรรค์ลีลา เพราะการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามนี้ เป็นการสะท้อนถึงวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ ลีลาท่าทางน่าจะคล้ายคลึงกับลีลาของชนเผ่า ที่ยังคงความเป็นพื้นเมืองไม่ได้ผ่านกระบวนการดัดแปลงหรือสร้างลีลาให้วิจิตรบรรจง อีกทั้งการเต้นแบบระบำอัฟริกันตามที่ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรีได้กล่าวไว้ใน ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก ว่า “ระบำอัฟริกันเป็นการแสดงลีลาที่ถ่ายทอดออกมาทางอารมณ์” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548, 2) ก็สอดคล้องกับความต้องการของผู้วิจัยที่ต้องการนำเสนอการแสดงออกมาในรูปแบบของการแสดงอารมณ์มากกว่าการรำที่สวยงาม ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้กล่าวอีกว่า

“ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของความรู้สึก (Felling) ที่แสดงออกมาในรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ บรรพบุรุษของมนุษย์ในอดีตกาลเคยลอกเลียนท่าทางของสัตว์และธรรมชาติแล้วจัดเป็นการแสดงขึ้นเพื่อเอาใจหรือแสดงความเคารพต่ออำนาจทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถหาคำตอบได้ใน

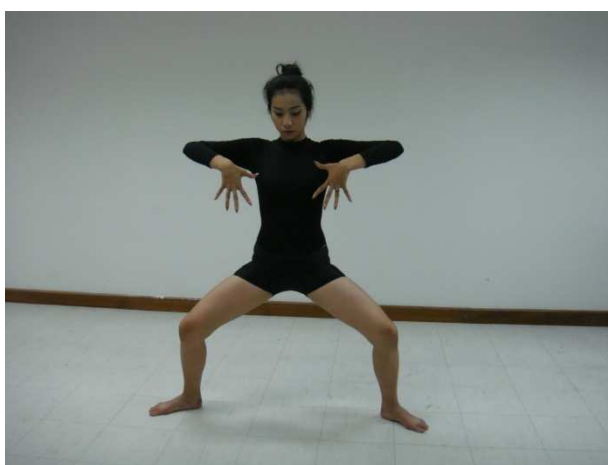
สมัยนั้น ในนาฏยศิลป์จะมีความผูกพันซึ่งเกี่ยวกับจิตวิญญาณของ
มนุษย์เสมอ นาฏยศิลป์มักจะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์
เขตแดนพื้นที่ สงคราม ภูตผีปีศาจ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการ
ทางด้านนาฏยศิลป์ของตัวเอง จนหล่อหลอมออกมาเป็นอารยธรรม”

(นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 2-3)

ดังนั้นการใช้ท่าทางที่เป็นธรรมชาติ ไม่มีการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ลีลาจนมากเกินไป
ควรจะเหมาะสมกับการออกแบบลีลาในการแสดงชุดนี้

ภาพที่ 55: ลีลาที่มีแรงบันดาลใจจากการเดินรำแบบดั้งเดิม (ผู้วิจัย, 28 เมษายน 2555)

ภาพที่ 56: ลีลาที่มีแรงบันดาลใจจากการเดินรำแบบดั้งเดิม (ผู้วิจัย, 28 เมษายน 2555)

เมื่อผู้วิจัยได้ค้นหาแนวทางและเทคนิคในการสร้างสรรค์ลีลาจากนาฏศิลป์ 3 ประเภท ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ทำให้สามารถกำหนดการออกแบบลีลาให้สอดคล้องกับช่วงการแสดงที่ได้แบ่งไว้ดังนี้

องค์ที่ 1 การค้นหา

เป็นการแสดงลีลาของชนเผ่าในอดีต แสดงการค้นหาที่ทำกิน การเดินทางเสาะแสวงหาที่อยู่อาศัย ลีลาที่ใช้ในการแสดงเป็นการแสดงที่มีลักษณะท่าทางกึ่งคนกึ่งสัตว์ เป็นพัฒนาการของมนุษย์ในสมัยหินใหม่ที่กำลังพัฒนาจากสัตว์สู่มนุษย์

องค์ที่ 2 ทำมาหากิน

การทำมาหากินของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ถูกถ่ายทอดผ่านการใช้ลีลานาฏศิลป์ประกอบการใช้อุปกรณ์ทำกิน โดยให้นักแสดงหญิงใช้หม้อและคนโทน้ำที่ทำจากดินเผา อันเกิดขึ้นจริงในสมัยนั้น เป็นอุปกรณ์ประกอบลีลา ส่วนนักแสดงชายไม่ได้ใช้อุปกรณ์ใดๆแต่ใช้ลีลานาฏศิลป์แสดงถึงการออกล่าสัตว์และได้มาซึ่งอาหาร ตามด้วยลีลาความสนุกสนานรื่นเริงของเหล่าชายหนุ่ม

องค์ที่ 3 พิธีกรรม

ลีลาที่เชื่องช้าแต่เต็มไปด้วยพลังศรัทธาถูกถ่ายทอดออกมาผ่านนักแสดงหญิงที่วิงวอนต่อเทพเทวดาที่อยู่บนฟ้าให้ประทานความเจริญแก่หมู่บ้านของตน ตามมาด้วยนักแสดงชายที่ออกมาพร้อมกับอุปกรณ์ด้ามไม้ไผ่ขนาดยาวที่ใช้กระทืบพื้นเพื่อให้เกิดเสียง เป็นความเชื่อที่ต้องการให้เสียงนี้ดังไปถึงบนฟ้า จบลงด้วยลีลาการเต้นรำเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชายหนุ่มและหญิงสาวประกอบการเปล่งเสียงของนักแสดง

4.3.2 ลีลาในผลงานการสร้างสรรค์

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยแล้ว ได้รับคำแนะนำและนำมาพัฒนางานนาฏศิลป์ให้ออกมาตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ บอกเล่าเรื่องราวของมนุษย์ยุคดึกดำบรรพ์ที่

ปรากฏในภาพเขียนสีเขาจันทร์งามประกอบกับจินตนาการของผู้วิจัยเอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียงดังที่กล่าวไว้ใน บทที่ 2 และภาคผนวก ทำให้ได้ได้ลีลาในการนำเสนอเรื่องราว ในการแสดงครั้งนี้ ดังนี้

ตารางที่ 6: ตารางวิเคราะห์การสร้างสรรค์ลีลา

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบ ดั้งเดิม</p>	<p>องค์ที่ 1 การค้นหา นำเสนอการเดินทางเพื่อค้นหาที่อยู่อาศัย นักแสดงทั้งหมดเดินไปมา ในลักษณะที่งอตัว หลังไม่ยืดตรง ทิศทางในการเดินไม่มีระเบียบ</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบ ดั้งเดิม</p>	<p>มีนักแสดงชายหนึ่งคนวิ่งไปด้านหน้าของกลุ่มแล้วมองหาที่หมายที่มุ่งจะเดินทางไป หันกลับไปเรียกนักแสดงทุกคนให้เดินทางมาทิศทางเดียวกับตนเองแสดงถึงการเดินทางเพื่อค้นหาที่อยู่อาศัย</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบ ดั้งเดิม</p>	<p>นักแสดงส่วนหนึ่ง เดินทางเป็นกลุ่มจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่งแสดงถึงการเดินทางเพื่อค้นหาที่อยู่อาศัย ลักษณะลีลาเป็นการเดินที่ยังไม่ยืดตัวตรงงอขา และก้มหลังเล็กน้อย หลังจากนั้นนักแสดงที่เหลือจึงเดินทางตามมาในทิศทางเดียวกัน</p>

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบ ดั้งเดิม</p>	<p>นักแสดงชาย 2 คน วิ่งออกมาแสดงท่าทาง การเดินทางเพื่อค้นหาที่อยู่อาศัย</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบ ดั้งเดิม</p>	<p>นักแสดงชายแสดงลีลาค้นหาที่อยู่อาศัยด้วยการต่อตัว</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบ ดั้งเดิม</p>	<p>นักแสดงชาย 2 คน ค้นหาที่อยู่อาศัยด้วยลีลาการค้นหาที่ใช้เทคนิคการต่อตัว</p>

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายอีกจำนวนหนึ่ง แสดงลีลา ค้นหาที่อยู่อาศัย
	นาฏศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายแสดงลีลา ค้นหา ด้วยการวิ่งกระจายไปทั่วพื้นที่ในการแสดง แต่ทำที่สุด ก็เดินทางไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อค้นหาที่อยู่อาศัย
	นาฏศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายเดินทางด้วยการยกเท้าก้าวเดินในระดับที่สูงกว่าปรกติ แต่ใช้จังหวะที่ช้า ไม่เร่งรีบ แสดงถึงการค้นหาที่อยู่อาศัย
	นาฏศิลป์ร่วมสมัย นาฏศิลป์พื้นเมือง อีสาน	องก์ที่ 2 ทำมาหากิน ลีลาการทำมาหากินของผู้หญิงพร้อมด้วยอุปกรณ์ฟางข้าว นักแสดงหญิงถือฟางข้าวเคาะไปตามพื้น วาดเป็นครึ่งวงกลมด้านหน้าตน โดยลักษณะการนั่งบนส้นเท้า ตั่งเข่าขึ้นด้านหนึ่ง

ภาพประกอบ	แนวทางในการ สร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน</p>	<p>นักแสดงหญิงย่อเท้าสูง เคลื่อนไหว สะโพกไปมาอย่างชัดเจน เป็นลีลาการ ทำมาหากินของผู้หญิงพร้อมด้วย อุปกรณ์ฟางข้าว</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน</p>	<p>นักแสดงหญิงย่อเท้าสูง เคลื่อนไหว สะโพกไปมาอย่างชัดเจน และวาดมือทั้ง สองข้างขึ้นลงข้างลำตัว เป็นลีลาการทำ มาหากินของผู้หญิงพร้อมด้วยอุปกรณ์ ฟางข้าว</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน</p>	<p>นักแสดงหญิงวิ่งวนเป็นวงกลม</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน</p>	<p>นักแสดงหญิงนั่งลงกับพื้น ใช้ฟางข้าว เคาะที่พื้นรอบลำตัวของตน เป็นลีลาการ ทำมาหากินของผู้หญิงพร้อมด้วย อุปกรณ์ฟางข้าว</p>
	<p>นาฏยศิลป์ร่วมสมัย นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน</p>	<p>นักแสดงหญิงนั่งไขว่ขา อยู่ที่พื้น ยื่นมือ ทั้งสองข้างที่ถือฟางข้าวมาด้านหน้าของ ตนแล้วสั่นไปมา เป็นลีลาการทำมาหา กินของผู้หญิงพร้อมด้วยอุปกรณ์ฟางข้าว</p>

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายวิ่งออกจากด้านหลังของพื้นที่แสดง กระโดดไปมา เป็นลีลาการล่าสัตว์ของผู้ชาย
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชาย ใช้เทคนิคการยกตัว โดยมีนักแสดงชายคนหนึ่งยกตัวแล้วให้นักแสดงอีกคนหนึ่งยกตัวแล้วหมุนไปรอบตัวเอง เป็นลีลาการล่าสัตว์ของผู้ชาย
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบดั้งเดิม	นักแสดงชายแสดงลีลากระโดดไปมา เป็นลีลาการล่าสัตว์ของผู้ชาย
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย การเต้นรำแบบดั้งเดิม	นักแสดงชายรวมตัวเป็นวงกลม หันหลังชนกัน แล้วก้าวเดินออกจากกลุ่มนั้น ด้วยการยกเท้าก้าวเดินไปด้านหน้าของตน ด้วยการยกเท้าสูงระดับเอวแล้วเหยียดออกไปด้านหน้า เป็นการแสดงลีลาการต้อนสัตว์ของนักแสดงชาย

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	<p>การเต้นรำแบบดั้งเดิม</p>	<p>นักแสดงชายหันหน้าเข้าหากันแล้วแปรแถวเป็นวงกลมวิ่งเข้ามาตรงกลางของวงกลมแล้วยืดตัวขึ้น กางแขนทั้งสองข้างขึ้นเหนือลำตัว เป็นลีลาการต้อนรับ</p>
	<p>การเต้นรำแบบดั้งเดิม</p>	<p>นักแสดงชายก้มตัวแล้วนั่งลง ใช้มือทั้งสองข้างแตะที่พื้น เป็นลีลาการต้อนรับ</p>
	<p>นาฏศิลป์ร่วมสมัย</p>	<p>นักแสดงชาย ยึดขาข้างหนึ่งเหยียดตั้งมือขวาางที่พื้นเพื่อรับน้ำหนักตนเอง มือซ้ายยกขึ้นในลักษณะงอข้อศอกเล็กน้อย เป็นการแสดงลีลาการล่าสัตว์</p>
	<p>นาฏศิลป์ร่วมสมัย</p>	<p>นักแสดงชายใช้เทคนิคยืดหยุ่นร่างกายด้วยท่าสูง แต่แยกขาทั้งสองข้างออกข้างลำตัวและงอเข้าทั้งสองข้างไม่เหยียดตรง เป็นส่วนหนึ่งของลีลาในการล่าสัตว์</p>

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายนั่งเหยียดขาข้างหนึ่ง ใช้มือข้างหนึ่งชูขึ้นเหนือศีรษะแต่งอข้อศอกเล็กน้อย เป็นการแสดงลีลาการล่าสัตว์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายก้มตัวลง จนแขนทั้งสองข้างติดที่พื้น แล้วยกกันขึ้น เดินทางไปด้านหน้าด้วยการใช้มือและเท้าสลับไปมา เป็นการแสดงลีลาการต้อนสัตว์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายกางขาออกข้างลำตัว งอขาข้างหนึ่งและเหยียดขาอีกข้างหนึ่งแล้วตั้งส้นเท้าขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการล่าสัตว์
	การเดินรำแบบดั้งเดิม	นักแสดงชายกอลขาแล้วย่อเข้า ลักษณะคล้ายการตั้งเหลี่ยมในการแสดงโขน แล้วกางมือทั้งสองข้าง ภูบที่ลำตัวเริ่มจากช่วงเอวขึ้นไปตามลำตัวจนถึงหน้าอก เป็นส่วนหนึ่งของลีลาการล่าสัตว์

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงชายกางขาออกข้างลำตัว แล้วย่อเข่าลง กระแทกส้นเท้าตามจังหวะของเพลง พร้อมกับบงอตัวไปด้านข้างการล่าสัตว์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงกระโดดไปมา ด้วยการใช้เทคนิคยืดหยุ่น ท่าทสูง มีทั้งใช้พื้นเป็นฐานรองรับและใช้แผ่นหลังของนักแสดงอีกคนหนึ่งเป็นฐานรองรับ เป็นส่วนหนึ่งของลีลาการล่าสัตว์
	การเต้นรำแบบดั้งเดิม	นักแสดงกางขาทั้งสองข้างออกข้างลำตัวย่อเข่าลง กางแขนทั้งสองข้างขึ้นเหนือศีรษะ เหยยหน้าขึ้นมองด้านบน เป็นการแสดงลีลาการต้อนรับสัตว์
	การเต้นรำแบบดั้งเดิม	นักแสดงชายหันหน้าเข้าหากัน แปรแถวเป็นวงกลม นักแสดงกางขาแล้วย่อเข่าลง กางแขนทั้งสองข้างระดับไหล่แล้วเลยศีรษะมองด้านบน เป็นการแสดงลีลาการต้อนรับสัตว์

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	<p>การเดินรำแบบดั้งเดิม</p>	<p>นักแสดงชาย กางขาทั้งสองข้าง ก้มตัวลง แล้วจับหลังของนักแสดงที่อยู่ข้างตนเอง ทั้งสองข้าง แล้วแปรแถวเป็นวงกลม เป็นการแสดงลีลา การตีอนัตว์</p>
	<p>ภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม</p>	<p>นักแสดงชายต่อตัว แล้วทำท่าทางเลียนแบบท่าทางที่ปรากฏในภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม คือทำยิงธนู แสดงถึงลีลาการล่าสัตว์</p>
	<p>นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน มวยโบราณ</p>	<p>นักแสดงชายปรบมือทั้งสองข้างที่ด้านหลังของตน แสดงความดีใจเมื่อล่าสัตว์ได้</p>
	<p>นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน มวยโบราณ</p>	<p>นักแสดงชายปรบมือด้านหน้าของตนเอง ระดับหัวไหล่ แต่เหยียดแขนทั้งสองไปด้านหน้า แสดงความดีใจเมื่อล่าสัตว์ได้</p>

ภาพประกอบ	แนวทางในการ สร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	<p>นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน มวยโบราณ</p>	<p>นักแสดงชายยกขาขึ้นข้างหนึ่งคล้ายการยกขาแบบการแสดงโขนแต่มีระดับที่สูงกว่า แล้วใช้มือข้างหนึ่งตีที่ข้อศอกของแขนอีกด้านหนึ่ง แสดงความดีใจเมื่อล่าสัตว์ได้</p>
	<p>นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน มวยโบราณ</p>	<p>นักแสดงชายกระโดดแล้วใช้มือข้างหนึ่งตีไปที่สันเท้าของขาที่ยกขึ้น ส่วนมืออีกข้างยกขึ้นเหนือศีรษะ แสดงความดีใจเมื่อล่าสัตว์ได้</p>
	<p>นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน มวยโบราณ</p>	<p>นักแสดงชายใช้มือทั้งสองข้าง ชยับขึ้นลงคล้ายการกวักมือ แสดงความดีใจเมื่อล่าสัตว์ได้</p>
	<p>นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน มวยโบราณ</p>	<p>นักแสดงใช้ลีลาการเดินลากปลายเท้าแบบการเดินแบบการแสดงมวยโบราณ แสดงความดีใจเมื่อล่าสัตว์ได้</p>

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงใช้มือทั้งสองข้างประกบ โดยใช้ข้อมือชนกัน แล้วม้วนข้อมือสลับไปมา เป็นลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงม้วนข้อมือไปมา แล้วหมุนรอบตนเอง เป็นลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงก้มตัวลง มือทั้งสองข้างตั้งฉากแล้ว กระดิกนิ้วไปมา คล้ายการพรมนิ้วที่ปรากฏในการแสดงนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสาน เป็นลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงปฏิบัติท่าเหมือนท่าที่ผ่าน มาแต่เงยศีรษะขึ้นแล้วยืดตัวตรง เป็นลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง

ภาพประกอบ	แนวทางในการ สร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงย่อเท้าสูง แล้วเดินวนกัน เป็นวงกลม เป็นลีลาการทำมาหากินของ ผู้หญิง
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงย่อเท้าสูงแล้วเคลื่อนไหว สะโพกไปมา อย่างชัดเจนพร้อมกับ สะบัดหน้า ไปด้านซ้ายสลับด้านขวา เป็น ลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงยกเท้าข้างหนึ่งขึ้น แล้วใช้ มือข้างหนึ่งแตะที่แก้มของตน แชนอีก ข้างเหยียดตึงไปด้านหน้าของตน พร้อม กับพรมนิ้วทั้งสองข้าง เป็นลีลาการทำมา หากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงปฏิบัติท่ามือเหมือนเดิม แต่ย่อเท้าเป็นจังหวะ แล้วงยหน้าขึ้น ด้านบน เป็นการแสดงลีลาการทำมาหา กินของผู้หญิง

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงก้มตัวลง มองที่พื้น งอเข่าทั้งสองข้างในระดับที่เท่ากัน เป็นส่วนหนึ่งของลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงประโดดขึ้น โดยใช้เท้าทั้งสองข้างและเหยียดขาตรง แต่ยังคงก้มหลังอยู่และใบหน้ายังมองที่พื้น เป็นส่วนหนึ่งของลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงแกว่งแขนทั้งสองข้างไปด้านข้างลำตัว เป็นลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงเหยียดแขนทั้งสองข้างหมุนเป็นวงกลมแล้วลดระดับลงมาแตะที่พื้น เป็นส่วนหนึ่งของลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง

ภาพประกอบ	แนวทางในการ สร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงนอนลงที่พื้น แต่ใช้ แขนขวารองรับน้ำหนักของตนเอง แขน ซ้ายตั้งฉากพร้อมกับพรมนิ้ว เป็นลีลา การทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์พื้นเมือง อีสาน	นักแสดงหญิงเหยียดขาทั้งสองข้างวน เป็นครึ่งวงกลมด้านหน้าตน แล้วนั่งพับ เพียบ มือทั้งสองข้างม้วนข้อมือในระดับ เหนือศีรษะ วนไปมา คล้ายท่าเคี้ยวมือ ของการแสดงนาฏยศิลป์อีสาน เป็นการ แสดงลีลาการทำมาหากินของผู้หญิง
	นาฏยศิลป์ศิลป์ร่วม สมัย	องก์ที่ 3 พิธีกรรม นักแสดงหญิงยืนตัวตรง ยกหัวไหล่ด้าน หนึ่งขึ้น เป็นลีลาประกอบพิธีกรรมของ นักแสดงหญิง
	นาฏยศิลป์ศิลป์ร่วม สมัย	นักแสดงหญิงยื่นมือข้างหนึ่งไปด้านหน้า ของตนเอง ไบหน้ามองที่ฝ่ามือของ ตนเอง เป็นลีลาการอ่อนนวยท้อสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงย่อขาลง ไบหน้ายังมองที่ฝ่ามือของตนอยู่ เป็นลีลาการอ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงย่อตัวลงจนนั่งลงที่พื้น เป็นลีลาการอ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงยกขาขึ้นข้างหนึ่ง เป็นเหลี่ยมคล้ายท่าทางการแสดงในนาฏยศิลป์ไทย เป็นลีลาการอ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงยื่นมือข้างหนึ่งไปด้านหน้าของตนเอง ไบหน้ามองที่ฝ่ามือของตนเอง เป็นลีลาการอ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงนั่งลงที่พื้น แล้วใช้ปลายนิ้วแตะที่พื้นลากเป็นวงกลมด้านข้างลำตัว ไบหน้ามองที่พื้น เป็นลีลาการอ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงนอนลงที่พื้น ยกขาขึ้นแต่ยังไม่เข้าอยู่ เป็นการแสดงความอ่อนแอของมนุษย์ เพื่ออ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ดูแลตนเอง
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงใช้มือทั้งสองข้างไขว้กันและทาบที่อก เป็นการอ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงยืนกางขาทั้งสองขา แล้วโยกตัวไปมา เป็นการแสดงความอ่อนแอของตนเองเพื่ออ่อนนวยท้อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงนั่งพับเพียบแล้ววางแขนข้างหนึ่งลงที่พื้น โดยใช้ข้อศอกเป็นที่รองรับน้ำหนัก มืออีกข้างหนึ่งเหยียดตั้งแล้วยกขึ้นระดับเหนือศีรษะ เป็นการอ่อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงนั่งตั้งเข่าขึ้นข้างหนึ่งแล้วใช้มือทั้งสองข้างแตะที่พื้นด้วยปลายนิ้ว แล้วลากจากด้านหลังตรงมาด้านหน้า เป็นการเปรียบเทียบว่าตนคือพื้นดิน ขออ่อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่บนฟ้า
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงนั่งพับส้นเท้าทั้งสองข้างในท่าเทพธิดา มือทั้งสองข้างแบแล้วทาบไขว้กันที่อก ใบหน้าเล็งขึ้นมองด้านบน เป็นการอ่อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่บนฟ้า
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงปฏิบัติท่าเหมือนเดิม แต่หมุนศีรษะไปมา เป็นการการอ่อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

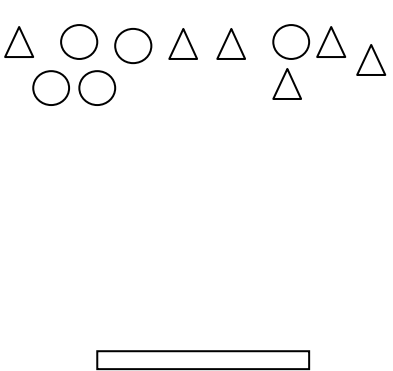
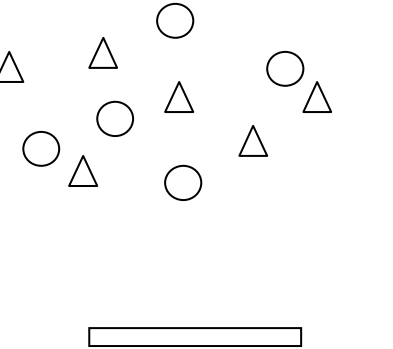
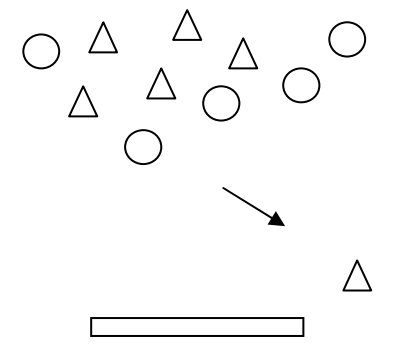
ภาพประกอบ	แนวทางในการสร้างสรรค์	ความหมาย/ลีลา
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงใช้มือทั้งสองข้างประกบกันคล้ายการไหว้ เหยียดแขนแล้วชี้ขึ้นเหนือศีรษะ ในมุมมองที่ปลายนิ้วของตน เป็นลีลาการอ่อนนวยท้อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่บนฟ้า
	นาฏยศิลป์ร่วมสมัย	นักแสดงหญิงกางแขนทั้งสองข้างชี้ขึ้นระดับเหนือศีรษะ ใบหน้ามองขึ้นด้านบน เป็นการอ่อนนวยท้อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

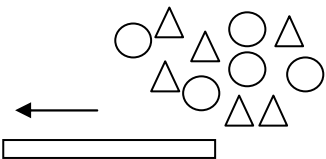
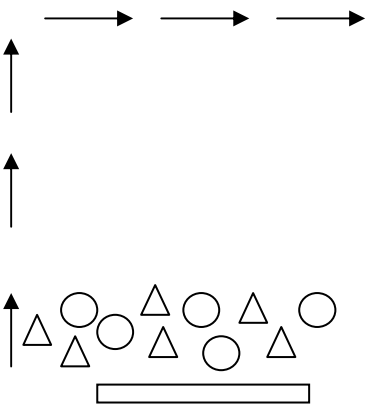
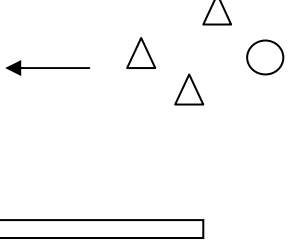
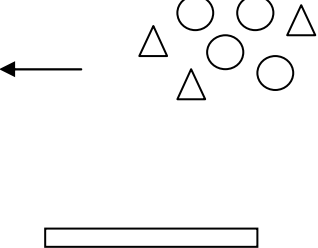
4.3.3 การแปรแถวในผลงานการสร้างสรรค์

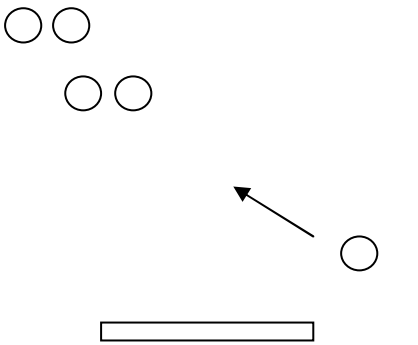
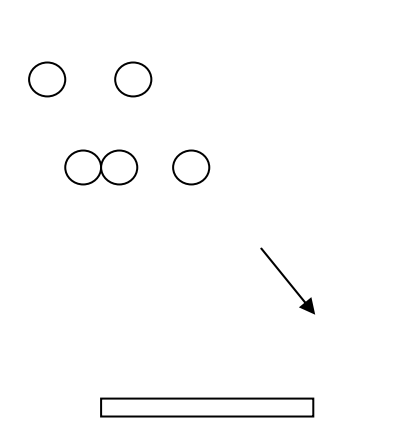
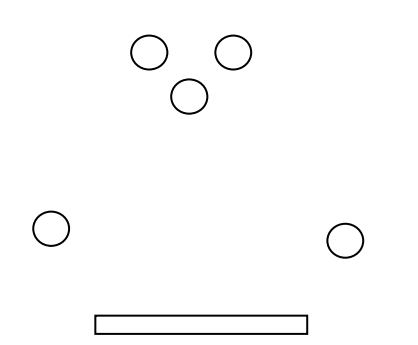
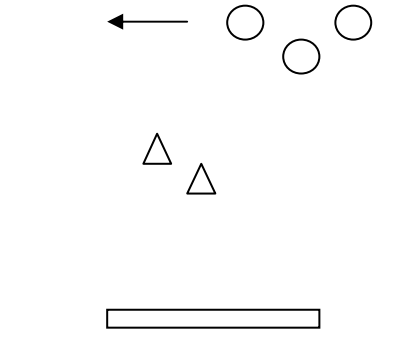
การแปรแถวหรือทิศทางในการเคลื่อนไหวของนักแสดงที่ปรากฏในงานนาฏยศิลป์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สื่อสารลีลาที่ใช้การแสดงได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้ชม ในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ใช้การแปรแถวที่ไม่เป็นระเบียบมากนัก เพราะแนวคิดในการสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นการแสดงถึงมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยังไม่มีระเบียบและแบบแผนในการดำรงชีวิตมากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่เน้นการแปรแถวที่เป็นเส้นตรงหรือเป็นระนาบเดียวกัน แต่เน้นการเคลื่อนไหวที่ที่หลากหลาย และเดินทางเป็นกลุ่ม มีการใช้การแปรแถวที่เชื่อมกันระหว่างกลุ่มนักแสดงที่แยกเป็นหลายกลุ่ม

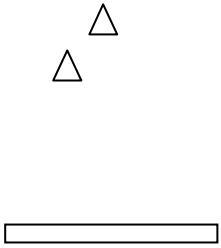
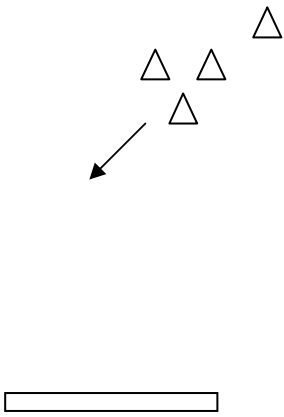
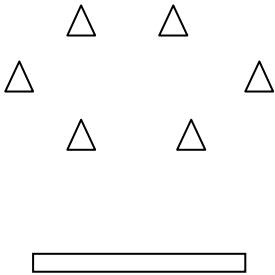
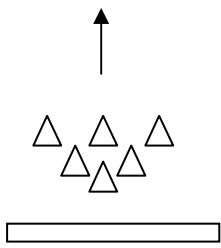
ตารางที่ 7: ตารางแสดงการแปรแถวในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสี
เขาจันทร์งาม

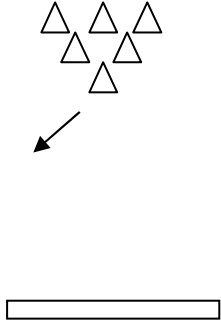
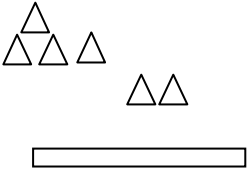
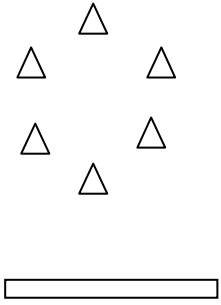
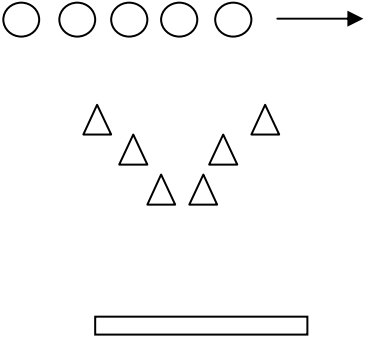
- △ หมายถึง นักแสดงชาย
- หมายถึง นักแสดงหญิง
- หมายถึง เส้นทางในการเดินทาง
- หมายถึง ผู้ชม

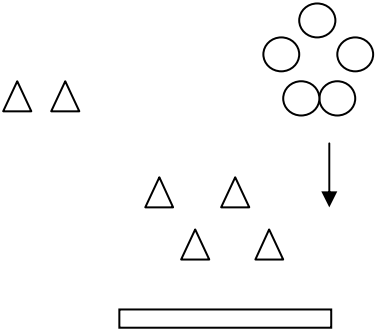
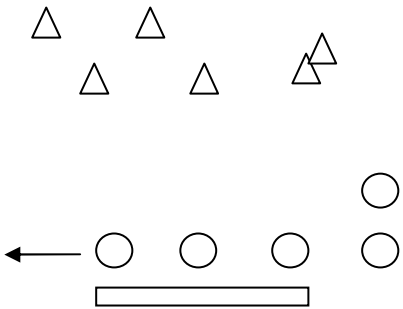
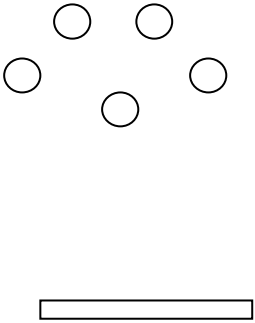
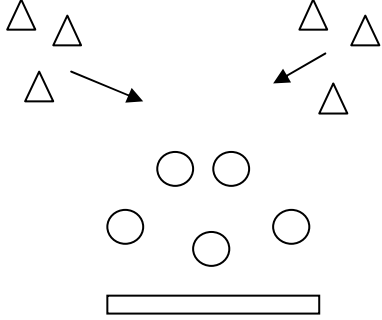
การแปรแถว	คำอธิบาย	ความหมาย
	<p>ช่วงที่ 1 ค้นหา</p> <p>- นักแสดงทำลีลาในท่า นี้ เดียนแบบภาพเขียนสี เขาจันทร์งาม หมายเลขที่ 1 แถวล่าง</p>	<p>- เดียนแบบภาพเขียนสีเขา จันทร์งาม หมายเลขที่ 1 แถวล่าง</p>
	<p>- นักแสดงกระจายเต็ม พื้นที่การแสดง ยกเว้น ในช่วงด้านหน้า</p>	<p>- การกระจายค้นหาพื้นที่ อาศัย</p>
	<p>- นักแสดงชายหนึ่งคนวิ่ง ไปด้านหน้าเวทีแล้วเรียก นักแสดงอื่นๆให้มายังจุด ของตน</p>	<p>- การค้นหาที่ทำมาหากิน</p>

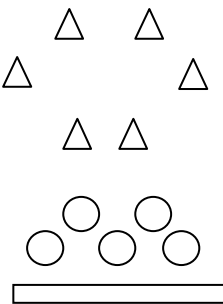
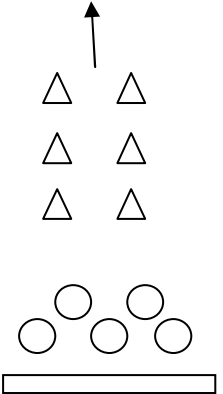
การแปรแถว	คำอธิบาย	ความหมาย
	-นักแสดงเดินเป็นกลุ่มไป ยังทิศทางต่างๆ	-การเดินทางอพยพเป็น กลุ่มชน
	-นักแสดงเดินเป็นกลุ่มไป ยังทิศทางต่างๆ	-การเดินทางอพยพเป็น กลุ่มชน ที่มีหนทางยาวไกล
	-นักแสดงเดินเป็นกลุ่มไป ยังทิศทางต่างๆ	-การเดินทางอพยพเป็น กลุ่มชน ที่อาจแบ่งเป็นกลุ่ม ย่อย
	-นักแสดงเดินเป็นกลุ่มไป ยังทิศทางต่างๆ	-การเดินทางอพยพเป็น กลุ่มชน

การแปรแถว	คำอธิบาย	ความหมาย
	<p>ช่วงที่ 2 ทำมาหากิน</p> <p>-นักแสดงหญิงออกมาแสดงท่าทางพร้อมอุปกรณ์เครื่องปั้นดินเผา</p>	<p>-การเริ่มการทำมาหากินของผู้หญิง การนำหม้อน้ำมาตักน้ำเพื่อทำกิน</p>
	<p>-นักแสดงหญิงออกมาแสดงท่าทางพร้อมอุปกรณ์เครื่องปั้นดินเผา</p>	<p>-การเริ่มการทำมาหากินของผู้หญิง การนำหม้อน้ำมาตักน้ำเพื่อทำกิน</p>
	<p>-นักแสดงหญิงในกลุ่มหน้าแสดงท่าทางพร้อมเครื่องปั้นดินเผา ส่วนนักแสดงด้านหลัง ใช้ฟางข้าวในการแสดงลีลา</p>	<p>-การทำมาหากินที่แตกต่างกันออกไป</p>
	<p>-นักแสดงหญิงเริ่มเข้าสู่ด้านใน นักแสดงชายออกมาแสดงลีลาในการล่าสัตว์</p>	<p>-การล่าสัตว์ของผู้ชายที่ออกมาลอบมองคู่สัตว์ก่อน</p>

การแปรแถว	คำอธิบาย	ความหมาย
	-นักแสดงชายแสดงลีลา ในการค้นหาสัตว์	-การล่าสัตว์ของผู้ชายที่ ออกมาลอบดูสัตว์
	-นักแสดงชายแสดงลีลา ในการค้นหาสัตว์	-หลังจากลอบดูสัตว์แล้ว จึงเรียกพรรคพวกมาเพื่อ ร่วมกันล่าสัตว์
	-นักแสดงชายแสดงลีลา ในการค้นหาสัตว์	-การล่าสัตว์ของผู้ชายที่ แสดงเป็นวงกลม คล้ายการ ต้อนสัตว์
	-นักแสดงชายแสดงลีลา ในการค้นหาสัตว์	-การต้อนสัตว์

การแปรแถว	คำอธิบาย	ความหมาย
	<p>-นักแสดงชายแสดงลีลา ในการค้นหาสัตว์</p>	<p>-การล่าสัตว์</p>
	<p>-นักแสดงชายแสดงลีลา ในการค้นหาสัตว์</p>	<p>-การค้นหาสัตว์ป่า</p>
	<p>-นักแสดงชายแสดงลีลา ในการค้นหาสัตว์</p>	<p>-การต้อนสัตว์</p>
	<p>-นักแสดงหญิงออก ด้านหลังแสดงลีลาพร้อม เครื่องปั้นดินเผา</p>	<p>-การล่าสัตว์ของผู้ชายที่อยู่นอกบ้าน กับการเตรียมอาหารการกินของผู้หญิงที่ในบ้าน</p>

การแปรแถว	คำอธิบาย	ความหมาย
	<p>-นักแสดงชายแสดงลีลา ล่าสัตว์ นักแสดงหญิง แสดงลีลาการทำมาหา กิน</p>	<p>-การล่าสัตว์ของผู้ชายที่อยู่ นอกบ้าน กับการเตรียม อาหารการกินของผู้หญิงที่ ในบ้าน</p>
	<p>-นักแสดงชายแสดงลีลา ล่าสัตว์ นักแสดงหญิง แสดงลีลาการทำมาหา กิน</p>	<p>-การล่าสัตว์ของผู้ชายที่อยู่ นอกบ้าน กับการเตรียม อาหารการกินของผู้หญิงที่ ในบ้าน</p>
	<p>ช่วงที่ 3 พิธีกรรม -นักแสดงหญิงออกมา แสดงลีลาในช่วงพิธีกรรม</p>	<p>-การเดินทางเข้าสู่ลาน พิธีกรรม</p>
	<p>-นักแสดงชายออกจากจุด ต่างๆของเวที มุ่งเข้าสู่ ลานพิธีกรรม</p>	<p>-การเดินทางเข้าสู่ลาน พิธีกรรม</p>

การแปรแถว	คำอธิบาย	ความหมาย
	<p>-นักแสดงชายประกอบพิธีกรรมเป็นวงกลม</p> <p>นักแสดงหญิงแสดงลีลาอ่อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์</p>	<p>-พิธีกรรมบูชาฟ้า</p>
	<p>-นักแสดงชายเข้าสู่ด้านใน ตามด้วยนักแสดงหญิง</p>	<p>-เสร็จพิธีกรรม</p>

4.4 เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการแสดง ที่จะช่วยเสริมการแสดงให้น่าสนใจยิ่งขึ้น การหาข้อมูลสนับสนุนการออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ การหาข้อมูลย้อนหลังเกี่ยวกับภูมิปัญญาการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย ที่ปรากฏในช่วงเวลานั้น เป็นสิ่งที่สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ชม ควรหลีกเลี่ยงแนวคิดที่จะทำให้ผู้ชมเห็นว่าการออกแบบเครื่องแต่งกายนั้นมาจากจินตนาการหรือความชอบส่วนตัวของผู้วิจัยและไม่ควรเป็นเครื่องแต่งกายที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ชุมชนและศิลปวัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งยังต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่เอื้อต่อการเคลื่อนไหว ไม่เป็นอุปสรรคต่อการแสดง สามารถออกลีลาท่าทางได้ชัดเจน ทำให้นักแสดงสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเต็มตามวัตถุประสงค์ของการแสดง ผู้วิจัยได้นำแนวทางในการออกแบบเสื้อผ้าในการแสดงที่ได้รับคำแนะนำจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี โดยคำนึงถึง

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ หรือข้อมูลข้างต้นจากภาพเขียนที่ปรากฏ
- 2) วัสดุที่มาจากท้องถิ่นของภาพเขียนสีในปัจจุบัน
- 3) จินตนาการและประสบการณ์ของผู้วิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ตามแนวทางดังกล่าว นำไปสู่การนำเสนอเครื่องแต่งกายต่ออาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

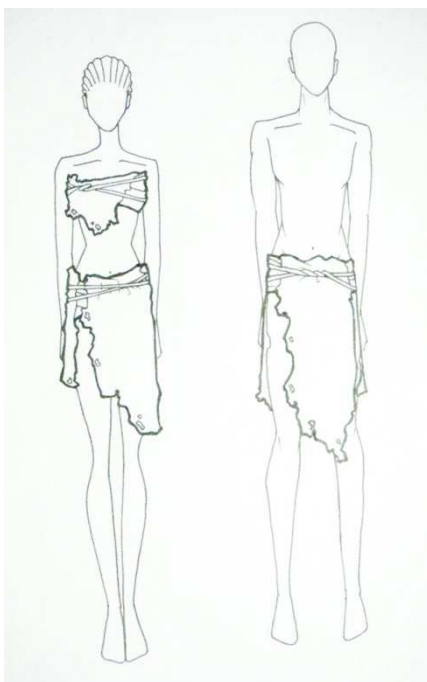
4.4.1 การออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1

ในการออกแบบเครื่องแต่งกายในครั้งที่ 1 ผู้วิจัยต้องการนำเสนอความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด โดยนำเอาภาพเขียนสีที่เข่าจันทรงามเป็นตัวตั้ง และออกแบบเครื่องแต่งกายให้คล้ายคลึงมากที่สุด โดยจะใช้วัตถุดิบที่ทำมาจากผ้าฝ้ายธรรมชาติ

ภาพที่ 57: ต้นแบบเครื่องแต่งกาย (ภาพเขียนสีเข่าจันทรงาม หมายเลข1) (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

การออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 1 นำเสนอเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2555

ภาพที่ 58: ภาพร่างเครื่องแต่งกายประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ครั้งที่1 ร่างแบบโดยนาย วิศรุต รื่นรมย์ (ผู้วิจัย, 16 มีนาคม 2555)

เมื่อผู้วิจัยนำภาพร่างเครื่องแต่งกายเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ค้นพบว่าผู้วิจัยจะต้องพัฒนาเครื่องแต่งกายให้มีความเหมาะสมต่อการแสดงในครั้งนี้ โดยมีข้อควรพัฒนาและหาข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

- 1) ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายในสมัยหินใหม่ เกี่ยวกับการประดิษฐ์ผ้าเพื่อทำเครื่องนุ่งห่ม
- 2) รูปลักษณะของกระโปรงที่เห็นจากภาพเขียนสีน่าจะทำประติษฐ์มาจากวัสดุธรรมชาติ ประเภทเปลือกไม้แห้ง ใบไม้หรือพืชตระกูลกก
- 3) เครื่องแต่งกายควรจะเป็นการใส่ชุดรัดรูปสีเนื้อ เพื่อสื่อถึงมนุษย์ในอดีตที่ยังไม่มีเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม โดยมีลักษณะเปลือยกายแล้วใช้เศษไม้หรือใบไม้มาทำเป็นกระโปรง

4) การแต่งกายที่อนบนของนักแสดงหญิง ไม่ควรจะเป็นการนำผ้ามาคาดรอบอกแล้วเปิดช่วงเอวและสะดือให้โล่งเพราะการเปิดช่วงเอว สร้างภาพลักษณ์ที่เซ็กซี่ให้กับนักแสดง

5) อาจนำเขาสัตว์ กระดุกสัตว์ มาเป็นเครื่องประดับเพิ่มเติม

6) ทรงผมของนักแสดงควรจะเป็นผมยาว ไม่น่าจะเป็นทรงผมที่ตัดกันในปัจจุบัน อาจจะสวมวิกผมปลอมและมัดไว้ด้านหลัง หรือปล่อยให้ยาวไปเลย

7) ควรจะมีการนำสีที่คล้ายสีของดิน มาทาตามตัวนักแสดง หรือใช้มือทาบที่สีแล้วทาบที่ตามร่างกายของนักแสดงเพื่อให้เกิดรอยมือเหมือนกับภาพเขียนสีในสมัยนั้น

4.4.2 การออกแบบเครื่องแต่งกายครั้งที่ 2

เมื่อผู้วิจัยได้นำเสนอแบบร่างเครื่องแต่งกายต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ในครั้งที่ 1 ที่ผ่านมานี้ ได้พัฒนาปรับปรุงเป็นแบบร่างเพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) เปลี่ยนแบบร่างทรงผม จากผมสั้นเรียบเป็นผมยาว รุงรัง

2) เครื่องแต่งกายในช่วงล่าง ออกแบบให้คล้ายกับภาพเขียนสีมากที่สุด โดยมีลักษณะกระโปรงเป็นแผ่นที่ยื่นมาด้านหน้าและด้านหลัง

3) สวมเครื่องประดับเพิ่มเติม

4) นักแสดงหญิงสวมเสื้อกล้ามสีเนื้อไว้ด้านในแล้วจึงคาดอกอีกทาบหนึ่ง

ในการออกแบบเครื่องแต่งกายของผู้วิจัย ได้เลือกใช้สีน้ำตาลเป็นสีหลักในการออกแบบ โดยจะมีทั้งสีน้ำตาลอ่อนและน้ำตาลเข้ม ไล่ระดับไปมา ให้ความรู้สึกไม่ฉูดฉาด เรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ

การออกแบบครั้งที่ 2 นำเสนอเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2555

ภาพที่ 59: ภาพร่างเครื่องแต่งกายประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขา
จันทรงาม ครั้งที่ 2 ร่างแบบโดย นายวิศรุต รื่นรมย์ (ผู้วิจัย, 16 มีนาคม 2555)

4.4.3 เครื่องแต่งกายในการนำเสนอครั้งที่ 3

จากการนำเสนอแบบร่างในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ทำให้ได้มาซึ่งเครื่องแต่งกายที่ใช้ใน
การซ้อมใหญ่ก่อนการนำเสนอจริง ดังนี้

ภาพที่ 60: เครื่องแต่งกายประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงามในการซ้อมใหญ่ (ผู้วิจัย, 8 พฤษภาคม 2555)

4.4.4 เครื่องแต่งกายที่ใช้ในผลงานการสร้างสรรค์

จากการนำเสนอเครื่องแต่งกายและแบบร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบนาฏศิลป์เป็นจำนวน 3 ครั้งแล้ว ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อใช้ประกอบการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม สรุปได้ดังนี้

1) เครื่องแต่งกายของนักแสดงชาย

ภาพที่ 61: เครื่องแต่งกายของนักแสดงชาย (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 8: ตารางแสดงรายละเอียดเครื่องแต่งกายของนักแสดงชาย

ลำดับ	ภาพประกอบ	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
1		<p>วิกผม: วิกผมขนาดสั้นและขนาดยาวแตกต่างกันออกไป สภาพเส้นผมไม่เหยียดตรงและไม่นุ่มสลวย</p>	<p>ภาพเขียนสีเป็นภาพที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ มนุษย์ยังไม่รู้จักการนำโลหะมาใช้ในการทำเครื่องใช้ จึงสันนิษฐานว่า</p>

ลำดับ	ภาพประกอบ	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
			<p>มนุษย์ในสมัยนั้นยังไม่รู้จักการตัดแต่งทรงผมและสภาพเส้นผมคงไม่ได้มีสภาพที่ดีมากนัก ด้วยสภาวะทางอากาศที่ต้องเผชิญและอาจไม่มีการทำความสะอาดที่สม่ำเสมอ</p>
2		<p>กระโปรง : เป็นกระโปรงที่ทำจากวัสดุจากธรรมชาติ คือ กก โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แผ่นหน้าและแผ่นหลัง ใช้ปิดด้านหน้าและหลังของนักแสดงชาย</p>	<p>ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจจากภาพเขียนสี ที่ปรากฏกระโปรงที่มีลักษณะเป็นแผ่น แข็ง ยื่นออกมาทางด้านหน้าและหลังของภาพคนที่ปรากฏในภาพเขียนสี หากผู้วิจัยใช้วัสดุที่เป็นแผ่นที่บดแสงก็ทำให้ไม่สะดวกในการแสดงและไม่สามารถเห็นท่าทางของขา ที่แสดงออกมาได้ชัดเจน และหากใช้วัสดุที่ทำจากผ้า ก็จะมีความปลอดภัยจนเกินไป ผู้วิจัยจึงเลือกวัสดุที่ทำจากพืชธรรมชาติ ซึ่งหาได้ทั่วไปตามแหล่งน้ำและนาข้าว นั่นคือ กก</p>

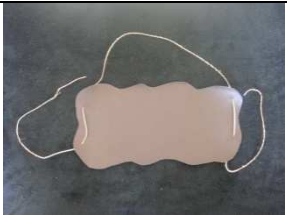
ลำดับ	ภาพประกอบ	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
3		<p>เครื่องประดับ : เป็นเครื่องประดับที่มีความหลากหลายทั้งด้านขนาด รูปร่างและวัสดุ ใช้ประดับบนศีรษะ ลำคอ เอว ต้นแขน ข้อมือและข้อเท้า โดยไม่ได้จำเพาะและเน้นในทีเดียวที่ใดที่หนึ่ง</p>	<p>ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องประดับที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ ตามข้อมูลที่ได้เสนอไว้ในภาคผนวก ก. ถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกขุดค้นพบ นั่นคือ เครื่องประดับที่ทำจากลูกไม้ เปลือกหอย ลูกบิดและกระดูกของสัตว์</p>
4		<p>กางเกงรัดรูป : เป็นกางเกงที่ทำจากผ้ายืด แนบตัว ผู้แสดง มีสีน้ำตาลอ่อน ขนาดความยาว 5 นิ้ว</p>	<p>ผู้วิจัยเลือกใช้กางเกงเข้ารูป สีน้ำตาลอ่อน เพื่อให้เมื่อมองจากระยะไกลแล้วคล้ายผู้แสดงไม่ได้สวมใส่อะไรเลย</p>

2) เครื่องแต่งกายของนักแสดงหญิง

ภาพที่ 62: เครื่องแต่งกายของนักแสดงหญิง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 9: ตารางแสดงรายละเอียดเครื่องแต่งกายของนักแสดงหญิง

ลำดับ	ภาพประกอบ	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
1		คาดอก : ที่คาดอกที่ทำจากผ้าหนัง ขนาดบาง สีสน้ำตาลเข้ม	จากที่ปรากฏในบทที่ 2 ข้อ 2.4.5 ที่แสดงถึงลักษณะภาพเขียนสี ที่มีรูปภาพคนยิงธนูและภาพสัตว์สามารถ

ลำดับ	ภาพประกอบ	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
			สันนิษฐานว่าอาจจะมีการนำประโยชน์จากหนังสัตว์มาใช้ นอกเหนือจากการนำมาเป็นอาหาร
2		<p>กระโปรง : เป็นกระโปรงที่ทำจากวัสดุจากธรรมชาติ คือ กก มีส่วนเดียวคือ แผ่นหลัง ใช้ปิดด้านหลังของนักแสดงหญิง</p>	<p>ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจจากภาพเขียนสี ที่ปรากฏกระโปรงที่มีลักษณะเป็นแผ่น แข็งยื่นออกมาทางด้านหลังของภาพเขียนที่สันนิษฐานว่าเป็นเพศหญิง ซึ่งแตกต่างจากภาพเขียนที่สันนิษฐานว่าเป็นเพศชายที่มีแผ่นยื่นออกมาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง</p>
3		<p>เครื่องประดับ : เป็นเครื่องประดับที่มีความหลากหลายทั้งด้านขนาด รูปร่างและวัสดุ ใช้ประดับบนศีรษะ ลำคอ แว ตันแขน ข้อมือและข้อเท้า โดยไม่ได้จำเพาะและเน้นในทีเดียว</p>	<p>ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องประดับที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ ตามข้อมูลที่ได้เสนอไว้ในภาคผนวก ก. ถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องค้นพบคือเครื่องประดับ ผู้วิจัยยังเลือกเครื่องประดับที่มีสีสันสดใสมากกว่าเครื่องประดับของนักแสดงชาย</p>

ลำดับ	ภาพประกอบ	รายละเอียด	ที่มาและความเกี่ยวข้อง
4		<p>กระโปรงผ้า : ทำจากผ้าใยธรรมชาติ มีขนาดยาว 10 นิ้ว กว้าง 6 นิ้ว สีน้ำตาลเข้ม</p>	<p>ในภาพเขียนสีไม่ได้ปรากฏว่า ภาพที่สันนิษฐานว่าเป็นภาพผู้หญิงนั้น จะมีอะไรปกปิดด้านหน้า ผู้วิจัยจึงเลือกนำผ้าที่ทำจากใยธรรมชาติมาเชื่อมจากกับกระโปรงที่ทำจากต้นกกในด้านหลังให้สัมพันธ์กัน</p>
5		<p>เสื้อกล้ามรัดรูป : เป็นเสื้อกล้ามเข้ารูปที่ทำจากผ้ายืด มีสีน้ำตาลอ่อน</p>	<p>จากการสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้รู้ทำให้ผู้วิจัยเลือกให้นักแสดงหญิงสวมเสื้อกล้ามสีน้ำตาลอ่อนที่คล้ายกับสีผิวของนักแสดง เพื่อให้มองในระยะไกลแล้วคล้ายนักแสดงไม่ได้สวมอะไรเลย นอกจากผ้าคาดอกที่ทำจากผ้าหนัง</p>
6		<p>กางเกงรัดรูป : เป็นกางเกงที่ทำจากผ้ายืด แนบตัวผู้แสดง มีสีน้ำตาลอ่อน ขนาดความยาว 5 นิ้ว</p>	<p>ผู้วิจัยเลือกใช้กางเกงเข้ารูป สีน้ำตาลอ่อน เพื่อให้เมื่อมองจากระยะไกลแล้วคล้ายผู้แสดงไม่ได้สวมใส่อะไรเลย</p>

4.5 เสียง และดนตรีสำหรับการแสดง

การใช้เสียงและดนตรีสำหรับการแสดง ผู้วิจัยคำนึงถึงช่วงเวลาและบริเวณพื้นที่ที่เกิดภาพเขียน โดยได้หาข้อมูลของเครื่องดนตรี หรือวัฒนธรรมการขับร้องในท้องถิ่นนั้น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างเสียงและดนตรีประกอบการแสดงให้น่าเชื่อถือ อารมณ์ของเสียงและดนตรีประกอบต้องสอดคล้องกับบทการแสดงที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้การแสดงเข้าถึงผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น

การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่ปรากฏในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ พบว่าปรากฏหลักฐานของเครื่องดนตรี 2 ชนิด ในสมัยโลหะนั่นคือ “กลองมโหระทึกและแคน ซึ่งพบกลองมโหระทึกหรือกลองทอง มีอายุราว 2,500 ปีมาแล้ว พบที่ตอนเหนือของประเทศเวียดนาม เรียกกันว่าวัฒนธรรมดงซิน ซึ่งในลวดลายที่ปรากฏบนกลองมโหระทึกนั้นคือภาพคนเป่าแคนและเต้นรำอยู่” (เจนจิรา เบญจพงศ์, 2554: 27) ในตำราทางวิชาการ ได้บอกว่างกลองมโหระทึกนั้นถูกค้นพบในสมัยสำริด ซึ่งเป็นสมัยที่ต่อจากหินใหม่ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าเครื่องดนตรี แคน ที่พบในลายเส้นนั้น อาจจะมีมาก่อนหน้านั้นแล้ว แต่อาจจะไม่ได้มีรูปร่างอย่างนั้น ซึ่งแคน ได้มีอิทธิพลและอยู่กับวัฒนธรรมอีสานมาจนกระทั่งปัจจุบัน เช่น การเป่าแคนในพิธีผีฟ้า ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่อยู่กับความเชื่อของชาวอีสานและชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาแต่โบราณ ด้วยข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้เสียงดนตรีที่มาจาก เครื่องเป่าของชาวอีสาน เช่น โหวตและแคน มาเป็นส่วนประกอบในบทเพลงช่วงแรกผสมผสานกับเสียงเคาะไม้ สอดประสานด้วยทำนองเพลงแบบร่วมสมัย

“เพลงมีส่วนสร้างความน่าสนใจให้กับการแสดง การเลือกเพลงที่มีจังหวะช้า กลาง และเร็วแล้วอาจจะหยุดแล้วเริ่มใหม่อีกครั้ง มาใช้ในการแสดงจะสร้างบรรยากาศน่าติดตามให้แก่ผู้ชม คล้ายกับระบำนพรัตน์ ที่มีทำนองเพลงที่หลากหลาย” (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2555) จากคำแนะนำข้างต้นผู้วิจัยจึงออกแบบเสียงและเครื่องดนตรีเพื่อใช้ในการแสดง นาฏศิลป์ร่วมสมัยเพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม โดยการนำเอาแนวทางที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ที่ต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบเพลงให้มีความหลากหลายทั้งทางจังหวะและทำนองของเพลง เพื่อสร้างความน่าสนใจต่อการแสดง และสื่ออารมณ์ที่ต้องการนำเสนอไปสู่ผู้ชม แบ่งการออกแบบเพลงและดนตรีประกอบ

4.5.1 การออกแบบเสียงและดนตรีครั้งที่ 1

นำเสนอในวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน 2555

องค์ที่ 1 คันทา เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก ดังแว่วมาพร้อมเสียงกระแสดมพัด ให้อารมณ์อ้างว้าง หว่าเหว เหมือนการค้นหาที่อาศัย ที่ทำกินของมนุษย์สมัยหินใหม่ ที่ต้องร่อนเร่ไปเรื่อยคล้ายไม่มีจุดหมายปลายทาง มีความยาวของเพลงประมาณ 7 นาที

องค์ที่ 2 ทำมาหากิน เพลงเริ่มมีจังหวะที่เร่งเร็วขึ้น พร้อมด้วยการนำเสนอลีลาของนักแสดงหญิงที่กำลังประกอบกิจวัตรในการทำกิน หลังจากนั้นทำนองเพลงเริ่มรุกร้า เร่งขึ้นตามอารมณ์ของนักแสดงที่ถ่ายทอดลีลาการตามล่าหาสัตว์เพื่อประทังชีวิต การแสดงในช่วงนี้ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

องค์ที่ 3 พิธีกรรม ท่วงทำนองดนตรีที่ช้า ล่องลอย มีมนต์ขลัง ถูกเลือกนำมาใช้ประกอบลีลาการเฝ้าวิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีความยาวประมาณ 3 นาที

ผู้ออกแบบเพลงและตัดต่อเสียงและดนตรี ได้แก่ นายณัฐฐันย์ กัณฑ์สุข

ปัญหาในการแสดง

ปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดจากเพลงในช่วงที่ 2 ของการแสดง เป็นเพลงที่บรรเลงทำนองไปเรื่อยไม่สามารถนับจังหวะได้ จึงทำให้เกิดปัญหาในการทำท่าให้พร้อมกัน นักแสดงจึงต้องเพิ่มการฝึกฝนลีลาพร้อมกับเสียงเพลงประกอบให้มากขึ้น เพื่อความแม่นยำในจังหวะเพลง

4.5.2 การออกแบบเสียงและดนตรีครั้งที่ 2

นำเสนอในวันเสาร์ที่ 7 เมษายน 2555

การพัฒนาเสียงและดนตรีจากการนำเสนอครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้พัฒนาการออกแบบเสียงและดนตรีจากการนำเสนอครั้งที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

1) เพิ่มความยาวของดนตรีในช่วงที่ 2 ให้มากขึ้นเพื่อจะได้เพิ่มรายละเอียดลีลาในการสร้างสรรค์ลีลาทำมาหากินของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ให้มากขึ้น

2) ผู้วิจัยได้ออกแบบเสียงร้องในช่วงการแสดงที่ 3 โดยให้นักแสดงเป็นผู้เปล่งเสียงด้วยตนเอง เพื่อสนับสนุนลีลาในการประกอบพิธีกรรม

ปัญหาในการแสดง

นักแสดงยังไม่กล้าเปล่งเสียงร้องออกมาได้เต็มที่และยังไม่สามารถสร้างสื่ออารมณ์อย่างที่คุณวิจัยต้องการ

4.5.3 เสียงและดนตรีที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

จากการพัฒนาการออกแบบเสียงและดนตรีในการนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปของการออกแบบเสียงและดนตรีสำหรับงานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ดังนี้

องค์ที่ 1 คันทา เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก ดังแว่วมาพร้อมเสียงกระแสมพัด ให้อารมณ์อ้างว้าง หว้าเหว เหมือนการค้นหาที่อาศัย ที่ทำกินของมนุษย์สมัยหินใหม่ ที่ต้องร่อนเร่ไปเรื่อยคล้ายไม่มีจุดหมายปลายทาง มีความยาวของเพลงประมาณ 7 นาที

องค์ที่ 2 ทำมาหากิน เพลงเริ่มมีจังหวะที่เร่งเร็วขึ้น พร้อมด้วยการนำเสนอลีลาของนักแสดงหญิงที่กำลังประกอบกิจวัตรในการทำกิน หลังจากนั้นทำนองเพลงเริ่มรุกร้า เร่งขึ้นตามอารมณ์ของนักแสดงที่ถ่ายทอดลีลาการตามล่าหาสัตว์เพื่อประทังชีวิต การแสดงในช่วงนี้ใช้เวลาประมาณ 18 นาที

องค์ที่ 3 พิธีกรรม ท่วงทำนองดนตรีที่ช้า ล่องลอย มีมนต์ขลัง ถูกเลือกนำมาใช้ประกอบลีลาการเฝ้าวิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในช่วงทำให้นักแสดงชายหญิงร่วมเปล่งเสียงเพื่อวิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้คุ้มครองชุมชนของตน มีความยาวประมาณ 4 นาที

4.6 การออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง

การออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่บริเวณลานหน้า ตึก1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถานที่สำหรับการแสดง โดยใช้แนวทางการแสดงแบบ Post – Modern Dance และ Site – specific Dance มาเป็นแนวทางในการเลือกใช้พื้นที่สำหรับแสดงในครั้งนี้

Post – Modern Dance คือ “Post - Modern Dance แนวคิดในการจัดการแสดงได้โดยไม่เลือกสถานที่ไม่จัดในโรงละคร แต่จัดในสถานที่ต่างๆ อาทิ สวนสาธารณะ โรงยิมส์ หลังคาอาคาร และให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า จะเดินอย่างไร ทำไมและที่ไหน” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 138)

Site – specific art หรือ ศิลปะเฉพาะที่ คือ งานศิลปะที่สร้างขึ้นบนตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจงที่ศิลปินจำค่านึงถึงสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างงานศิลปะประกอบการออกแบบและการสร้างตัวงานศิลปะเองด้วย ศิลปะเฉพาะที่ภายนอกมักจะเป็น สวนภูมิทัศน์ เกี่ยวข้องกับ “ศิลปะผสมสิ่งแวดล้อม” (Environmental art) เมื่อนำแนวคิดของศิลปะเฉพาะที่มาประยุกต์เข้ากับการแสดงแบบร่วมสมัย จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวไว้ว่า “Site-specific สำหรับการแสดงนาฏยศิลป์คือ นาฏยศิลป์เฉพาะที่เป็นเรื่องของพื้นที่ (Place) และสภาพแวดล้อม เป็นการแสดงที่ให้ความสำคัญกับสถานที่ โดยการออกแบบต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานที่ที่เลือกใช้ สีลาและสถานที่ต้องไปด้วยกัน ไม่ขัดแย้งหรือดึงดูความสนใจไปมากกว่ากัน ความเป็นเอกภาพ (Unity) ซึ่งการออกแบบการแสดงเป็นการออกแบบเพื่อสถานที่นั้นๆ ที่เดียว ไม่สามารถไปใช้กับสถานที่อื่นได้” (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

การนำแนวคิดแบบ Post – Modern และแนวคิดแบบ Site – specific art มาใช้ในการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่สำหรับการแสดงในครั้งนี้ว่า “การเลือกใช้สถานที่ในการแสดงแบบร่วมสมัย ศิลปินต้องการที่จะหลุดพ้นจากกรอบสี่เหลี่ยมในโรงละคร การสร้างสรรค์อย่างหนึ่งคือการเลือกใช้พื้นที่ภายนอกเป็น

เวทีสำหรับแสดง ถือว่าเป็นความสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555)

เมื่อได้ศึกษาแนวทางในการใช้พื้นที่ของการแสดงหลายประเภทและได้รับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้สถานที่แสดงนอกโรงละคร เป็นการพัฒนาการแสดง ทำให้ผู้วิจัยได้รู้จักการแก้ไขปัญหา ได้ออกแบบการแสดงเพื่อให้เข้ากับสถานที่ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อม เป็นการฝึกฝนทักษะในการออกแบบการแสดง อีกทั้งยังเป็นการนำนาฏศิลป์เข้าสู่ผู้ชม เป็นการประชาสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ทราบข่าวประชาสัมพันธ์หรือผู้ที่ไม่สนใจในงานนาฏศิลป์ ได้มีโอกาสชมและสัมผัสกับงานโดยตรง อาจจะเป็นการจุดประกายให้หันกลับมาชมงานประเภทนี้ในอนาคต อีกทั้งผู้วิจัยยังเห็นว่าควรใช้บรรยากาศโดยรอบโดยให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมชาติตามต้นกำเนิดของภาพเขียน จึงควรใช้บริเวณโล่ง กว้าง ตามข้อมูลของสถานที่ใกล้เคียงของภาพเขียน และเพื่อสะดวกในการแสดงลีลาและใช้พื้นที่ในการแสดงได้อย่างหลากหลาย

จากที่ผู้วิจัยได้ขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการออกแบบการแสดงคือ จิรายุทธ พนมรักษ์และสมชายโต วิทิตวงษ์ เกี่ยวกับข้อคำนึงถึงการออกแบบการแสดงนอกโรงละคร สามารถสรุปได้ว่า ข้อควรคำนึงถึงเมื่อจำเป็นต้องออกแบบหรือสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ที่จัดแสดงนอกโรงละครต้องคำนึงถึง หลักการดังนี้

- 1) เหมาะสมกับสถานที่
- 2) ใช้สถานที่ให้เป็นประโยชน์
- 3) ผู้ชมสามารถมองได้รอบทิศ
- 4) การแสดงเสริมสถานที่ สถานที่เสริมการแสดง
- 5) มีความเป็นเอกภาพ

ภาพที่ 63: สถานที่ที่ปรากฏภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม (ภาพเขียนสีอยู่มุมขวามือด้านบน)

(ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2555)

ภาพที่ 64: ช่องระหว่างโขดหินที่สามารถเข้าอาศัยได้ (ภาพเขียนสีอยู่มุมขวามือด้านบน) (ผู้วิจัย,

21 สิงหาคม 2555)

ภาพที่ 65: บริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้วิจัย, 10 เมษายน 2555)

ภาพที่ 66: การนำเสนอการแสดงบริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

4.7 การออกแบบแสงสำหรับการแสดง

แสง เป็นสิ่งที่จำเป็นในการแสดงงานนาฏยศิลป์ แสง สามารถสื่อสารและสร้างอารมณ์ให้กับลีลาในการแสดง การเลือกแสงให้เข้ากับบทการแสดงจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะแสงสามารถเน้นจุด ตำแหน่งของนักแสดง ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จะใช้แสงธรรมชาติเพื่อให้ความสำคัญกับพื้นที่การแสดงให้ใกล้เคียงกับสถานที่โล่งแจ้งของหุบเขาดังข้อมูลของสถานที่ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

4.8 อุปกรณ์สำหรับการแสดง

การออกแบบอุปกรณ์สำหรับการแสดง ต้องคำนึงถึงกิจกรรมในภาพเขียนและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในช่วงเวลาของภาพเขียน เพื่อนำเสนอความจริงที่เกิดอยู่ในช่วงเวลานั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญของสิ่งที่ปรากฏอยู่ในภาพเขียน แสดงออกมาโดยถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นในอดีตสู่ชนรุ่นหลังอย่างถูกต้องอย่างมีเหตุผล

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงเพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวทางในการเลือกใช้อุปกรณ์จากการนำข้อมูลปฐมภูมิ วัฒนธรรมท้องถิ่นและจากจินตนาการ และประสบการณ์ของผู้วิจัย มาวิเคราะห์และเลือกสรรจนได้อุปกรณ์มาใช้ประกอบการแสดงดังนี้

4.8.1 หม้อดินเผา

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในจังหวัดนครราชสีมาเองได้ปรากฏ โบราณวัตถุประเภทดินเผา อยู่มากมาย ถึงแม้ว่าจะไม่ปรากฏสิ่งเหล่านี้ในเขตภาพเขียนสีเขาจันทรงามเลย แต่ผู้วิจัยก็ได้เทียบเคียงเอาจากยุคสมัยที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งในภาพเขียนสีที่ปรากฏก็ปรากฏการอยู่รวมกันเป็นสังคมของมนุษย์แล้ว ดังนั้นชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณภาพเขียนสี หรือผู้ที่วาดภาพเขียนสีเอง คงมีส่วนเกี่ยวข้องกับเครื่องปั้นดินเผาอยู่แน่นอน

โบราณวัตถุประเภทดินเผา ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นต้นแบบในการหาอุปกรณ์ประกอบการแสดงในครั้งนี้ ได้นำข้อมูลมาจากแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท หลักฐานทาง

โบราณคดีในสมัยหินใหม่ มีอายุอยู่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกับภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ตั้งอยู่ในเขตตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีระยะทางห่างจากอำเภอสีคิ้วประมาณ 88 กิโลเมตร โบราณวัตถุประเภทดินเผาที่ค้นพบมากที่สุดที่แหล่งโบราณคดีแห่งนี้คือ ภาชนะดินเผาแบบคนโทปากแตร จัดได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของภาชนะดินเผาในสถานที่แห่งนี้ มีลักษณะคล้ายคนโทก้นกลมหรือเกือบกลม คอแคบสูง ปากบานออกมาก ผิวด้านนอกเคลือบด้วยโคลนสีแดง (Red Slip) ส่วนปาก คอและตัวด้านบนเป็นผิวเรียบ ภาชนะด้านล่างและส่วนก้นตกแต่งด้วยลายเชือกทาบนอกจากภาชนะประเภทดินเผาแบบคนโทปากแตร แล้วยังค้นพบ ภาชนะดินเผาแบบคนโทปากแตรมีเชิง , แบบพาน, แบบชามก้นตัด, แบบหม้อก้นกลม, แบบโอง, ภาชนะดินเผาทรงเตี้ย, แบบไห, แบบหม้อมุมมนก้นกลม

ภาพที่ 67: ภาชนะดินเผา ค้นพบที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (อัญชลี สันตุสอนและพรพรรณ หงสไกร, 2552: 64)

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลดังกล่าวแล้วจึงได้นำอุปกรณ์ดินเผาเพื่อนำมาประกอบการแสดง ดังนี้

ภาพที่ 68: ภาชนะดินเผา อุปกรณ์ประกอบการแสดง (ผู้วิจัย, 8 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 69: ภาชนะดินเผา อุปกรณ์ประกอบการแสดง (ผู้วิจัย, 8 พฤษภาคม 2555)

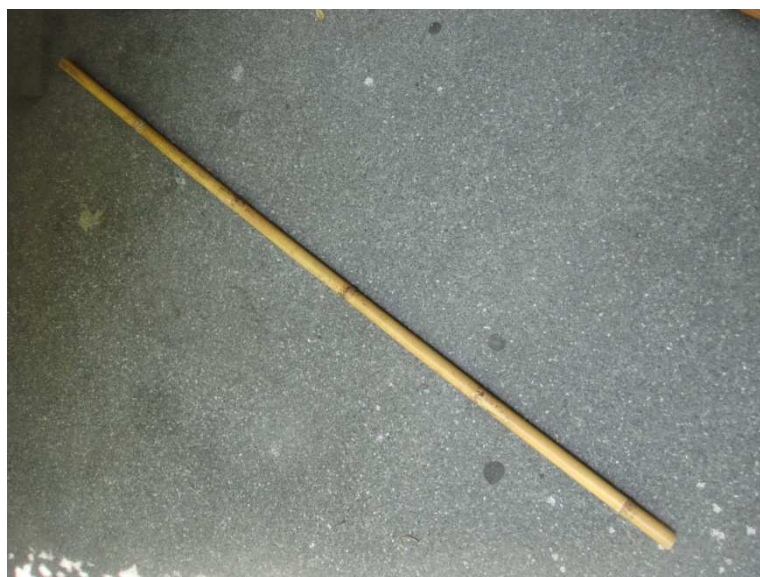
ภาพที่ 70: ภาชนะดินเผา อุปกรณ์ประกอบการแสดง (ผู้วิจัย, 8 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 71: นักแสดงใช้ลีลาประกอบภาชนะดินเผา (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

4.8.2 ลำไม้ไผ่

การออกแบบลีลาในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ผู้วิจัยได้ออกแบบการแสดงในช่วงที่ 3 ที่กล่าวถึงพิธีกรรมของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในการประกอบพิธีกรรมตามจินตนาการของผู้วิจัย ได้นำเอาลำไม้ไผ่มาใช้ประกอบลีลาด้วย ไม้ไผ่ (Bamboo) อยู่ในเขตป่าดิบแถบเส้นศูนย์สูตรของโลกมากกว่า 500,000 ปีมาแล้ว เกิดร่องรอยการใช้ประโยชน์จากไม้ไผ่ของมนุษย์ในประเทศไทยมาราว 6,000 ปีมาแล้วจากหลักฐานการเข้าเตื่อยของเครื่องมือหินประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเครื่องมือหินแบบมีปาก ยัดเข้ากับรูไม้ที่เจาะไว้ มีการใช้ประโยชน์ต่างๆของไม้ไผ่ในการประกอบเครื่องมือหินตัดแบบอื่นอีกมากมาย ไม้ไผ่ไม่ได้เป็นเพียงอุปกรณ์ในการทำมาหากินเท่านั้น ยังมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ ปรากฏในการเล่นต่างๆในวัฒนธรรมอีสาน ก็มีความเกี่ยวข้องกับไม้ไผ่ อาทิ การเล่นกระทบไม้ หรือการเดินสากของชาวไทแสก จังหวัดนครพนม และการเล่นตั่งบั้งของชาวไทใต้ จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การนำลำไม้ไผ่มาใช้ประกอบการแสดงนั้น คงเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ในการประกอบพิธีกรรมของชาวเขาจันทร์งาม ในอดีต

ภาพที่ 72: ลำไม้ไผ่, อุปกรณ์ประกอบการแสดง (ผู้วิจัย, 8 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 73: นักแสดงใช้ลำไม้ไผ่ประกอบการแสดง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 74: นักแสดงใช้ลำไม้ไผ่ประกอบการแสดง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

4.8.3 ฟางข้าว

ข้าวมีความสัมพันธ์กับคนไทย มาแต่สมัยอดีตกาล ปราบกฏภาพเขียนสีที่มีลักษณะคล้ายคนกำลังทำการถักทอ ปลูกข้าว ที่ภาพเขียนสีภูปลาร้า จังหวัดอุทัยธานี ทำให้แสดงให้เห็นว่าข้าวมีความเกี่ยวเนื่องกับมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว ในบริเวณที่ปราบกฏภาพเขียนสีเขาจันทร์งามเอง ในปัจจุบันก็มีการเพาะปลูกข้าวของชุมชนแถบนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกเอาฟางข้าวมาเป็นอุปกรณ์อีกชิ้นหนึ่ง ในการนำเสนอการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยนั้น ในช่วงของการทำมาหากิน โดยนำเอาฟางข้าวมามัดรวมกัน ขนาดพอเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 นิ้ว ให้นักแสดงหญิงเป็นผู้ใช้ประกอบการแสดง

ภาพที่ 75: ฟางข้าวที่มัดรวมกันใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง (ผู้วิจัย, 8 พฤษภาคม 2555)

4.9 นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดง

จำนวนของผู้แสดง ต้องดูให้มีความเหมาะสมกับขนาดของสถานที่ จากที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้พื้นที่ในการแสดงเป็นแบบนอกโรงละคร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ผู้แสดงเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เข้ากับสถานที่ นั่นคือ ลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและแนวคิดได้ออกแบบไว้ เพื่อการสร้างแสดงลีลานั้นเป็นการแสดงลีลาท่าทางที่บอกเล่าเรื่องราวเป็นหลักจึงต้องใช้นักแสดงเป็นหมู่ เป็นกลุ่ม ไม่ใช่นักแสดงเดี่ยว

4.9.1 จำนวนนักแสดง

ผู้วิจัยกำหนดใช้นักแสดงจำนวน 11 คน ประกอบด้วยนักแสดงชาย 6 คนและนักแสดงหญิง 5 คน โดยอ้างอิงจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามหมายเลขที่ 1 ในแถวที่ 1 ที่ปรากฏภาพที่สันนิษฐานว่าเป็นภาพมนุษย์ 10 คนและภาพสัตว์ 1 ตัว

ภาพที่ 76: ภาพเขียนสีเขาจันทรงาม หมายเลข1 (ผู้วิจัย, 21 สิงหาคม 2554)

4.9.2 ทักษะและความสามารถของนักแสดง

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกนักแสดงจากความสามารถ ทักษะในการแสดง นาฏยศิลป์ของนักแสดง ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดลีลาในการแสดงชุดนี้ ให้ออกมาในรูปแบบ นาฏยศิลป์ร่วมสมัย ดังนั้น นักแสดงควรจะสามารถในการแสดงประเภทนาฏยศิลป์ร่วมสมัย เคยมีประสบการณ์ร่วมแสดงงานแสดงประเภทนี้มาก่อนและเป็นบุคคลที่สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้และยอมรับคำติชมจากผู้วิจัย ผู้รู้และอาจารย์ที่ปรึกษาได้ ในการคัดเลือกนักแสดงผู้วิจัยยังได้นำแนวความคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ที่กล่าวไว้ใน บทความ เรื่อง “ความยั่งยืนของมนุษย์อาชีพนักเต้นรำ” ในหนังสือ “โครงการอบรมสัมมนาทางวิชาการด้านนาฏยศิลป์ เรื่อง “นาฏยศิลป์เพื่อห่มวลมนุษยชาติ” (Dance for All) ซึ่งเป็นบทความที่ได้รับการสนับสนุนจาก โครงการพัฒนาละครเพลง ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการคลังเตอริวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ ปีงบประมาณ 2554 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้เลือกนำบทความที่กล่าวถึงการเป็นศิลปิน นักเต้นรำที่ดีมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกนักแสดง โดยนำมาเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น คือ

- 1) ความเพียรพยายามฝึกฝน
- 2) ความคิดริเริ่มในการนำเสนอผลงานการแสดง
- 3) การสร้างความศรัทธาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน
- 4) ความสามารถหลากหลายในการนำเสนอผลงานการแสดง

จากแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ให้เข้ากับการคัดเลือกนักแสดงของผู้วิจัยดังนี้

ความเพียรพยายามฝึกฝน คือ นักแสดงที่ดีต้องมีความเพียรและพยายามฝึกฝน เมื่อได้รับการถ่ายทอดลีลาจากผู้วิจัยไปแล้ว ก็มีความเพียรที่จะฝึกฝนให้ท่านั้นเป็นไปตามที่ผู้วิจัยต้องการและเป็นในแนวทางเดียวกับนักแสดงคนอื่น

ความคิดริเริ่มในการนำเสนอผลงานการแสดง คือ ความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์ท่าทางและการนำเสนอลีลาของตนและการเข้าถึงอารมณ์ของการแสดง ซึ่งมีบางช่วงใน

การแสดงที่นักแสดงจะต้องคิดท่าทางเอง (Improvise) ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้นักแสดงได้แสดงลีลาที่หลากหลายแต่ยังคงอยู่ในแนวทางและอารมณ์เดียวกันกับเรื่องราวที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางของท่าทางและลีลาไว้แล้ว แต่รายละเอียดของลีลาบางครั้งนักแสดงต้องใช้ความสามารถของตนในการออกแบบลีลาเองด้วย

การสร้างควมศรัทธาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน คือ การศรัทธาในการแสดง ศรัทธาในบทบาทที่ตนเองได้รับ ด้วยการแสดงเพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงามนี้ผู้แสดงต้องรับบทบาทเป็น มนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังนั้นนักแสดงต้องศรัทธาในมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์และเชื่อมั่นว่าตนเองคือ มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความดีบ ความซื่อตรงในตัวเองไม่มีการปรุงแต่งเหมือนมนุษย์ในปัจจุบัน

ความสามารถหลากหลายในการนำเสนอผลงานการแสดง ตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวว่าการแสดงครั้งนี้เป็นการแสดงแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย ดังนั้นนักแสดงจำเป็นต้องมีทักษะการแสดงที่หลากหลาย ทักษะทางการแสดงที่ผู้วิจัยต้องการพบในตัวนักแสดงคือ ทักษะการแสดงนาฏศิลป์ไทย (Thai Classical Dance) ทักษะการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance) ส่วนทักษะการแสดงอื่นๆ เช่น บัลเลตต์ (Ballet) แจ๊ส (Jazz Dance) และพื้นฐานยี่ดหยุ่น (กิ้งตัว, ม้วนหน้า, ม้วนหลัง, ตีลังกา ฯลฯ) ก็เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการเช่นกัน

สรุปแล้วทักษะความสามารถของนักแสดงที่ผู้วิจัยต้องการคือ ความสามารถทางการแสดงแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยและนาฏศิลป์ไทยและมีความสามารถด้านการยี่ดหยุ่นตัวเป็นบางคน

4.10 การนำเสนองานนาฏศิลป์สร้างสรรค์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

การนำเสนองานนาฏศิลป์สร้างสรรค์เพื่อสื่อถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงาน โดยนำเสนอการแสดงต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการพัฒนาการแสดง

เป็นเวลา 2 ครั้งก่อนที่จะนำเสนอต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยมีรายละเอียดการนำเสนอแต่ละครั้งดังนี้

4.10.1 การนำเสนอครั้งที่ 1

นำเสนอครั้งที่ 1 วันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน 2555 เวลา 14.00 – 15.00 น. สถานที่บริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำเสนอ ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์จิรายุทธ พนมรักษ์ ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบการแสดง

รายละเอียด ผู้วิจัยได้นำเสนอการแสดง ในองก์ที่ 1 องก์ที่ 2 และองก์ที่ 3 เป็นเวลาในการแสดงประมาณ 25 นาที โดยมีนักแสดงในการนำเสนอจำนวน 7 คน เป็นนักแสดงชาย 5 คน นักแสดงหญิง 2 คน

องก์ที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอลีลาการค้นหาที่อยู่อาศัย ที่ทำกินของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยเริ่มต้นจาก ให้ผู้แสดงทำท่าหนึ่งโดยลอกเลียนท่ามาจากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม กลุ่มภาพหมายเลขที่ 1 หลังจากนั้นนักแสดงก็เริ่มขยับร่างกาย เหมือนภาพที่กำลังมีพลัง มีชีวิต และออกค้นหาที่อยู่อาศัย ลีลาในการค้นหาเป็นลีลาแบบชนเผ่า (Primitive)

องก์ที่ 2 นำเสนอการทำมาหากินของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยให้นักแสดงหญิงแสดงท่าทางสมมุติว่ามีหม้อน้ำ อุปกรณ์ในการทำกิน และใช้กิ่งไม้ประกอบท่าทางการแสดง หลังจากนั้นจึงเป็นการแสดงของนักแสดงชายที่แสดงลีลาการออกล่าสัตว์

องก์ที่ 3 เป็นลีลาการวิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ถูกถ่ายทอดผ่านนักแสดงหญิงด้วยลีลาที่เชื่องช้าและพลิ้วไหว

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอการแสดงต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการแสดงแล้ว ค้นพบข้อบกพร่องในการนำเสนอ สรุปได้ดังนี้

1) ลีลา

ควรเพิ่มท่าทางที่บอกเกี่ยวกับการทำมาหากินประเภท การประกอบเกษตรกรรม หรือการหาของป่าผลไม้เข้ามาด้วย

ลีลาของการมองหา โดยใช้ใบหน้า หันไปมา มีบ่อยครั้งเกินไป ควรสร้างสรรค์ลีลาอื่น ที่ให้ความหมายถึงการค้นหาแต่ไม่ใช่การมองเพียงอย่างเดียว

ท่าเดิน อาจจะเป็นการเดินแบบธรรมชาติสลับกับการเดินคอมพิวเตอร์แบบ มนุษย์ที่กำลัง พัฒนาจากสัตว์ ไม่ใช่การเดินที่ก้มตัวอยู่ตลอดเวลา

ปรับเปลี่ยนจังหวะในท่าม้วนหน้า ม้วนหลังให้ทำท่าเดิมแล้วสลับไปมาเพื่อสร้างความ น่าสนใจ

ควรจะมีลีลาการต้อนสัตว์หรือเลี้ยงสัตว์ เพราะสมัยนี้มนุษย์เริ่มมีการเลี้ยงสัตว์ แล้วตามหลักฐานที่ปรากฏ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ข้อ 2.4.5 และภาคผนวก ก.

2) จังหวะ

ควรเพิ่มลูกเล่นในการทำท่าประกอบเพลง อาจจะเป็นการปฏิบัติท่าเดิมซ้ำไปมา แต่ ปฏิบัติในจังหวะที่แตกต่างกัน ก็จะเพิ่มความน่าสนใจ

3) อุปกรณ์

ควรรหาอุปกรณ์การแสดงจริง จะดีกว่าการให้ผู้ชมจินตนาการเอง

4) การถ่ายทอดอารมณ์ของนักแสดง

ควรเพิ่มความดั้งเดิม (Primitive) ความเป็นมนุษย์ที่กำลังพัฒนาจากสัตว์ ให้มากกว่า นี้ เพื่อความน่าเชื่อถือในการแสดงตามช่วงเวลาของภาพเขียนสี

ปัญหา ในการนำเสนอการแสดงในครั้งที่ 1 ผู้สร้างงานเกิดปัญหาในการนำเสนอดังนี้

1) **นักแสดง** จำนวนนักแสดงยังไม่ครบตามจำนวนที่ผู้วิจัยต้องการ เพราะการ ฝึกซ้อมก่อนการนำเสนอในครั้งที่ 1 อยู่ในช่วงที่นักแสดงที่มาจากคณะศิลปกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ติดถาวรกิจ ต้องช่วยนิสิต ชั้นปีที่ 4 ของทั้ง 2 สถาบัน นำส่งการแสดงในรายวิชาสร้างงานนาฏศิลป์ จึงไม่สามารถมาฝึกซ้อมให้ผู้วิจัยได้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดปัญหาในการออกแบบลีลา การเว้นจังหวะและการแปรแถว ไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้

2) **สถานที่** ผู้วิจัยได้นำเสนอการแสดงครั้งที่ 1 บริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะเป็นลานโล่ง ไม่มีที่ปักสำหรับนักแสดงที่ยังไม่มีบทแสดง ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมื่อนักแสดงที่ไม่มีบทแล้ว และต้องเข้าไปเตรียมการแสดงอยู่ด้านข้างเพื่อให้พ้นสายตาผู้ชม เมื่อไม่ได้มีการฝึกซ้อมลีลาในการเข้า ออก ระยะเวลาใกล้ นักแสดงจึงต้องแก้ไขสถานการณ์เองโดยการคิดท่าต้นสด (Improvise)

ภาพการนำเสนอการแสดง ครั้งที่ 1

องค์ที่ 1 ค้นหา

ภาพที่ 77: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1 (ผู้วิจัย, 1 เมษายน 2555)

องค์ที่ 2 ท่ามหากิน

ภาพที่ 78: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1 (ผู้วิจัย, 1 เมษายน 2555)

ภาพที่ 79: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1 (ผู้วิจัย, 1 เมษายน 2555)

ภาพที่ 80: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1 (ผู้วิจัย, 1 เมษายน 2555)

องก์ที่ 3 พิธีกรรม

ภาพที่ 81: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 1 (ผู้วิจัย, 1 เมษายน 2555)

4.10.2 การนำเสนอครั้งที่ 2

นำเสนอครั้งที่ 2 วันเสาร์ที่ 7 เมษายน 2555 เวลา 14.00 – 15.00 น. สถานที่ บริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์วิทยุทธ พนมรักษ์ ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบการแสดง

รายละเอียด ผู้วิจัยได้นำเสนอการแสดง ในช่วงที่ 1 ช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 เป็นเวลาในการแสดงประมาณ 28 นาที โดยมีนักแสดงในการนำเสนอจำนวน 11 คน เป็นนักแสดงชาย 7 คน นักแสดงหญิง 4 คน อุปกรณ์ประกอบการแสดง ได้แก่ หม้อดินเผาจำนวน 3 ใบและลำไม้ไผ่ความยาว 1.5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 นิ้ว จำนวน 7 ลำ

การพัฒนาสู่การนำเสนอครั้งที่ 2 หลังจากที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการแสดงในการนำเสนอครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ค้นพบแนวทางในการพัฒนางานแสดงให้สมบูรณ์แบบ และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอ โดยมีรายละเอียดในการพัฒนาดังนี้

องค์ที่ 1 ผู้วิจัยได้เพิ่มท่าทาง ในการค้นหามากขึ้น ลีลาการเดินทางเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ สลับกันไปมา มีการเข้าออกและใช้ทิศทางในการเคลื่อนไหวที่มากขึ้น

องค์ที่ 2 ผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์ประกอบการแสดงมาใช้ในการนำเสนอในครั้งนี้ โดยให้นักแสดงหญิงถือหม้อน้ำดินเผา ผู้วิจัยได้เพิ่มลีลาท่าทางการประกอบกับหม้อดินเผาให้มากขึ้นและให้มีการเข้าออกตลอดเวลา ในช่วงที่นักแสดงชายแสดงลีลาล่าสัตว์ ในส่วนของนักแสดงชายผู้วิจัยได้เพิ่มการใช้จังหวะในการแสดงให้หลากหลาย มีการใช้ท่าซ้ำมากขึ้นแต่ใช้จังหวะที่ซ้ำและเร็วสลับกับการเปลี่ยนตำแหน่งในการแสดง

องค์ที่ 3 หลังจากให้นักแสดงหญิงแสดงลีลาพิธีกรรมบูชาฟ้าอยู่นั้น นักแสดงชายก็ออกมาดำเนินการแสดงพร้อมลำไม้ไผ่ ด้วยการกระทุ้งลำไม้ไผ่กับพื้น เพื่อให้เกิดเสียงและเป็นจังหวะ ในตอนท้ายผู้วิจัยให้นักแสดงทั้งหมดส่งเสียงพร้อมกับการบูชาฟ้า

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอการแสดงต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการแสดงแล้ว ค้นพบข้อบกพร่องในการนำเสนอแล้วกลับไปพัฒนาการแสดงและนำมาเสนอต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้สรุปคำแนะนำเป็นข้อได้ดังนี้

1) ลีลา

มีความเป็นชนเผ่า (Primitive) มากเกินไป

ควรหาลีลาการแสดงของท้องถิ่นเข้ามาเพิ่มเติม

เพิ่มเติมลีลาที่แสดงเป็นกลุ่มให้มากขึ้น

2) เทคนิคพิเศษ

ควรมีกุ่มควัน หรือกองไฟขนาดเล็กเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ

3) การถ่ายทอดอารมณ์ของนักแสดง

ควรให้นักแสดง แสดงออกทางหน้ามากกว่านี้

ปัญหา ในการนำเสนอการแสดงในครั้งที่ 2 ผู้สร้างงานเกิดปัญหาในการนำเสนอดังนี้

1) **นักแสดง** มีนักแสดงที่ฝึกซ้อมไปแล้ว 2 คนไม่สามารถมาส่งงานได้ ซึ่งไม่ได้แจ้งแก่ผู้วิจัยล่วงหน้า ทำให้ผู้วิจัยต้องแก้ไขรูปแบบการแปรแถวและท่าทางในบางส่วนทำให้การนำเสนอไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

2) **อุปกรณ์** การใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นครั้งแรกที่นักแสดงได้ใช้อุปกรณ์จริง จึงเกิดปัญหาขึ้นหลายอย่าง อาทิ หม้อดินเผามีน้ำหนักพอควร นักแสดงหญิงไม่สามารถถือเป็นเวลาานานได้, การกระทันจ่าไม้ไผ่ที่ยังไม่พร้อมกันเบะน้ำหนักของแรงที่กระทกลงไปยังไม่สม่ำเสมอและ ระดับของการถือจ่าไม้ไผ่เป็นต้น

3) **สีหน้าและจิตวิญญาณของนักแสดง** นักแสดงยังไม่สามารถเข้าถึงบทบาทของตนได้ การแสดงไม่ได้ออกมาจากภายใน สายตาของผู้แสดงยังไม่มั่นใจ อาจจะเพราะ ไม่มั่นใจใน

ลีลาและร่างกายไม่แข็งแรงเท่าที่ควร เพราะการนำเสนอติดกับการนำเสนอในชุดการแสดง โยคะ
ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งมีนักแสดงกลุ่มเดียวกันจำนวนหนึ่งทำให้เกิดอาการเหนื่อยล้า

ภาพการนำเสนอการแสดง ครั้งที่ 2

องค์ที่ 1 คันทา

ภาพที่ 82: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

ภาพที่ 83: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

องค์ที่ 2 ทำมหากิน

ภาพที่ 84: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

ภาพที่ 85: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

ภาพที่ 86: การนำเสนอกการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

ภาพที่ 87: การนำเสนอกการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

องค์ที่ 3 พิธีกรรม

ภาพที่ 88: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

ภาพที่ 89: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

ภาพที่ 90: การนำเสนอการแสดงครั้งที่ 2 (ผู้วิจัย, 7 เมษายน 2555)

4.11 สรุปบท

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเรียงลำดับตามหัวข้อต่างๆ นับตั้งแต่การออกแบบและพัฒนางานครั้งที่ 1 ไปจนถึงการออกแบบและพัฒนางานครั้งสุดท้าย และสรุปการวิเคราะห์คำถามงานวิจัย ในบทต่อไปซึ่งเป็นบทสุดท้ายผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง ผลงานจากการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย ผลงานการแสดงและแนวคิดของ “นาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม” และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัยต่อไปในอนาคต

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 อารัมภบท

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเรียงลำดับตามหัวข้อต่างๆ นับตั้งแต่การออกแบบและพัฒนางานครั้งที่ 1 ไปจนถึงการออกแบบและพัฒนางานครั้งสุดท้าย และสรุปการวิเคราะห์คำถามงานวิจัย ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง ผลงานจากการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย ผลงานการแสดงและแนวคิดของ “นาฏศิลป์สร้างสรรค์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม” ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัยต่อไปในอนาคต

5.2 ผลจากงานวิจัยแบบสร้างสรรค์เรื่อง “การสร้างสรรคานาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม”

หลังจากศึกษาข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ 6 ชนิดที่ใช้ในการวิจัยแบบสร้างสรรค์ในครั้งนี้ คือ การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินในการสำรวจความคิดและวัดผลการแสดงจากผู้ชม การจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้กับนักเรียนนาฏศิลป์ เกณฑ์มาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นงานวิจัยของ อาจารย์ ดร.วิษุตา วุธาติศย์ ตลอดจนสื่อสารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ผู้วิจัยได้ผลจากการวิเคราะห์ภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เกิดเป็นแนวทางในการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ขึ้นและนำเสนอต่อ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้ผลจากการวิจัยดังนี้

5.2.1 ผลงานแสดงนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอการแสดงในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ตามรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 หัวข้อ 4.10 ผู้วิจัยได้พัฒนางานแสดงให้สมบูรณ์แบบและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอ โดยมีรายละเอียดในการพัฒนาดังนี้

องค์ที่ 1 ผู้วิจัยได้เพิ่มท่าทางแบบนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานให้มีมากขึ้น โดยนำแม่ท่าที่ปรากฏในรำแม่บทอีสานและมวยโบราณมาใช้ในการออกแบบลีลา

องค์ที่ 2 ผู้วิจัยได้นำท่าทางการเดินในแบบนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานมาใช้ในการแสดงมากขึ้น และเพิ่มลีลาของนักแสดงหญิงให้มีมากขึ้น

องค์ที่ 3 ปรับเปลี่ยนการเข้า ออก ของนักแสดงให้มีความหลากหลายทั้งในด้านการใช้จังหวะทิศทาง และระดับของท่า

จากการพัฒนางานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ดังกล่าว ทำให้ได้ผลงานการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม มีแนวคิดในการแสดงดังนี้

แนวคิดการแสดง

“การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นการแสดง 3 องค์ โดยเริ่มองค์ที่ 1 การค้นหา ด้วยลีลาการเดินอย่างไรทิศทางและรวมตัวกันของกลุ่มนักแสดง แล้วจึงก้าวเดินไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อค้นพบที่อยู่อาศัยตามที่ต้องการ องค์ที่ 2 การทำมาหากิน นำเสนอลีลาประกอบอุปกรณ์การทำกินที่ปรากฏในภาพเขียนและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ใช้ลีลาประกอบอาชีพการทำมาหากินที่หลากหลาย การแสดงองค์ที่ 3 พิธีกรรม ถ่ายทอดผ่านนักแสดงหญิงด้วยลีลาการใช้แขนอ่อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สุดท้ายนักแสดงชายจัดองค์ประกอบเป็นวงกลมแสดงลีลาพร้อมอุปกรณ์ เพื่อวิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เมื่อผู้วิจัยได้แนวคิดในการแสดงแล้วจึงสร้างสรรค์การแสดงขึ้น โดยมีองค์ประกอบทางการแสดง ดังนี้

1. **บทบาทการแสดง** บทที่ใช้ในการแสดงแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 องค์ คือองค์ที่ 1 การค้นหา องค์ที่ 2 ทำมาหากิน และองค์ที่ 3 พิธีกรรม

2. **การออกแบบลีลา** ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการแสดง นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน นาฏศิลป์ร่วมสมัย และการเดินรำแบบดั้งเดิม มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ลีลาเพื่อความหลากหลายและสร้างลักษณะเฉพาะของลีลาในการแสดง โดยใช้ท่าทางที่เป็นธรรมชาติ ไม่มีการ

สร้างสรรค์ ประดิษฐ์ลีลาจนมากเกินไป เพื่อเป็นการสะท้อนถึงมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่กำลังพัฒนาจากสัตว์สู่ความเป็นมนุษย์

3. **การออกแบบเครื่องแต่งกาย** ในการออกแบบเครื่องแต่งกายนำเสนอความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด โดยนำเอาภาพเขียนสีที่เขาจันทรงามเป็นตัวตั้ง และออกแบบเครื่องแต่งกายให้คล้ายคลึงมากที่สุด โดยจะใช้วัตถุดิบที่ทำมาจากผ้าฝ้ายธรรมชาติผสมกับวัสดุที่ได้จากธรรมชาติ อาทิ เปลือกไม้ ใบไม้ ลูกไม้ และประดับด้วยเครื่องประดับที่ผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ

4. **การออกแบบเสียง และดนตรีสำหรับการแสดง** การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้ ใช้เสียงจากเครื่องดนตรีที่มาจาก เครื่องเป่าของชาวอีสาน เช่น โหวตและแคน มาเป็นส่วนประกอบในบทเพลงช่วงแรกผสมผสานกับเสียงเคาะไม้ เสียงกลอง และดำเนินด้วยทำนองเพลงแบบร่วมสมัย ในช่วงท้ายของการแสดง นักแสดงเปล่งเสียงร้องพร้อมกับการแสดงลีลา

5. **ออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง** ใช้แนวทางการแสดงแบบ Post – Modern Dance และการแสดงงานศิลปะแบบ Site – specific มาเป็นแนวทางในการเลือกพื้นที่สำหรับแสดงในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่บริเวณลานหน้า ตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถานที่สำหรับการแสดง

6. **การออกแบบแสงสำหรับการแสดง** ใช้แสงธรรมชาติเพื่อให้ความสำคัญกับพื้นที่การแสดงให้ใกล้เคียงกับสถานที่โล่งแจ้งของหุบเขาดังข้อมูลของสถานที่เขาจันทรงาม

7. **การออกแบบอุปกรณ์สำหรับการแสดง** อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์ หม้อดินเผา ถ้ำไม้ไผ่และฟางข้าวมาใช้ประกอบการแสดง

8. **นักแสดงที่ใช้สำหรับการแสดง** ใช้นักแสดงจำนวน 11 คน เป็นนักแสดงชาย 6 คนและนักแสดงหญิง 5 คน ผู้วิจัยกำหนดจำนวนนักแสดงโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับขนาดของสถานที่และแนวคิดในการแสดงที่ได้ออกแบบไว้ จากที่ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการแสดงเป็น

แบบนอกโรงละครและออกแบบการสร้างลีลาที่บอกเล่าเรื่องราวเป็นหลัก จึงต้องใช้นักแสดงเป็นหมู่เป็นกลุ่ม ไม่ใช่นักแสดงเดี่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ผู้แสดงเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังอ้างอิงจากภาพเขียนสีเขาจันทรงามหมายเลขที่ 1 (แถวหน้า) ที่ปรากฏภาพทั้งสิ้น 11 ภาพ

เมื่อผู้วิจัยได้ผลสรุปของการแสดงแล้วจึงนำเสนอต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ในวันพุธที่ 9 พฤษภาคม 2555 เวลา 11.00 – 11.30 น. สถานที่ บริเวณลานหน้าตึก 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีอาจารย์ ดร.วิชชุตา วุฑฒิตย์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สนใจเข้าชม ผู้วิจัยได้นำเสนอการแสดง ในช่วงที่ 1 ช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 เป็นเวลาในการแสดงประมาณ 28 นาที โดยมีนักแสดงในการนำเสนอจำนวน 11 คน เป็นนักแสดงชาย 6 คน นักแสดงหญิง 5 คน อุปกรณ์ประกอบการแสดง ได้แก่ หม้อดินเผาจำนวน 3 ใบและลำไม้ไผ่ ความยาว 1.5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 นิ้ว จำนวน 7 ลำและฟางข้าวมัดเป็นกำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 นิ้ว จำนวน 6 มัด

ภาพการนำเสนอการแสดงจริง

ภาพที่ 91: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 92: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 93: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 94: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 95: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 96: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 97: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 98: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 99: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 100: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 101: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 102: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 103: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 104: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 105: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 106: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 107: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 108: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 109: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 110: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 111: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 112: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 113: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 114: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

ภาพที่ 115: การนำเสนอการแสดงจริง (ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555)

5.2.2 แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสี

ผลจากงานวิทยานิพนธ์แบบสร้างสรรค์เรื่อง “การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม” นี้ นอกจากจะได้ผลงานการแสดงแล้ว ยังได้แนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดง ซึ่งสามารถแบ่งได้ตามองค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ ดังนี้

1) **บทการแสดง** บทการแสดงจะต้องทันสมัย และสามารถสื่อสารเรื่องราวของภาพเขียนที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอต่อผู้ชมได้ ผู้วิจัยได้แบ่งการแสดงออกเป็น 3 องค์ คือ องค์ 1 การค้นหา องค์ 2 การทำมาหากิน และองค์ 3 พิธีกรรม ซึ่งในเรื่องของการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ และทันสมัย

2) **การออกแบบลีลา** แนวคิดของลีลานาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ได้นำเสนอผ่านการแสดงนาฏยศิลป์ที่นำลีลาของ นาฏยศิลป์ร่วมสมัย นาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสานและการเต้นรำแบบดั้งเดิม มาสร้างสรรค์เป็นลีลาเพื่อแสดงถึงมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์

3) **การออกแบบเครื่องแต่งกาย** ใช้แนวคิดของเสื้อผ้าที่สมจริง โดยอ้างอิงจากภาพเขียนสีและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พร้อมด้วยข้อมูลจากสถานที่ที่ปรากฏของภาพเขียนในปัจจุบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องแต่งกายที่สมจริงและเป็นไปตามสภาพแวดล้อมของชุมชนในปัจจุบัน

4) **การเลือกเสียงและดนตรี** แนวคิดในด้านเสียงสำหรับนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม เป็นการนำเสนอถึงศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้เสียงของเครื่องดนตรีที่ทำจากธรรมชาติและเป็นเครื่องดนตรีที่พบเห็นได้จากธรรมชาติทั่วไป

5) **การออกแบบพื้นที่แสดง** แนวคิดในด้านพื้นที่แสดงใช้เวทีกลางแจ้งที่เปลี่ยนสถานที่ไปอย่างไม่จำกัด เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้ชมในทุกพื้นที่ และสร้างอิสรภาพให้เกิดกับงานช่วยให้การแสดงดูแปลกตาในทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนสถานที่แสดงอีก

6) **การออกแบบแสง** แนวคิดในการออกแบบแสงใช้แสงธรรมชาติที่ช่วยเสริมภาพของการแสดงที่เปลี่ยนไปตามเวลาและสถานที่ที่แสดง ทำให้การแสดงดูแปลกตาเปลี่ยนไปทุกครั้งขึ้นอยู่กับเวลาที่เปลี่ยนไป

7) การออกแบบอุปกรณ์การแสดง แนวคิดในการออกแบบอุปกรณ์ในการแสดง ได้นำเสนอผ่านอุปกรณ์ที่ปรากฏในภาพเขียนสี และอุปกรณ์ที่ปรากฏตามหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 หัวข้อ 4.8

8) นักแสดง แนวคิดในการใช้นักแสดงนำเสนอผ่านการใช้นักแสดงที่ต้องมีทักษะ ในหลายด้าน ทั้งทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ร่วมสมัยและการยืดหยุ่น เพื่อตอบสนอง ลีลาที่ได้ออกแบบไว้

5.2.3 ผลจากแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้นำให้ผู้ชมการแสดงผลงานการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จาก ภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม ในวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2555 นั้นสามารถสรุปออกเป็นค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

1. ผู้เข้าชมเพศหญิงมีจำนวนร้อยละ 60 เพศชายร้อยละ 40
2. มีผู้ชมอายุระหว่าง 26 ปีถึง 39 ปีเป็นจำนวนถึงร้อยละ 66 นอกนั้นเป็นผู้ที่อายุต่ำกว่า 26 ปีอีกร้อยละ 20 ส่วนที่เหลืออีก 14 เปอร์เซนต์คือกลุ่มผู้ชมที่อายุมากกว่า 39 ปี
3. ระดับการศึกษาของผู้ชมเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจำนวนร้อยละ 33 และเป็นผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโทบัณฑิตและระดับดุฎิบัณฑิตทั้งกำลังศึกษา หรือจบไปแล้วมีจำนวนถึงร้อยละ 41 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 26 เป็นผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี
4. ผู้ชมมีความรู้และทักษะเกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทยถึงร้อยละ 53 นาฏศิลป์ประเภทอื่นคือ นาฏศิลป์ตะวันตก อีกร้อยละ 14 และไม่มีความรู้และทักษะทางนาฏศิลป์เลย ร้อยละ 7
5. มีผู้ชมที่ได้รับการศึกษาและมีประสบการณ์ร่วมในการแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นเวลา 15 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 40
6. ผู้ชมที่มีประสบการณ์เคยแสดงระบำโบราณคดี ที่ได้รับแรงบันดาลใจหรือบอก เลียนท่าทางมาจากภาพเขียน ภาพสลักในสมัยประวัติศาสตร์เพียงร้อยละ 7 เท่านั้นผู้ชมส่วนมาก

ไม่ได้เข้าร่วมแสดงและเข้าชมเลยถึงร้อยละ 60 ส่วนอีกร้อยละ 33 ที่เหลือเคยชมการแสดงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพเขียนมาแล้ว

7. มีผู้ชมที่เคยชมการแสดงนาฏยศิลป์ที่สื่อถึงมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ คือการแสดงเกี่ยวกับชนเผ่าอะบอริจิน Aborigine ของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ร้อยละ 44 แต่ผู้ชมส่วนใหญ่ร้อยละ 66 ไม่เคยชมมาก่อน

8. ผู้ชมส่วนมากถึงร้อยละ 54 ไม่รู้จักภาพเขียนสีเขาจันทรงาม และร้อยละ 20 ไม่รู้จักภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์เลย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย

1) ผู้ชมร้อยละ 60 เห็นว่าหัวข้อในการวิจัยมีความน่าสนใจมาก และร้อยละ 40 มีความพึงพอใจกับหัวข้อในการวิจัย

2) เรื่องความแปลกใหม่ของหัวข้อวิจัย ผู้ชมร้อยละ 66 คิดว่ามีความแปลกใหม่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 44 คิดว่ามีความแปลกใหม่ในระดับพึงพอใจ

3) ความทันสมัยของหัวข้อวิจัย ผู้ชมมีความพึงพอใจมากที่สุดกับความทันสมัยของหัวข้อวิจัยเพียงร้อยละ 26 ส่วนที่เหลือ มีความพึงพอใจมาก ร้อยละ 74

4) หัวข้อในการสร้างสรรค์ตอบสนองความเป็นไทย ร้อยละ 40 ให้ความพึงพอใจมากที่สุด แต่ผู้ชมอีกร้อยละ 46 ให้ความพึงพอใจมาก ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14 ให้ความพึงพอใจปานกลาง

5) การพัฒนาหัวข้อการสร้างสรรค์ในอนาคต ผู้ชมร้อยละ 86 ประเมินให้ความพึงพอใจมากที่สุด และร้อยละ 14 ให้ความพึงพอใจมาก

จากการประเมินจากผู้ชมเกี่ยวกับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ในหัวข้อ การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงามนี้ สามารถพัฒนาหัวข้อต่อได้ในอนาคตซึ่งมีความแปลกใหม่และน่าสนใจอยู่ในระดับมาก แต่ยังไม่ตอบสนองของความทันสมัยและความเป็นไทยได้เท่าที่ควร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

1) ผู้ชมประเมินการสร้างสรรค์ในครั้งนี้อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดถึงร้อยละ 66 เกี่ยวกับความน่าสนใจของการสร้างสรรค์

2) ในเรื่องของการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่และทันสมัยก็เช่นกัน ผู้ชมให้การประเมินความพึงพอใจมากที่สุดถึงร้อยละ 60 ของผู้ชมทั้งหมด ในทางกลับกัน การตอบสนองของความเป็นไทยในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุดนี้ได้รับการประเมินความพึงพอใจมากที่สุดเพียงร้อยละ 40 และยังมีผู้ประเมินในระดับความพึงพอใจปานกลางร้อยละ 27 อีกด้วย

3) การแสดงลีลาเพื่อสื่อให้เห็นถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงามก็มีผู้ประเมินในระดับพึงพอใจมากที่สุดและพึงพอใจมาก ในระดับที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 53 และร้อยละ 47 ตามลำดับ

4) เวลาในการแสดงได้รับการประเมินในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 53 ซึ่งในจำนวนผู้ชมร้อยละ 47 ที่เหลือก็ประเมินในระดับความพึงพอใจมากและพึงพอใจปานกลางตามลำดับ

5) ในเรื่องความเหมาะสมของสถานที่แสดง ถึงแม้ว่าจะมีผู้ประเมินในระดับความพึงพอใจมากที่สุดและมีความพึงพอใจมาก รวมกันแล้วได้จำนวนร้อยละ 92 ก็ตามแต่ก็มีผู้ชมประเมินในระดับปานกลางอีกจำนวนร้อยละ 8 เช่นกัน

6) ในการประเมินจำนวน 10 หัวข้อเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ การประเมินเรื่องเครื่องแต่งกายได้รับการประเมินจากผู้ชมในระดับพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86 ของผู้ชมทั้งหมด

7) เพลงและดนตรีประกอบ ได้รับการประเมินในระดับพึงพอใจมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46

8) ความเหมาะสมของนักแสดงก็ได้รับการประเมินพึงพอใจมากที่สุดถึงร้อยละ 80

จากการประเมินดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า การสร้างสรรค์ในครั้งนี้สร้างความน่าสนใจ แปลกใหม่และทันสมัยในระดับที่น่าพึงพอใจต่อการตอบรับจากผู้ชม แต่การสร้างสรรค์ลีลาและเพลง เพื่อสื่อให้เห็นถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงามและตอบสนองของความเป็นไทยนั้น ยังอยู่ในระดับที่ไม่มากเท่าที่ควร การเลือกสถานที่และเวลาในการแสดงก็เช่นกันที่เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่ได้รับการประเมินไม่สูงเท่าการประเมินในหัวข้ออื่นๆ และสิ่งที่ผู้ชมให้การตอบรับเป็นอย่างดีในการ

สร้างสรรค์ครั้งนี้คือ ความเหมาะสมของเครื่องแต่งกายและการแสดงออกของนักแสดงที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาร่วมแสดงในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะจากผู้ชม

1. สถานที่ในการแสดงมีขนาดกว้างมากเกินไปและไม่มีกรอบสำหรับการชม ทำให้ผู้ชมขาดสมาธิในการชมบ้างบางครั้ง และหากหาสถานที่ที่มีความสมจริงมากกว่านี้ก็จะช่วยเสริมสร้างอารมณ์ในการชมมากยิ่งขึ้น
2. หากมีการนำภาพเขียนสีเขาจันทรงาม มานำเสนอพร้อมกับการแสดงจะช่วยให้สื่อถึงภาพเขาจันทรงามได้ยิ่งขึ้น

5.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการวิจัยในหัวข้อ “การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” ผู้วิจัยได้ค้นหาแนวทางในการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีในยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนได้แนวคิดในการสร้างสรรคงานแสดงประเภทนี้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ประเภทเดียวกันนี้ต่อไป ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยแบบสร้างสรรคในครั้งนี้ ไม่เพียงแต่ได้แนวทางในการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เพียงเท่านั้นแต่ยังเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นไปในแนวทางของงานวิจัยที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ได้รับประโยชน์อีกหลายประการ ได้แก่

- 1) เป็นการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยและสร้างสรรคเป็นผลงานนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยขึ้น โดยมีแนวคิดในการสร้างสรรคเป็นการบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ผ่านการแสดงทางลีลานาฏศิลป์ ปรากฏเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ได้แก่ การอพยพย้ายถิ่นฐานของมนุษย์ การค้นหาที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน การล่าสัตว์ การเดินจำและการประกอบพิธีกรรม เหตุการณ์ที่กล่าวแ่งไว้ด้วยความเชื่อและวัฒนธรรมที่อาจจะพัฒนามาเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์ในประเทศไทย ในปัจจุบันก็เป็นได้

2) **เป็นคำตอบของปัญหา** การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพเขียนหรือจิตรกรรมฝาผนัง ได้รับความสนใจสร้างสรรค์เป็นการแสดงไม่มากนัก การสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ที่ขาดหลักการและเหตุผลในการถ่ายทอดสาระ เรื่องราวที่แฝงอยู่ในภาพเขียนนั้นให้ออกมาเป็นผลงานทางนาฏศิลป์ให้เป็นที่ยอมรับจากผู้ชม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะภาพที่ปรากฏเป็นเพียงภาพเขียน ภาพวาด ภาพสลักหรือบางที่อาจเป็นเพียงรอยขูดขีด ที่ยากต่อการที่จะสันนิษฐานหรือจินตนาการออกมาได้ว่าเป็นภาพอะไร ทำให้เกิดการจินตนาการที่เกินเลยของผู้สร้างงาน การคาดเดาเรื่องราวแทนผู้สร้างภาพในอดีต อาจทำให้ส่งสารที่ผิดไปยังผู้ชม อาจทำให้เกิดการไม่ยอมรับหรือต่อต้านจากผู้ชม ทำให้การสร้างงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับภาพเขียน โดยเฉพาะภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้นไม่เป็นที่ยอมรับเท่าที่ควร นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากงานวิจัยฉบับนี้ทำให้ทราบถึงคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ผู้วิจัยต้องมีภูมิรู้เกี่ยวกับภาพเขียนและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังต้องมีคุณธรรมในการสร้างสรรค์งานที่ถูกต้องตามความเป็นจริงและหลักฐานที่เกิดขึ้น

3) **เป็นการค้นพบความรู้ใหม่** ความรู้ใหม่ที่ผู้วิจัยได้รับจากงานวิจัยในครั้งนี้คือการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ควรดำเนินกระบวนการไปในรูปแบบของงานวิจัย จะเป็นการช่วยให้งานนาฏศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้น มีความน่าเชื่อถือและตอบใจത്യตามความต้องการได้ อีกทั้งยังสามารถหาเหตุผลรองรับในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ด้วย ความรู้ใหม่อีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยได้รับคือ การออกแบบงานนาฏศิลป์จากการผสมผสานของนาฏศิลป์หลายแขนง ทั้งนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ร่วมสมัยและระบำอัฟริกา

4) **เป็นการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์** การนำแนวทางและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ สามารถนำไปต่อยอดและประยุกต์เข้ากับแนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ประเภทอื่นๆ ทั้งแนวทางในการนำเสนอ การจัดองค์ประกอบทางการแสดง อีกทั้งการนำลีลานาฏศิลป์หลายประเภทเข้ามารวมกันแล้วสร้างความสมดุลและความเหมาะสมต่อการแสดง

5) เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ งานสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ในครั้งนี้เปรียบเสมือนงานวิทยาศาสตร์ที่เริ่มต้นด้วยการตั้งปัญหา เกิดคำถามและทดลองเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหา การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งามก็เป็นการทดลองสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยขึ้น เพื่อหาคำตอบว่า หากต้องการจะสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสี ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งใดบ้างและควรมีแนวทางในการสร้างสรรค์งานอย่างไร อีกทั้งการเลือกนาฏศิลป์ร่วมสมัยเป็นแนวทางในการนำเสนอก็เป็นการทดลองให้ได้ทราบว่า เป็นนาฏศิลป์ประเภทที่สามารถสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมที่สุดแล้วหรือไม่

6) เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ การสร้างสรรค์ คือ การคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ไม่ใช่การลอกเลียนแบบ ผู้วิจัยได้นำภาพเขียนสีสมัยหินใหม่ มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลีลา โดยมีได้ลอกเลียนมาจากที่ใด ลีลาที่เลือกใช้ ได้นำทักษะกระบวนการแสดงของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน นาฏศิลป์ร่วมสมัยและระบำอัปรีกามาสร้างสรรค์ใหม่ด้วยจินตนาการของผู้วิจัยเอง อีกทั้งการสร้างสรรค์ในครั้งนี้ก็ได้ลบหลู่หรือทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏภาพเขียนสีเลย

7) เป็นข้อมูลสำหรับอนาคต การบันทึก รวบรวม เรื่องราวของภาพเขียนสีเขาจันทร์งามในครั้งนี้ เป็นอีกข้อมูลหนึ่งที่ช่วยบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไว้ ไม่ให้สูญหายไป เพื่อให้ผู้สนใจในภายหน้าได้ศึกษาและนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิงในโอกาสต่อไป อีกทั้งยังเป็นการริเริ่มและเป็นแนวทางให้ผู้สนใจสร้างการแสดงทางนาฏศิลป์ขึ้น ได้มีเอกสารทางวิชาการเป็นข้อมูลอ้างอิงในการสร้างสรรค์งานต่อไป

8) เป็นผลงานที่สร้างจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งามในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลาย อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกความรักใน

วัฒนธรรมและรากเหง้าบรรพบุรุษของตน ให้หวงแหนและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนาน

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาของผู้วิจัย ในการสร้างสรรค์ผลงานการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งามนี้ ผู้วิจัยหวังจะให้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานประเภทเดียวกันนี้แก่ศิลปินท่านอื่นๆ หากต้องการจะสร้างสรรค์งานที่เกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์แล้วนั้น สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง บนพื้นฐานของภูมิรู้ในทักษะทางนาฏศิลป์ที่เลือกมานำเสนอ ซึ่งการสร้างสรรค์งานแสดงนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงจิตสำนึกและมีคุณธรรมต่อการสร้างงาน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ศิลปากร, กรม. บ้านปราสาท แหล่งโบราณคดีอีสานล่าง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมานพิมพ์, 2534.

ศิลปากร, กรม. ผ้าจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมานพิมพ์, 2534.

ศิลปากร, กรม. ศิลปะถ้ำในอีสาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2532.

ศิลปากร, กรม. ศิลปะถ้ำเขาจันทร์งาม นครราชสีมา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2532.

ศิลปากร, กรม. รวมงานนิพนธ์ของ นายอาคม สายาคม. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2525.

กิตติกร นพอุดมพันธ์. หัวหน้าภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนประสานมิตร, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2555.

คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. ศิลปวัฒนธรรมไทย เล่ม 7 นาฏดุริยางคศิลป์ไทย กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2525.

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ. การแต่งกาย: วิวัฒนาการจากอดีตสู่ปัจจุบัน เล่ม 1. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2543.

เจนจิรา เบญจพงษ์. คนติดต้อ “ผี” ผ่าน “เครื่องดนตรี” ในสังคมดึกดำบรรพ์ของอุษาคเนย์. เพลงดนตรี 16, 10(2554): 26.

จิรายุทธ พนมรักษ์. ผู้เชี่ยวชาญนาฏยศิลป์ไทยและนาฏยศิลป์ร่วมสมัย, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555.

จำเรียง ภาวจิตรและ เฉลิมศรี ธรรมบุตร แปลและเรียบเรียงจากหนังสือ Man: His First Million Years by Ashley Montagu. มนุษย์; ชีวิตในโลกล้านปีแรก (มานุษยวิทยาเบื้องต้น). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

ชัยณรงค์ ต้นสุข. นาฏยประดิษฐ์การแสดงพื้นบ้านของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2549.

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. การวิจัยทางศิลปะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ชาร์ลส ไฮแอมและ รัชนี ทศรัตน์. สยามเด็กดำบรรพ์ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิเวก, 2542.

ชิน อยู่ดี. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2513

ไชยยศ จันทรานิตย์และคณะ. โครงการวิจัย การสร้างกระบวนการในการวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550

ธนิช เลิศชาญฤทธิ แปลจาก เคนเนท แอล. มนุษย์โบราณ ภาค 1 กำเนิดมนุษย์และสังคมนักเก็บของป่า – ล่าสัตว์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2553.

ธิดา สาระยา. เมืองพิมาย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2535.

ธิตีมา พิทักษ์ไพโรจน์. ประวัติศาสตร์ยุคโบราณ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2518.

นพวัฒน์ สมพันธ์. สี่เขียนภาพผนังถ้ำ ยุคโบราณในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี.กราฟิคดีไซด์และการพิมพ์ จำกัด, 2545.

นราพงษ์ จรัสศรี. ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

นราพงษ์ จรัสศรี. หน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2555.

นราฤทธิ์ เอี่ยมศิริ. ผู้ก่อตั้ง บริษัท ดีอาร์ซี จำกัด, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2555.

นวลรวี จันทร์ลุน. อดีตอาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2555.

นิพนธ์ วรรณมรินทร์. ผู้ก่อตั้ง บริษัท บางกอกวาไรตี้แดนซ์ (Bangkok Variety Dance), สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2555.

ปรานี วงษ์เทศ. สังคมและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2543.

พรทิวี พึ่งรัศมี และมิตชูลิโอะ อิคเคะ. สีและการเห็นสี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

พัฒนีย์ ชันธกาญจน์. ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่เขาจันทร์งาม อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา. สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต (โบราณคดี) คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2522.

พิสิฐ เจริญวงศ์. ศิลปะถ้ำในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิกตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2531.

ภารกิจการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). รายงานการสัมมนา เรื่อง “การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเผยแพร่ผลงานวิจัยของนักวิจัยชาวต่างประเทศด้านโบราณคดีในจังหวัดนครราชสีมา” วันที่ 21 – 23 มกราคม 2552 ณ โรงแรมดุสิตปรีนเซส โคราช จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนและสนับสนุนการวิจัย, 2552.

ภูริตา เรืองจิรยศ. แนวคิดการสร้างสรรค์ระบำจากข้อมูลศิลปกรรมขอมโบราณ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551.

ยุทธศิลป์ จุฑาวิจิตร. การฟ้อนอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษร
เจริญทัศน์, 2525

วรรณณิกา นาโสก. พัฒนาการฟ้อนกลองต๋ม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551.

วิษุตา วุฑาพิศย์. อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2555.

วิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์. ประธานโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏนครราชสีมา และหัวหน้าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2555.

สถาพร สนทอง. นาฏศิลป์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ กรมศิลปากร, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2555.

สมชาย ไตวิทิตวงษ์. ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ร่วมสมัย, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2555.

สมัย สุทธิธรรม. อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาคารพิมพ์, 2546.

สันต์ ท. โกมลบุตร แปลจาก จดหมายเหตุลาลูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม เขียนโดย มอลซีเออร์ เดอ
ลาลูแบร์. มหรสพ 3 อย่างของชาวสยาม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, 2548.

สิริธร ศรีชลาคม. นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย: การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยผสมกับนาฏศิลป์สากล
ขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2510 – 2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สุชาติ เกาทอง. หลักการทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์, 2521.

สุด แสงวิเชียร. เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ, 2507.

สุรัตน์ จงดา. พ่อนผีฟ้านางเทียม: การพ่อนรำในพิธีกรรมและความเชื่อของชาวอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541.

สุรียา สมทศุบัติ และคณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. รายงานการวิจัยเรื่อง วิธีคิดของคนไทย: พิธีกรรม “ช่วงผีพ่อน” ของ “ลาวข้าวเจ้า” จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ: บริษัท สมบูรณ์การพิมพ์ จำกัด, 2540.

อมรรัตน์ เรืองพระยา. อดีตอาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ไทย, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2555.

อัญชลี สีนุสสอนและ พรพรรณ หงสไกร. คนก่อนประวัติศาสตร์บนดินแดนไทย, กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต, 2552.

ภาษาอังกฤษ

Naraphong Charassri. Narai Avatar: Performing the Thai Ramayana in the Modern World.

Thailand: Amarin Printing, 2007.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และหลักฐานที่ค้นพบ

มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

เรื่องราวของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยได้รับการศึกษาและค้นคว้าต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายปี ทั้งโดยนักมานุษยวิทยา นักโบราณคดี นักโบราณชีววิทยา นักธรณีวิทยา ฯลฯ ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ คนไทยที่ริเริ่มศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ในประเทศไทยคนแรก คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ นับว่าพระองค์เป็นปฐมมาจารย์วิชาก่อนประวัติศาสตร์ของไทย การศึกษาค้นคว้าได้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2474 จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังมีการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง

ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน ได้มีร่องรอยปรากฏการอาศัยของมนุษย์เป็นเวลานานถึง 500,000 ปี (สุด แสงวิเชียร, 2507: 1) จากหลักฐานทางโบราณคดี เป็นการค้นพบโบราณวัตถุสำคัญ ที่จังหวัดลำปาง เป็นหินกรวดแม่น้ำจำนวนหนึ่ง ภายในนั้นปรากฏเป็นเครื่องมือหินกะเทาะจำนวน 3 ชิ้น เป็นเหตุให้นักวิชาการเชื่อว่าบริเวณนั้นอาจเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์กลุ่ม โฮโม อีเรกตัส (Homo erectus) แต่ก็ยังไม่ได้ค้นพบซากมนุษย์แต่อย่างใด

สำหรับหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับมนุษย์ที่นักโบราณชีววิทยาได้ค้นพบ บนผืนแผ่นดินไทยที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในขณะนี้ คือ ฟันกรามด้านบนขวาของมนุษย์หนึ่งซึ่งปะปนอยู่กับฟอสซิลของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม ที่ถ้ำวิมานนาคินทร์ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ฟันซี่นี้มีอายุประมาณ 180,000 ปีมาแล้ว ลักษณะของฟันคล้ายคลึงกับฟันของมนุษย์โฮโม อีเรกตัส ที่เคยพบจากประเทศจีนและอินโดนีเซีย นับได้ว่าฟันซี่นี้เป็นหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษย์ดึกดำบรรพ์ในประเทศไทย

ในการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์โบราณ หรือมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในแต่ละประเทศจะมีการแบ่งสมัยแตกต่างกันออกไปตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในประเทศนั้นๆ

สำหรับประเทศไทยได้จัดแบ่งยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็น 4 สมัย (นางพงา สุขวนิช, 2527: 7) ตามรูปแบบการดำรงชีวิต ดังนี้

1. **สมัยหินเก่า (Paleolithic Period)** มีอายุระหว่าง 500,000 – 10,000 B.C. (B.C. คือ Before Christ (สุด แสงวิเชียร, 2517:1)) มนุษย์ในยุคหินเการู้จักทำเครื่องมือสำหรับดำรงชีวิต เป็นเครื่องมือที่ทำจากหิน เช่น หินกรวดแม่น้ำ โดยทำขึ้นอย่างหยาบๆ ยังไม่มีการขัดหินให้ ประณีต เรียบร้อย มีเครื่องมือหลายประเภทที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยหินเก่า เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ ขวานกำปั้น, เครื่องมือหินกะเทาะ มนุษย์ในสมัยหินเก่า มีการดำรงอยู่เป็นแบบเร่ร่อน ติดตามฝูงสัตว์ไปตามที่ต่างๆ และพักอยู่ ณ ที่มีอาหาร เมื่อใดที่อาหารหมดก็เคลื่อนย้ายไปยังที่ใหม่ ที่พักอาศัยชั่วคราว คือ ถ้ำและเพิงผา

ภาพเครื่องมือหินกะเทาะ จัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (อัญชลี สินธุสอนและ พรพรรณ หงสไกร, 2552: 54.)

2. **สมัยหินกลาง (Mesolithic Period)** เป็นช่วงสั้นๆระหว่าง ยุคหินเก่าไปสู่หินใหม่ มีอายุประมาณ 10,000 – 6,000 B.C. (สุด แสงวิเชียร, 2517:6)มนุษย์เริ่มรู้จักการเพาะปลูกและสะสมอาหารแทนการแสวงหาอาหารแบบยุคหินเก่า

3. **สมัยหินใหม่ (Neolithic Period)** มีอายุประมาณ 6,000 – 4,000 B.C. (สุด แสงวิเชียร, 2517:6)วัตถุที่มนุษย์ใช้ยังคงเป็นเครื่องมือที่ทำจากหิน แต่มีความประณีตมากขึ้น มีการขัดให้แหลมคมและรู้จักการทำด้ามขึ้นใช้ รู้จักทำเครื่องปั้นดินเผา เริ่มรู้จักเอาชนะธรรมชาติ ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การค้นพบสำคัญของมนุษย์ในยุคนี้ก็คือ การกสิกรรม

ได้แก่การทำนาและเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ทั้งเพื่อใช้เป็นอาหาร และใช้เป็นแรงงาน สัตว์ที่มนุษย์นำมาเลี้ยงแรกๆ คือ สุน์ข ต่อมาก็มี วัว ควาย แกะ แพะ หมู และมีการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตจากสภาพเร่ร่อน แสวงหาอาหาร มาเป็นอยู่กับที่ สร้างที่อยู่อาศัยขึ้น และสะสมอาหารไว้กินนานๆ ที่อยู่อาศัยมักเป็นเนินดินเตี้ยๆ เริ่มมีระเบียบของสังคมเพราะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และเริ่มรู้จักการสร้างอารยธรรม แหล่งอารยธรรมยุคหินใหม่ที่เจริญมากที่สุดในโลก ได้แก่บริเวณตะวันออกกลาง คือบริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์ และลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส และบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ฉติมา พิทักษ์ไพรวรรณ, 2518: 11)

ภาพเครื่องมือหินขัด จัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (อัญชลี สันธูสอนและ พรพรรณ หงส์ไกร, 2552: 54.)

4. สมัยสำริดและโลหะ (Bronze and Iron Period) เริ่มเมื่อประมาณ 4,000 – 1,500 B.C. (สุด แสงวิเชียร, 2517:6) เป็นยุคที่มนุษย์เริ่มเอาแร่ธาตุมาใช้และผสมจนได้โลหะชนิดใหม่ที่มีคุณสมบัติดีขึ้น นั่นคือ การค้นพบแร่ทองแดงโดยแยกแร่ทองแดงออกจากหิน และต่อมาได้รู้จักผสมทองแดงและดีบุกเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นสำริดขึ้น การค้นพบโลหะทำให้มนุษย์ได้รู้จักแบ่งงานกันทำ เกิดการแลกเปลี่ยนสิ่งของจากมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่ไม่มีโลหะก็นำสิ่งที่ตนมี

ไปแลกกับโลหะ ทำให้เกิดสังคม ดินแดนที่เป็นศูนย์กลางผลิตสำริด ได้แก่บริเวณ ต.บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี

ภาพเครื่องมือสำริดและเหล็ก จัดแสดงที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท จังหวัดนครราชสีมา (อัญชลี สันธูสอนและ พรพรรณ หงสไกร, 2552: 28)

การค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีที่พิสูจน์ได้ว่า ปรากฏการอยู่อาศัยของมนุษย์ในสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย เป็นมนุษย์ในยุคหินเก่า เป็นเครื่องมือหินกะเทาะจากหินกรวด ของมนุษย์แถบริมแม่น้ำ ค้นพบครั้งแรกในปี พ.ศ. 2474 ที่ริมแม่น้ำแควน้อย ตำบลบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี โดยศาสตราจารย์ฟริทซ์ สวารซิน ลักษณะของเครื่องมือที่พบเป็นแบบหินกะเทาะอย่างหยาบๆและง่าย ซึ่งศาสตราจารย์ฟริทซ์ สวารซิน ได้สรุปความเห็นไว้ว่า เครื่องมือหินกะเทาะที่พบนั้นเป็นเครื่องมือของพวกล่าสัตว์ และเก็บพืชผลไม่เป็นอาหาร ยังไม่รู้จักการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูก (ชิน อยู่ดี, 2513: 17) ต่อมาในปี พ.ศ. 2486 – 2487 ดร.เอชอาร์ฟัน เฮเกอเรน นักโบราณคดีชาวสวิส ซึ่งถูกจับเป็นเชลยศึกและถูกส่งมาสร้างทางรถไฟที่ จังหวัดกาญจนบุรี ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ค้นพบเครื่องมือหินกรวดที่ริมแม่น้ำแควน้อย เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สงบลง ดร.เอชอาร์ฟัน เฮเกอเรนได้ส่งเครื่องมือหินเหล่านั้นให้กับพิพิธภัณฑสถาน Peabody มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่อมาศาสตราจารย์โมเวียส แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ได้วิเคราะห์เครื่องมือหินเหล่านั้นว่า เป็นเครื่องมือแกนหิน (Core) ทำจากหินกรวด ทำขึ้นเพื่อใช้สับ ตัด (Chopper tool) เครื่องมือหินเหล่านี้กะเทาะหน้าเดียว ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 นายคาล จี ไฮเกอร์ ศิษย์ของศาสตราจารย์โมเวียส ได้ร่วมมือกับกรมศิลปากร ทำการสำรวจจนพบเครื่องมือหินกะเทาะจำนวน 104 ชิ้น (ชิน อยู่ดี, 2513: 32)

การขุดค้นเพื่อหาหลักฐานทางโบราณคดีในประเทศไทย ได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเรื่อยๆ จนกระทั่งปัจจุบัน ได้พบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์กระจัดกระจายตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วทั้งประเทศไทยและเป็นการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

การตั้งถิ่นฐานและร่องรอยที่ค้นพบของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในจังหวัด นครราชสีมา

ที่ราบสูงโคราชครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขนาดเนื้อที่ 1 ใน 3 ของประเทศไทย มีเนื้อที่มากถึง 106,000,000 ไร่ ประชากรในปัจจุบันร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์และหม่อนไหม แม้ว่าในปัจจุบันสภาพภูมิประเทศจะทำให้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาเรื่องดินและน้ำทำให้เกิดความแห้งแล้งปรากฏอย่างชัดเจน แต่หากศึกษาจากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏแล้ว ยืนยันได้ว่า ตลอดระยะเวลาหลายพันปีในอดีต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเคยเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมของมนุษย์ชาติแห่งหนึ่งของโลกไม่ว่าจะเป็นการสำรวจจากภาพถ่ายทางอากาศ หรือการขุดทดสอบในบริเวณต่างๆตลอดจนการขุดเป็นบริเวณกว้างในท้องที่หลายแห่ง นักโบราณคดีได้พบหลักฐานของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ มีการอยู่อาศัยต่อกันมาหลายยุคหลายสมัยตลอดระยะเวลาอันยาวนาน หลักฐานต่างๆที่ค้นพบนอกจากจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือเป็นซากกระดูกของมนุษย์เองแล้ว ลักษณะของสภาพแวดล้อมในปัจจุบันยังเป็นข้อสนับสนุนประการสำคัญ อาทิ ลักษณะเนินดินและบึงโบราณ ที่มักจะพบอยู่ใกล้ๆแหล่งชุมชนที่ขุดพบเสมอ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นก้นกะทะหรือแอ่งใหญ่ 2 แอ่ง ทางตอนเหนือมีชื่อเรียกว่าแอ่งสกลนครและทางตอนใต้มีขนาดใหญ่กว่า คือ แอ่งโคราช ในแอ่งโคราชพบหลักฐานการอาศัยของมนุษย์ในสมัยก่อนยุคสัมฤทธิ์เพียงที่เดียวคือ แหล่งขุดค้นบ้านโนนวัด อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอยู่ในระหว่างการขุดค้นเพื่อหาหลักฐานทางโบราณคดี ส่วนในแอ่งสกลนครมีแหล่งโบราณคดีสมัยหินใหม่มีอายุราว 4,300 ปีมาแล้ว ได้รับการกล่าวขานไปทั่วโลกอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยึดจักกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ แหล่งขุดค้นบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี,

แหล่งขุดค้นโนนนกทา ตำบลบ้านโคก อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น, แหล่งขุดค้นบ้านโนนเก่า
น้อย อำเภอภูมทาวปี จังหวัดอุดรธานี

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2538: 9) ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ปรางค์
แหล่งโบราณคดีเป็นจำนวนมาก กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการศึกษา ปกป้อง และ
อนุรักษ์แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน การศึกษาและอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดนครราชสีมา
การป้องกันรักษาโบราณสถาน ได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ
โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2477 แต่การศึกษาด้านโบราณคดี
ในเขตจังหวัดนครราชสีมาในระยะแรก ได้กระทำกันมาก่อนหน้านั้นเป็นเวลานานแล้ว เป็นการ
สำรวจทางโบราณสถานของชาวตะวันตก ซึ่งมีนักสำรวจต่างชาติหลายท่านที่ให้ความสนใจและ
เข้ามาทำการสำรวจในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา อาทิ อองรี มูโอต์, เอเตียน เอโมนิเยร์, ลูเนต์ เดอ
ลาจองกิแยร์ สำหรับนักวิชาการชาวไทยบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ สมเด็จพระยาตากษานนภาพ
ทรงนิพนธ์บทความเรื่อง เมืองนครราชสีมา ในหนังสือ เที่ยวตามทางรถไฟและรวมเรื่องเมือง
นครราชสีมา เอกสารฉบับนี้กล่าวถึง ประวัติของเมืองนครราชสีมา ตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5
และได้กล่าวถึงโบราณสถาน ปราสาทหินพิมาย ที่ท่านได้มาสำรวจเอง

ในปีพ.ศ.2497 กรมศิลปากรดำเนินโครงการสำรวจขุดแต่งโบราณสถาน ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีจุดประสงค์เพื่อบันทึกข้อมูลโบราณสถานให้ถูกต้อง มีการแบ่งประเภท
ของโบราณวัตถุสถาน เช่น เมืองโบราณ ปราสาท สถูปเจดีย์ พระพุทธรูปและเทวรูป ใบเสมาและ
ศิลาจารึก การเลือกพื้นที่สำรวจพิจารณาจากความสำคัญของโบราณสถานและประเด็นทาง
วิชาการในเรื่องแหล่งที่ตั้งของมหารัชมังคลาจารย์ ซึ่งนักวิชาการเชื่อกันว่ามีถิ่นฐานอยู่บริเวณภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยเลือกสำรวจบริเวณอำเภอสูงเนิน
อำเภอพิมาย และอำเภอปักธงชัย โบราณสถานที่ปรากฏในรายงานการสำรวจ เช่น เมืองเก่า
ปราสาทโนนกู่ ปราสาทเมืองแขก เมืองเสมา ปราสาทนาแค ปราสาทบึงคำ ปราสาทถนนหัก วัด
หน้าพระธาตุ ถ้ำวัวแดง เป็นต้น

ในระหว่างปี พ.ศ. 2520-2530 กรมศิลปากรได้จัดตั้งโครงการโบราณคดีภาค ตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโครงการโบราณคดีประเทศไทย และเป็นโครงการสำรวจแหล่งโบราณคดี การสำรวจแหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครราชสีมาพบแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น ในลักษณะของชุมชนโบราณประเภทที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบเนินดิน ที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก เช่นแหล่งโบราณคดีบ้านหลุมข้าว บ้านปราสาท บ้านเมืองไผ่ บ้านสุกร เมืองโบราณบ้านตะคุ บ้านเสมาใหญ่ บ้านกระเบื้อง บ้านเมืองสูง บ้านไร่ เป็นต้น การขุดค้นเพื่อศึกษาถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับมนุษยยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในจังหวัดนครราชสีมา ได้ทำการสำรวจหลายครั้งและหลายสถานที่กระจายออกไปตามเขตอำเภอต่างๆ เช่น

บ้านปราสาท แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ตั้งอยู่ในเขตตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้เริ่มดำเนินการขุดสำรวจ ศึกษาโดยกรมศิลปากรเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2526 ภายในบริเวณพื้นที่บ้านปราสาท บ้านโตนด เนินอุโลกและบ้านทองหลาง ทำการขุดค้นทั้งสิ้น 3 ครั้ง สภาพภูมิศาสตร์เป็นเนินดินรูปร่างเกือบจะเป็นวงรี พื้นที่โดยรอบเป็นทุ่งนา สวนผักและต้นตาล ด้านทิศเหนือติดกับลำธารปราสาทซึ่งเป็นลำธารที่แยกมาจากลำสะแทด ซึ่งเป็นธารน้ำที่แยกมาจากแม่น้ำมูล เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อชุมชนเพราะมีน้ำไหลตลอดปี มีตำนานที่เกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านธารปราสาทว่า ในอดีตมีการแข่งขันสร้างปราสาทหินระหว่าง ปราสาทหินพิมาย อำเภอพิมาย ปราสาทหินพนมวัน อำเภอเมืองและปราสาทแห่งนี้ในอำเภอโนนสูงแห่งนี้ โดยตกลงกันว่าหากปราสาทใดสร้างเสร็จก่อนให้ปล่อยโคมเป็นสัญญาณ ฝ่ายพิมายยังสร้างปราสาทไม่เสร็จแต่ปล่อยโคมลงที่อื่น เมื่อฝ่ายบ้านปราสาทเห็นดังนั้นจึงยกปราสาทที่กำลังสร้างอยู่ของตนทิ้งลงแม่น้ำแห่งนี้ จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน ปัจจุบันชาวบ้านก็ยังเชื่อกันว่าภายใต้ลำธารนี้มีปราสาทอยู่ภายใต้แม่น้ำ เมื่อวันใดที่น้ำลดก็เห็นปราสาทอยู่ด้านล่าง

จากการขุดสำรวจแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทนี้ได้พบโบราณวัตถุและโบราณสถานจำนวนมากมายมีระยะเวลาต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาถึงยุคทวารวดีตามลำดับ สามารถแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

โบราณวัตถุ

โบราณวัตถุประเภทดินเผา เป็นโบราณวัตถุที่ค้นพบมากที่สุดในแหล่งโบราณคดีแห่งนี้ ภาชนะดินเผาแบบคนโทปากแตร จัดได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของภาชนะดินเผาในสถานที่แห่งนี้ มีลักษณะคล้ายคนโทก้นกลมหรือเกือบกลม คอแคบสูง ปากบานออกมาก ผิวด้านนอกเคลือบด้วยโคลนสีแดง (Red Slip) ส่วนปาก คอและตัวด้านบนเป็นผิวเรียบ ภาชนะด้านล่างและส่วนก้นตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ

ภาพภาชนะดินเผา อายุราว 3,000 ปี ค้นพบที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (อัญชลี สีนุชสอนและ พรพรรณ หงส์ไกร, 2552: 64)

นอกจากภาชนะประเภทดินเผาแบบคนโทปากแตรแล้วยังค้นพบ ภาชนะดินเผาแบบคนโทปากแตรมีเชิง , แบบพาน, แบบชามก้นตัด, แบบหม้อก้นกลม, แบบโถ่ง, ภาชนะดินเผาทรงเตี้ย, แบบไห, แบบหม้อมุมมนก้นกลม, แวดินเผา, หินดูสำหรับขึ้นรูปภาชนะ, กระจุนดินเผา, แม่พิมพ์ดินเผา, เบ้าหลอมโลหะ, ตุ๊กตาดินเผา, ลูกปัดดินเผา

เครื่องสำริด เครื่องสำริดที่ค้นพบส่วนใหญ่เป็นเครื่องประดับ ประกอบไปด้วย แหวนนิ้วมือ, แหวนนิ้วเท้า, กำไล, ตุ้มหู, กระจพรรวน, เกลियว, เครื่องประดับหน้า (ที่คาดหน้าผาก), ขวานและหวง

ภาพกำไลสัมฤทธิ์ อายุราว 3,000 ปี ค้นพบที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (อัษฎสิทธิ์ สีนรุสออนและ พรพรรณ หงส์ไกร, 2552: 23)

ภาพเครื่องประดับศีรษะสัมฤทธิ์ ค้นพบที่ โนนอุโลก จัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย จังหวัดนครราชสีมา (อัษฎสิทธิ์ สีนรุสออนและ พรพรรณ หงส์ไกร, 2552: 104)

โบราณวัตถุประเภทเหล็ก ส่วนมากเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ในสภาพชำรุดเป็นสนิมผุกร่อน เครื่องมือเครื่องใช้ที่ค้นพบได้แก่ มีด, ขวาน, หลาวและหว่าน

โบราณวัตถุประเภทหิน อาทิ ลูกปัดหินโมรา, ลูกปัดหินอะเกต, เครื่องประดับหินอะเกต, ขวานหินขัดและกำไล

ภาพลูกปัดหินและแก้ว ได้จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ปัจจุบันแสดงที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย จังหวัดนครราชสีมา (อัญชลี สินธุสอนและ พรพรรณ หงสไกร, 2552: 118)

โบราณวัตถุประเภทแก้ว ได้แก่ลูกปัดแก้วหลากสีและกำไลแก้ว

โบราณวัตถุประเภทเปลือกหอย ได้แก่ลูกปัดและกำไล

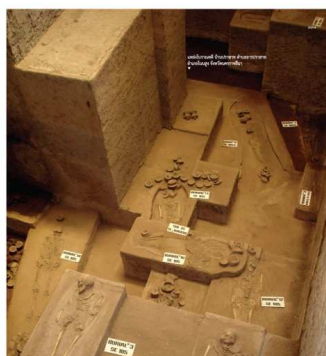
โบราณวัตถุประเภทกระดูกสัตว์ พบจำนวนเล็กน้อย เป็นเครื่องมือทำจากกระดูกสัตว์เป็นด้าม ยาวปลายแหลมหนึ่งด้าม อีกด้านแบน

ภาพกำไลเปลือกหอย ได้จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ปัจจุบันแสดงที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (อัญชลี สินธุสอนและ พรพรรณ หงสไกร, 2552: 108)

โครงกระดูกและการฝังศพ

ผลจากการขุดค้นในปี พ.ศ. 2534 ทั้งหมดจำนวน 3 หลุม ได้พบโครงกระดูกของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 60 โครง ฝังอยู่ในชั้นดินระดับต่างๆกัน ในการขุดพบโครงกระดูกนั้น หลักปฏิบัติในการฝังศพจะคล้ายคลึงกัน คือสภาพศพจะนอนราบเหยียดตรง อาจมีบางศพที่นำมือมาประสานกันไว้ที่หน้าท้อง สภาพโดยรอบของโครงกระดูกจะมีการฝังเครื่องปั้นดินเผาแบบต่างๆไว้ ทั้งไว้ที่ปลายเท้าของศพและด้านข้างลำตัว มีการโรยข้าวเปลือกกรอบๆ เครื่องปั้นดินเผาหรือรอบๆศพไว้ อาจจะเป็นพิธีกรรมหรือความเชื่อบางอย่างของคนในสมัยนั้น ศพแทบทุกศพจะสวมเครื่องประดับอยู่กับร่างกาย มากน้อย อาจจะเป็นตามแต่ฐานะของผู้ตาย มีทั้งกำไล สร้อย กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวน หรือแม้กระทั่งเครื่องประดับคาดที่ศีรษะของผู้ตาย ลักษณะการตายของแต่ละศพนั้นไม่สามารถระบุสาเหตุของการเสียชีวิตได้ มีเพียง 2 ศพที่สันนิษฐานว่าอาจตายโดยอุบัติเหตุหรือการฆาตกรรม เนื่องจากในศพแรก พบรอยเจาะทะลุบริเวณกลางหัวกะโหลกด้านหน้าเฉียงลงด้านล่าง ร่องรอยดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการเสียมหรือฝูกร่อนของกะโหลก แต่คาดว่าเป็นการโดนของมีคมเจาะทำลายหรือว่าอาจจะถูกแมลงหรือสัตว์บางชนิดทำลาย ส่วนอีกศพที่น่าสนใจคือ พบขวานสำริดวางอยู่ตรงกลางทรวงอก ลักษณะของขวานเฉียงลงด้านล่างภายในทรวงอก กระดูกซี่โครงและกระดูกทรวงอกแตกเสียหายหลายซี่ สันนิษฐานว่าน่าจะเสียชีวิตจากการถูกฟันหรือแทงด้วยขวานสำริดอย่างรุนแรง จนคมขวานฝังอยู่ที่อกและไม่ได้เอาออกจากศพผู้ตาย นำฝังไปพร้อมกันเลย

ภาพหลุมฝังศพก่อนประวัติศาสตร์ที่ แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (อัญชลี สีนุสสอนและ พรพรรณ หงส์ไกร, 2552: 15)

ภาพโครงกระดูกที่ที่รอยเจาะที่กะโหลกศีรษะ คาดว่าโดนฆาตกรรมจากการใช้ของมีคมเจาะที่ศีรษะ ค้นพบและจัดแสดงที่ แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ปัจจุบันแสดงที่ แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (อัญชลี สีนุสสอนและ พรพรรณ หงส์ไกร, 2552: 28)

รายการอ้างอิง

ชิน อยู่ดี. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2513.

นางพางา สุขวนิช. การตั้งพื้นฐานของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2527.

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. ของดีโคราชเล่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2538.

สุด แสงวิเชียร. เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ, 2507.

อัญชลี สีนุสสอนและพรพรรณ หงส์ไกร. คนก่อนประวัติศาสตร์บนดินแดนไทย. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2552.

ภาคผนวก ข.

ลำดับขั้นตอนและเอกสารประกอบการนำเสนอการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์

จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

จากการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยแบบสร้างสรรค์ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานจากการวิจัยแบบสร้างสรรค์ เรื่อง “การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” โดยนำเสนอต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ มีรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรมและเอกสารประกอบการนำเสนอดังนี้

1) กิจกรรมในวันแสดงผลงาน

ตารางสรุปกิจกรรมในวันแสดงผลงาน

การแสดงผลงาน “การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทรงาม” ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
วัน/เวลา	กิจกรรม
วันที่ 8 พฤษภาคม 2555 17.00 – 20.00 น.	ตกแต่งพื้นที่แสดง
วันที่ 9 พฤษภาคม 2555 8.00 – 9.00 น.	นักแสดงซ้อมการแสดงในพื้นที่จริง
9.00 – 10.30 น.	นักแสดงแต่งตัวและซ้อมกลุ่มย่อย

การแสดงผลงาน “การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม” ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
วัน/เวลา	กิจกรรม
10.30 – 11.00 น.	นักแสดงเตรียมพร้อมแสดง
11.00 น. เป็นต้นไป	เริ่มการนำเสนอ “การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม”

2) คำกล่าวแนะนำการแสดง

เพื่อเป็นการแนะนำรายละเอียด แนวคิดในการแสดง ก่อนการนำเสนอผลงานผู้วิจัย ได้กล่าวแนะนำรายละเอียดการแสดงและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ชม มีรายละเอียดดังนี้

“เรียนศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุฑฒิตย์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน กระผมนายชุมพล ชะนะมา ขอนำเสนอการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

ภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม เป็นภาพเขียนสีสมัยหินใหม่ ปรากฏที่เพิงผาหิน ณ เขาจันทร์งาม บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์นี้แสดงให้เห็นถึงสังคมการอยู่อาศัยรวมกันของมนุษย์ การเกษตรกรรม การล่าสัตว์ เครื่องนุ่งห่ม การเดินร่ำหรือพิธีกรรมของกลุ่มชน เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาถึงรายละเอียดของภาพเขียนสีนี้แล้วทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์แบบร่วมสมัยขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่และบอกเล่าสารที่อยู่ในภาพเขียน โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ค้นหา เป็นการแสดงถึงการเดินทางค้นหาที่อยู่อาศัย ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในยุคหินใหม่ ที่พัฒนาการดำรงชีวิตจากเร่รอน เปลี่ยนที่อยู่อาศัยไปเรื่อยมาเป็นการดำรงชีวิตอยู่กับที่เป็นกลุ่มชนขนาดเล็ก

ช่วงที่ 2 ทำมาหากิน การนำเสนอการแสดงในช่วงที่ 2 เป็นการแสดงถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคหินใหม่ดำรงอยู่ด้วย การล่าสัตว์ การประกอบภารกิจกรรม มีการสะสมอาหารไว้เพื่อดำรงชีวิตในยามที่ไม่สามารถออกไปหาอาหารได้ อีกทั้งยังมีการทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพอีกด้วย

ช่วงที่ 3 พิธีกรรม การนำเสนอในช่วงสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงพิธีกรรมการบูชาฟ้าของมนุษย์สมัยหินใหม่ ที่นับถือท้องฟ้าด้วยเชื่อว่าบรรพบุรุษของตนเมื่อเสียชีวิตแล้วจะขึ้นไปอยู่บนฟ้ากับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเกิดพิธีกรรมเพื่อจะติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ดลบันดาลให้ชุมชนของตนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ขอเชิญทุกท่านร่วมย้อนเวลาไปสู่ยุคหินใหม่ หนึ่งในภาพเขียนสีที่ปรากฏอาจจะเป็นบรรพบุรุษของท่านก็เป็นได้ ขอเชิญชมครับ”

3) สุกิจบัตร

เอกสารประกอบการนำเสนออีกชิ้นหนึ่ง ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อแนะนำรายละเอียดของการแสดงต่อผู้ชม คือ สุกิจบัตร เนื้อหาในสุกิจบัตรกล่าวถึงรายละเอียด แนวคิดและการแบ่งช่วงของการแสดง เพื่อเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยบอกเล่าเรื่องราวและอธิบายรายละเอียดของผลงานสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้น โดยภาพประกอบผู้วิจัยได้นำมาจากหนังสือคนก่อนประวัติศาสตร์บนดินแดนไทย โดยอัญชลี สินธุสอนและ พรพรรณ หงสไกร แต่การออกแบบสุกิจบัตรและจัดพิมพ์ สร้างสรรค์โดยผู้วิจัยเอง

ตัวอย่างสูจิบัตรประกอบการนำเสนอ (ด้านหน้า)

9/05/2012

การสร้างสรรคนาฏศิลป์จากภาพเขียนสี

เขาจันทร์งาม

โดย นายชุมพล ชะนะมา

ณ ลานหน้าคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพุธที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2555
เวลา 11.00 น.
ณ ลานหน้าคณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างสูจิบัตรประกอบการนำเสนอ (ด้านหลัง)

การสร้างสรรคนาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

โดย นายชุมพล ชะนะมา

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.นราพรณ์ จรัสศรี

ภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม เป็นภาพเขียนสีสมัยหินใหม่ ปรากฏที่เพิงผาหิน ๓ เขาจันทร์งาม บ้านเลี้ยวศรีดี ตำบลฉะลอม อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุราว 3,000 ถึง 4,000 ปี ภาพเขียนสีนี้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนยุคก่อนประวัติศาสตร์ การล่าสัตว์ เครื่องปั้นดินเผา การศรัทธาหรือพิธีกรรมของกลุ่มชน งานนาฏศิลป์ที่สร้างสรรคโดยร่วมสมัยนี้ สร้างสรรคขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงศิลปะของลุ่มน้ำในภาพเขียน โดยเป็นการนำเสนอออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ล่าเหยื่อ

แสดงถึงการล่าเหยื่อที่มุ่งล่าของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ใหม่ ที่พัฒนาการล่าสัตว์จากวิธีขว้างขว้อน เปลี่ยนมาใช้อาวุธไม้เรียว มาเป็นการล่าสัตว์ลอบที่เน้นกลุ่มชนขนาดเล็ก

ช่วงที่ 2 ทำนาเผาดิน

แสดงถึงการล่าสัตว์ของมนุษย์ในเขตพื้นที่ใหม่ที่ล่าสัตว์ด้วยวิธีการล่าสัตว์ การประกอบพิธีกรรม มีการสะกดขอพระไว้เพื่อตั้งจิตอธิษฐานที่ไม้อาจรอดออกไปจากหาได้ อีกทั้งยังมีการทำเรื่องบนดินเผาเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำเครื่องปั้นดินเผา

ช่วงที่ 3 พิธีกรรม

กล่าวถึงพิธีกรรมบูชาเทพของมนุษย์สมัยหินใหม่ ที่นับถือของฟ้า ด้วยเชื่อว่าบรรพบุรุษของชนเผ่าที่ชีวิตจะขึ้น ไปอยู่บนฟ้า กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เริ่มคิดพิธีกรรมที่จะสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ออกบั่นลาลงไป ชุมชนของชนเผ่าเร่ร่อนจึงมีความสุข

4) แบบสอบถาม

แบบสอบถามคือเครื่องมือหนึ่งในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้ จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดของแบบสอบถามในบทที่ 3 หัวข้อ 3.4.5 มาแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามจำนวน 30 ฉบับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถาม

เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยจากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับงานวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม เพื่อใช้ประกอบการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น คำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่าน โปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นที่เป็นจริงกับตัวท่านให้มากที่สุด

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานะภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(นายชุมพล ชะนะมา)

นิสิตระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

: โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ตามความเป็นจริงตามสถานภาพของท่าน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี 21 -25 ปี

26 – 30 ปี 31 – 39 ปี

40 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

กำลังศึกษาในระดับปริญญาโท สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

กำลังศึกษาในระดับปริญญาเอก สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

4. ความเกี่ยวข้องทางด้านนาฏศิลป์

มีความรู้และทักษะทางนาฏศิลป์ไทย

มีความรู้ทางและทักษะทางนาฏศิลป์อื่น ได้แก่

ไม่มีความรู้ทางนาฏศิลป์เลย แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านนาฏศิลป์

ไม่มีความรู้ทางนาฏศิลป์เลย และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านนาฏศิลป์

5. ประสบการณ์ทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการแสดงนาฏยศิลป์

1 - 5 ปี 6 -10 ปี

11 - 15 ปี 16 ปีขึ้นไป

6. ประสบการณ์ด้านการแสดงหรือมีส่วนร่วมในการแสดงนาฏยศิลป์ที่มีแรงบันดาลใจหรือสื่อถึงภาพเขียน

ร่วมแสดง ได้แก่

ชมการแสดง ได้แก่

ไม่ได้ร่วมแสดงและชมการแสดงเลย

7. ประสบการณ์ด้านการแสดงหรือมีส่วนร่วมในการแสดงนาฏยศิลป์ที่สื่อถึงมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์

ร่วมแสดง ได้แก่

ชมการแสดง ได้แก่

ไม่ได้ร่วมแสดงและชมการแสดงเลย

8. ประสบการณ์เกี่ยวกับภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

รู้จักภาพเขียนสีเขาจันทรงาม และเคยชมภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

รู้จักภาพเขียนสีเขาจันทรงาม แต่ไม่เคยชมภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

ไม่รู้จักภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

รู้จักภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในสถานที่อื่นและเคยชม ได้แก่.....

.....

รู้จักภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในสถานที่อื่นได้แก่.....แต่ไม่เคยชม

ไม่รู้จักภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย

: โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจของท่าน ในแต่ละข้อโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความพึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึงความพึงพอใจน้อยที่สุด

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1.ความน่าสนใจของหัวข้อการสร้างสรรค์					
2.ความแปลกใหม่ของหัวข้อการสร้างสรรค์					
3.ความทันสมัยของหัวข้อการสร้างสรรค์					
4.หัวข้อการสร้างสรรค์ตอบสนองความเป็นไทย					
5.การพัฒนาหัวข้อการสร้างสรรค์ในอนาคต					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์

: โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจของท่าน ในแต่ละข้อโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง ความพึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึงความพึงพอใจน้อยที่สุด

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1.ความน่าสนใจของการแสดง					
2.ความแปลกใหม่ของการแสดง					
3.ความทันสมัยของการแสดง					
4.การแสดงตอบสนองความเป็นไทย					
5.ลีลาสื่อให้เห็นถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม					
6.ความเหมาะสมของเวลาในการแสดง					
7.ความเหมาะสมของสถานที่แสดง					
8.ความเหมาะสมของเครื่องแต่งกาย					
9.ความเหมาะสมของเพลงและดนตรีประกอบ					
10.ความเหมาะสมของนักแสดง					

ข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับหัวข้อในการสร้างสรรค์

.....

เกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

.....

และได้ให้ผู้ชมผลงานการสร้างสรรค์ในวันนำเสนอผลงานจริงคือในวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 จำนวน 30 ท่านเป็นผู้กรอกแบบสอบถามโดยไม่ได้กำหนดเพศ วัยหรือการศึกษาของผู้ชม ได้ผลลัพธ์ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) เพศ

เป็นเพศชาย 12 คน เพศหญิง 18 คน

2) อายุ

อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 4 คน อายุ 21 -25 ปีจำนวน 2 คน อายุ 26 – 30 ปีจำนวน 10 คน อายุ 31 – 39 ปีจำนวน 10 คน และอายุ 40 ปีขึ้นไปจำนวน 4 คน

3) ระดับการศึกษา

ไม่มีผู้ชมที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีผู้ชมที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 8 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน กำลังศึกษาในระดับปริญญาโทจำนวน 6 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 4 คน ไม่มีผู้ชมที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีบัณฑิตและมีผู้ชมที่สำเร็จ

การศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตจำนวน 2 คน

4) ความเกี่ยวข้องทางด้านนาฏศิลป์

ผู้ชมที่มีความรู้และทักษะทางนาฏศิลป์ไทยจำนวน 16 คน ผู้ชมที่มีความรู้ทางและทักษะทางนาฏศิลป์อื่นได้แก่ นาฏศิลป์ตะวันตก จำนวน 4 ท่าน ผู้ชมที่ไม่มีความรู้ทางนาฏศิลป์เลยแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านนาฏศิลป์จำนวน 8 คนเป็นผู้ที่มีความรู้ทางดุริยางค์ศิลป์ไทยจำนวน 6 คนและด้านกำกับการแสดงจำนวน 2 คน และมีผู้ชมที่ไม่มีความรู้ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านนาฏศิลป์เลยจำนวน 2 คน

5) ประสบการณ์ทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการแสดงนาฏศิลป์

มีผู้ชมที่ไม่กรอกคำตอบในการสอบถามข้อนี้จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้ชมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและความรู้ทางนาฏศิลป์เลย มีผู้ชมที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการแสดงนาฏศิลป์ในระยะเวลา 1 - 5 ปีจำนวน 11 คน ระยะเวลา 6 -10 ปีจำนวน 6 คน ไม่มีผู้ชมที่มีความรู้ ในระยะเวลา 11 - 15 ปีและมีระยะเวลา 16 ปีขึ้นไปจำนวน 11 คน

6) ประสบการณ์ด้านการแสดงหรือมีส่วนร่วมในการแสดงนาฏศิลป์ที่มีแรงบันดาลใจหรือสื่อถึงภาพเขียน

มีผู้ชมที่เคยร่วมแสดงการแสดงที่มีแรงบันดาลใจจากภาพเขียนจำนวน 2 คน ผู้ชมที่เคยชมการแสดงประเภทนี้จำนวน 10 คนและมีผู้ชมไม่ได้ร่วมแสดงและชมการแสดงเลยจำนวน 18 คน

7) ประสบการณ์ด้านการแสดงหรือมีส่วนร่วมในการแสดงนาฏศิลป์ที่สื่อถึงมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์

ไม่มีผู้ชมที่เคยร่วมแสดง แต่มีผู้ชมที่ได้ชมการแสดง ที่เกี่ยวกับ ชนเผ่าโบราณ Aborigine ของประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์จำนวน 12 คน และมีผู้ชมที่ไม่ได้ร่วมแสดงและชมการแสดงเลยจำนวน 18 คน

8. ประสบการณ์เกี่ยวกับภาพเขียนสีเขาจันทรงาม

มีผู้ชมรู้จักภาพเขียนสีเขาจันทรงาม และเคยชมภาพเขียนสีเขาจันทรงามจำนวน 2 คน ผู้ชมที่รู้จักภาพเขียนสีเขาจันทรงาม แต่ไม่เคยชมภาพเขียนสีเขาจันทรงามจำนวน 2 คน ผู้ชมไม่รู้จักภาพเขียนสีเขาจันทรงามจำนวน 16 คน ผู้ชมรู้จักภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในสถานที่อื่นและเคยชม คือภาพเขียนสีที่ผาแต้ม จำนวน 2 คน ผู้ชมรู้จักภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในสถานที่อื่น คือ ภาพเขียนสีที่ผาแต้ม แต่ไม่เคยชมจำนวน 2 คน และผู้ชมที่ไม่รู้จักภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์จำนวน 8 คน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย

1.ความน่าสนใจของหัวข้อการสร้างสรรค์ ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 18 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 12 คน

2.ความแปลกใหม่ของหัวข้อการสร้างสรรค์ ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 20 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 10 คน

3.ความทันสมัยของหัวข้อการสร้างสรรค์ ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 8 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 22 คน

4.หัวข้อการสร้างสรรค์ตอบสนองความเป็นไทย ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 12 คน ประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 14 คนและประเมินในระดับ 3 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 4 คน

5.การพัฒนาหัวข้อการสร้างสรรค์ในอนาคต ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 26 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 4 คน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์

1.ความน่าสนใจของการแสดง ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 20 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 10 คน

2.ความแปลกใหม่ของการแสดง ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 18คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 12 คน

3.ความทันสมัยของการแสดง ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุดจำนวน 12 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 18 คน

4.การแสดงตอบสนองของความเป็นไทย ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 12 คน ประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 10 คน และประเมินในระดับ 3 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 8 คน

5.ลีลาสื่อให้เห็นถึงภาพเขียนสีเขาจันทรงาม ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 16 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 14 คน

6.ความเหมาะสมของเวลาในการแสดง ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 16 คน ประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 14 คน และประเมินในระดับ 3 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 2 คน

7.ความเหมาะสมของสถานที่แสดง ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 20 คน ประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 8 คนและประเมินในระดับ 3 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 2 คน

8.ความเหมาะสมของเครื่องแต่งกาย ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 26 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 4 คน

9.ความเหมาะสมของเพลงและดนตรีประกอบ ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 14 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 16 คน

10.ความเหมาะสมของนักแสดง ผู้ชมประเมินระดับ 5 หมายถึงความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 24 คนและประเมินระดับ 4 หมายถึงความพึงพอใจมากจำนวน 6 คน

5) ประมวลภาพบรรยากาศในการนำเสนอผลงาน

ภาพผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดการแสดง

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพการแสดง “การสร้างสรรค้งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพการแสดง “การสร้างสรรค้งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพการแสดง “การสร้างสรรค้งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพการแสดง “การสร้างสรรค้งานนาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ชมการแสดง ในขณะที่ทำการแสดง

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพนักแสดงและผู้วิจัย หลังจากนำเสนอการแสดงเสร็จสิ้นแล้ว รับคำแนะนำจาก
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้เกียรติถ่ายภาพร่วมกับผู้วิจัยและนักแสดง

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555.

ภาพนักแสดง “งานสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม”

ที่มา: ผู้วิจัย, 9 พฤษภาคม 2555

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายชุมพล ชะนะมา เกิดเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2523 ที่อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553